

משנה מסכת עבודה זרה (מ)

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק א - משנה א

לפני אידיהן של גוים [א] שלשה ימים [ב] אסור לשאת ולתת עמהן, להשאילן ולשאל [ד] מהן, להלותן [ה] וללות מהן, לפרען ולפרע מהן. רבי יהודה אומר, נפרעין מהן מפני שהוא מצר לו. אמרו לו, אף על פי שמצר הוא עכשיו, שמח הוא לאחר זמן:

ר"ע מברטנורה לפני אידיהן של גוים. שם פנוי לגנאי לחגייהם ולמועדיהם: לשאת ולתת. למכר ולקנות. משום דאזלי ומודו לעבודה זרה [ג] ביום אידם: להשאילן. בהמה וכלים, מידי דהדרא בעינא: להלותם. מעות. דלא הדרי בעין, דמלוה להוצאה נתנה: לפרען. כשהן נפרעים אלו ומודו לעבודה זרה ביום אידם: מפני שהוא מצר. על מעותיו שאינם חוזרים לו, ולא אזיל ומודה: שמח הוא לאחר זמן. למחר ביום אידו, ואזיל ומודה. ואין הלכה כרבי יהודה. ודוקא במלוה בשטר אסור להפרע מהם, אבל במלוה על פה שרי, מפני שהוא כמציל מידם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] של גוים. עובדי עבודה זרה. ועין בפרוש הר"ב משנה ב': [ב] שלשה ימים. דלהכין צרכי הקרבה (עו פרק ה' דחלוין משנה ג') צריך שלשה ימים. הלכך אסור לשאת ולתת כו', משום דשם עבודה זרה שגור בפיו ואזיל ומודה. גמרא. ועין תוספות יום טוב: [ג] ועבר ישראל משום לא ישמע על פיך. רש"י. כלומר לא ישמע בגרם שלך. הר"ן: [ד] ולשאל. שהנכרי ישמח כשישראל צריך לו. ובגמרא עבד צריכותא: [ה] להלותן. פרש רבנו תם דוקא בחנם, אבל ברבית שרי. משום דמצטער טובא, כדאמרינן בקדושין דף כ', לזבין איניש בריתיה ולא לוזיף ברבית: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אידיהם - הבליהם כנוי למועדיהם]ואסור לקרותן מועדים לפי שהם הבל על האמת] ואלה שלשה ימים מלבד האידיעצמו ואסרנו שישאל מהם או ילוה מהם לפי שהם משבחים לעבודת כוכבים שלהם על זה ויהיה הוא סבה לשבח עבודת כוכבים ואם הוא מלוה על פה מותר לקבל מהם לפי שהוא מציל מידם ואין הלכה כרבי יהודה. (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

רבי ישמעאל אומר, שלשה ימים לפניהם ושלשה ימים לאחריהם, אסור. וחכמים אומרים, לפני אידיהן אסור **(ו)**, לאחר אידיהן מתר **(ח)** :

ר"ע מברטנורה לאחר אידיהן מתר. וכן הלכה. ובגולה שאין אנו יכולים להעמיד עצמנו מלשא ולתן עמהם, שעקר פרנסתנו מהם, ועוד משום יראה **(ז)**, אינו אסור אלא יום אחד בלבד. והאידינא נהוג עלמא התר אפלו בכל יום אחד, משום דקים להו לרבנן בגויהו דלא אזלי ומודו. [דכל הני דאתסרי בזו המסכתא מיירי בעובדי אלילים ועבודה זרה ממש]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ו)** וחכמים אומרים כו'. חכמים הינו תנא קמא. הן בלא אידיהן איכא ביניהו. תנא קמא סבר הן בלא אידיהן, ורבנן בתראי סברי הן ואידיהן. ואי בעית אימא כו'. גמרא: **(ז)** לשון הרמב"ם במשנה ד', אבל אנחנו אנוסים, ונתקיים בנו מה שנאמר (דברים ד) ועבדתם שם אלהים עץ ואבן. עד כאן: **(ח)** לאחר אידיהן מתר. והאידינא מתר לשאת ולתת עם העמים אשר אנחנו יושבים ביניהם, דכל הני דאתסרו בזו המסכת מיירי בעובדי אלילים ועבודה זרה ממש. ואלו הגויים לא עובדי עבודה זרה ממש הם, כלומר שאינם יודעים בטיב עבודה זרה כל כך, וכדאמרינן בפרק קמא דחלין דף י"ג ב', גויים שפחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הם, אלא מנהג אבותיהם בידיהם. בית יוסף סוף סימן קמ"ח: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם פסק ההלכה בגולה אין אסור אלא יום אידיהן בלבד, וכל מה שלוקחין ומוכרין עמהם ביום אידיהן אסור, כלומר שאסור ליהנות ממנו, ואין הלכה כרבי ישמעאל. (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

וְאֵלוֹ אֵיִדִּיהוֹן שֶׁל גּוֹיִם, קְלַנְדָּא, וְסִטְרֵנוֹרָא,
 וְקִרְטָסִים, וְיוֹם גְּנֻסָּא שֶׁל מְלָכִים, וְיוֹם
 הַלֵּידָה, וְיוֹם הַמֵּיתָה, דְּבִרֵי רַבִּי מֵאִיר.
 וְחֲכָמִים אֹמְרִים, כָּל מֵיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרָפָה,
 יֵשׁ בָּהּ עֲבוּדָה זָרָה. וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׂרָפָה, אֵין בָּהּ
 עֲבוּדָה זָרָה. יוֹם תְּגַלְחַת זְקֵנוֹ וּבְלוּרִיתוֹ **[יב]**,
 יוֹם שֶׁעָלָה בוֹ מִן הַיָּם, וְיוֹם שֶׁיֵּצֵא בוֹ מִבֵּית
 הָאֲסוּרִים, וְגוֹי שֶׁעָשָׂה מְשִׁתָּה לְבָנוֹ, אֵינוֹ אָסוּר
 אֲלָא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ בְּלֶבֶד :

ר"ע מברטנורה קלנדא. שְׁמֵנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפַת טַבַּת : **סִטְרֵנוֹרָא.** שְׁמֵנָה
 יָמִים קִדְּם הַתְּקוּפָה. לְפִי שְׂרָאָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן יוֹם שֶׁהָיָה מִתְמַעֵט
 וְהוֹלֵךְ, אָמַר, אוֹי לִי שָׁמָּא בְּשָׁבִיל שְׁסַרְחַתֵּי חוּזַר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְנַהוּ, עָמַד
 וַיֵּשֶׁב שְׁמֵנָה יָמִים בְּתַעֲנִית ^[ובתפלה], כִּיּוֹן שֶׁנִּפְלָה הַתְּקוּפָה וְרָאָה יוֹם
 שְׁמֵאֲרִיךְ וְהוֹלֵךְ, אָמַר מְנַהֲגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא, עָמַד וְעָשָׂה שְׁמֵנָה יָמִים
 טוֹבִים. לְשָׁנָה אַחֲרַת, עֲשָׂאן לְאֵלוֹ וְאֵלוֹ יָמִים טוֹבִים **[ט]**. הוּא קִבְעָם
 לְשָׁמַיִם, וְהֵם קִבְעוּם לְעֲבוּדָה זָרָה : **קִרְטָסִים.** יוֹם תְּפִיסַת בוֹ מְלָכוֹת **[י]**,
 וְקִבְעוּם יוֹם אֵיד : **גְּנֻסָּא.** יוֹם שֶׁמַּעֲמִידִין בוֹ מֶלֶךְ **[יא]** : **יוֹם הַלֵּידָה.** יוֹם
 שֶׁנוֹלַד בוֹ הַמֶּלֶךְ : **שְׂרָפָה.** שֶׁשָּׂרְפוּ עָלָיו כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ כְּדָרְךְ שֶׁשׂוֹרְפִין עַל
 הַמְּלָכִים : **יֵשׁ בָּהּ עֲבוּדָה זָרָה.** כְּלוּמַר אוֹתוֹ הַיּוֹם יֵשׁ לָהֶם אֵיד לְעֲבוּדָה
 זָרָה, וְכֵן מְשַׁנָּה לְשָׁנָה כָּל יָמֵי בְּנוֹ. וְכָל הַנֶּךְ דְּחֻשְׁבִּינָן עַד הַשְּׂתָא, חֲשִׁיבֵי
 לָהּ וְאֲסוּרִים שְׁלָשָׁה יָמִים לְפָנֶיהֶם : **אֲבָל יוֹם תְּגַלְחַת זְקֵנוֹ.** שֶׁאֵינוֹ זְמַן
 הַקְּבוּעַ לְרַבִּים אֲלָא כָּל אֶחָד כְּשֶׁמְגַלַּח עוֹשֶׂה יוֹם אֵיד : **וּבְלוּרִיתוֹ.** שֶׁמִּנִּיחַ
 בְּלוּרִית מֵאֲחוּרָיו כָּל הַשָּׁנָה כְּלָהּ וְאֵינוֹ מְגַלַּח אֲלָא מְשַׁנָּה לְשָׁנָה, וְיוֹם
 שֶׁמְגַלַּח עוֹשֶׂה יוֹם אֵיד : **וְיוֹם שֶׁעָלָה מִן הַיָּם.** וּמִקְרִיב זְבָחִים לְעֲבוּדָה

זָרָה עַל שְׁנֵצוֹל. בְּכֹל הַנֶּדֶךְ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא לִפְנֵינוּ, דְּלֹא חֲשִׁיבֵי כְּלֵי הָאֵי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} גְּמָרָא. וְנִרְאָה דְּמִשּׁוּם שְׂאֵלוֹ הַשְּׂמֵנָה יָמִים שְׂאֵחַר הַתְּקוּפָה עָשָׂה אוֹתָן יָמִים טוֹבִים קִדְּם שְׁעָשָׂה לְאוֹתָן שְׂקִדְּם הַתְּקוּפָה, שְׂלֹא עָשָׂאן אֶלָּא לְשָׁנָה הַבָּאָה, לְפִיכָךְ הַקְּדִימָן לְשָׁנוֹת, קִלְנָדָא קִדְּם סְטְרִנוֹרָא. וּבִירוּשְׁלָמִי כִּיּוֹן דְּחִזָּא אֵימָמָא אָמַר קִלְנָדָא. קִלְנָדָא דִּיא"ו. וְנִרְאָה לִי כִּי קִלְנָדָא הוּא לְשׁוֹן שְׂרָרָה וּגְדֻלָּה. כְּמוֹ שְׂפָתַי הִר"ב פֶּרֶק ד' דְּדִסְפָּה מְשָׁנָה ה', קִלְנָדָא חֲפָשִׁי מִמַּס, וְאִין לָךְ חֲפָשִׁי כְּמִלְךָ מְלָכִי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא דִּיא"ו, שְׂבִלְשׁוֹן יָוֵן קוֹרִין אֶלּוּף דִּיא"ו. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : **{י}** בְּלְשׁוֹן יָוֵן הוּא קֶרֶט, לְשׁוֹן תְּפִיסָה. תּוֹסְפּוֹת : **{יא}** בְּגָמָרָא, גְּנִיסֵי מְלָכוֹת, פְּרוּשׁ תְּכִסְיֵי מְלָכוֹת. עָרוּךְ : **{יב}** וּבְלִוְרִיתָו. פְּרוּשׁ צִיצִית שֶׁל שְׁעָר. עָרוּךְ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **ואלו אידיהן** - אלו הזמנים היו מפורסמים אצל [הנוצרים] (העבודי כוכבים) והנלוים אליהם, וכן כל מועד אומה בכל מקומות העולם כשהן עובדים עבודת כוכבים, חייב לנהוג בהם כמו שזכר. [ודע שזאת האומה הנוצרית הטועים אחרי יש"ו אפילו שדתותיהם משונות, כולם עובדי עבודה זרה ואידיהן כולם אסורים, וראוי לנהוג עמהם בתורת מה שינהוג עם עובדי עבודה זרה, ויום ראשון בכלל אידיהן של גוים. ולפיכך אסור לשאת ולתת עם מי שמאמין ביש"ו באחד בשבת כלל בשום דבר, והכל ינהג עמהם באחד בשבת מה שינהג עם עובדי עבודה זרה ביום אידם, וכן ביאר התלמוד].

מיתה שיש בה שריפה - שהיה בה כטורת או שריפת בגדי המת וכלים.

וגנוסיא של מלכים - הוא יום שמתקבצין בו להקים מלך, ואין הלכה כרבי מאיר.

בלורית - הוא שער המניחין באמצע ומגלחין מה שסביבותיו מכל הצדדין ותספורת כזה אסור לו מן התורה כדי שלא נתדמה להם, אבל אין חייב עליו מלקות אלא אם שחת הפאות כמו שבארנו במכות.

דף זה נוצר מתוך המרת סריקת קבצים אוטומטית בתוכנת OCR. דרושה הגהה מלאה. יתכנו טעויות הקלדה, השמטות, ערבובי משפטים ושורות. יש לעבור ולהגיה את הטקסט מלמעלה למטה (רצוי מול צפיית טקסט מקורי) ולהזיז תבנית זו למקום בו בוצעה ההגהה האחרונה. (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

עיר שיש בה עבודה זרה, חוצה לה מתר. היתה חוצה לה עבודה זרה, תוכה מתר. מהו לילך לשם **[יג]**. בזמן שהדרך מיחדת לאותו מקום, אסור. ואם היתה יכול להלך בה למקום אחר, מתר. עיר שיש בה עבודה זרה והיו בה חניות מעטרות ושאינן מעטרות, זה היתה מעשה בבית שאן, ואמרו חכמים, המעטרות אסורות **[יד]** ושאינן מעטרות מתרות:

ר"ע מברטנורה עיר שיש בה עבודה זרה. שיום איד **[יש]** לבני העיר היום לעבודה זרה שבעיר: חוצה לה. ואפלו סמוך לעיר מאד מתר לשאת ולתת עם היושבים חוץ לעיר, שאין נמשכים אחר אותה עבודה זרה. שכן מנהגם יום איד של אלו אינו כיום איד של אלו: מהו לילך לשם. באותה העיר ביום עבודה זרה שלהם: בזמן שהדרך מיחדת לאותה העיר. שהדרך הכבושה מכאן לאותה העיר, מיחדת לאותה העיר לבדה, אסור לילך שם, מפני שנראה כמהלך שם לעבד עבודה זרה. ואם היתה דרך מסלול הולך גם לעיר אחרת, מתר, שהרואה אומר למקום אחר הוא הולך: היו בה חניות מעטרות. וסימן הוא להם שאותם חניות של עבודה זרה, לטל הפמרים מהם מכס: ושאינן מעטרות מתרות. דבאותם שאינם מעטרות לא שקלי מניה מכס לעבודה זרה ולא מטי לעבודה זרה הנאה מניהו. ולמזבן מניהו דבר המתקיים, שרי ביום אידם, שסתמו המוכר עצב ולא אזיל ומודי **[טו]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** לשם. לאותה העיר ביום עבודה זרה שלהם לספר עם אחד מבני העיר. רש"י: **[יד]** אסורות. משום דנהנה משל עבודה זרה אסור, כדכתיב ודברים יג ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, כל שכן למהנה לעבודה זרה דאסור. הר"ן: **[טו]** ואי משום דנושא ונותן ביום אידם, הני מלי לזבוגי להו, דלמא מזבן ליה בהמה ואזיל ומקריב לה לעבודה זרה. אי נמי דרך לוקח להיות שמח ואזיל ומודה. אבל למזבן מניה דבר המתקיים שרי, דסתם מוכר עצב הוא. רש"י. ואף על פי שהר"ב פרש בריש פרקין למכר ולקנות, לא קשיא כדפרש הרא"ש דלרש"י יש במכירה צד אסור וצד התר וכן בלקיחה. פלומר צד אסור דמכירה דבר המתקיים, וצד התר שאינו מתקיים. ודלקיחה הוא בהפך: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עיר שיש בה עבודת כוכבים כו': אמרו מהו לילך לשם שישים אותה דרך לילך משם לזולתה לפי שאסור ליכנס לעיר שיש בה עבודת כוכבים כל שכן לדור בה וכל שכן לסחור בה וחנויות מעוטרות חנויות העיר שמייפין אותם באיזה מין ממיני הנוי שיעשה הכל הוא לעבודת כוכבים ולפיכך כל מה שיש בה אסור בהנאה ולפיכך יודע לך שכל עיר של אומה שיהיה להם בה בית תיפלה שהוא בית עבודת כוכבים בלא ספק אותה העיר אסור לעבור בה בכוונה וכל שכן לדור בה אבל אנחנו תחת ידיהם בעונותינו ושוכנים בארצם אנוסים ונתקיים בנו מה שנא' (דברים ז) ועבדתם שם אלהים (אחרים) מעשה ידי אדם עץ ואבן ואם העיר דינה כן קל וחומר דין בית עבודת כוכבים עצמו שהוא אסור לנו כמעט לראותו וכל שכן ליכנס בו: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

אלו דברים אסורים למכר {טו} לגוים, אצטרופליו, ובנות שוח ופטורותיהן, ולבונה, ותרגול הלבן. רבי יהודה אומר, מתר למכור לו תרגול לבן בין התרגוליו. ובזמן שהוא בפני עצמו, קוטע את אצבעו ומוכרו לו, לפי שאין מקריבין חסר לעבודה זרה. ושאר כל הדברים, סתמן מתר, ופרושן אסור. רבי מאיר אומר, אף דקל טב וחצב ונקליבם אסור למכר לגוים:

ר"ע מברטנורה אצטרופליו. פירא דארזא: בנות שוח. מין ממיני התאנים הגדולים הלבנים. אסור לישראל למכר אלו לעובדי עבודה זרה: פטורות. בפטורותיהם קאמר, פלומר בעקצין שלהם שהם נתליו בו. דמסתמא העובד עבודה זרה רוצה להקריבו תקרבת לעבודה זרה: תרגול לבן בין התרגוליו. לקח העובד עבודה זרה מישראל

תְּרַנְגוּלִים הִרְבָּה, מִתֵּר לְמִכֹּר בִּינֵיהֶם תְּרַנְגוּל לָבֹן. דְּכִיּוֹן דְּשָׁקִיל אַחֲרֵינִי
לְאוּ לְעִבּוּדָה זָרָה בְּעֵי לְהוּ: וּפִירוּשׁוֹן אֲסוּר. אִם פִּרְשׁ דְּלְעִבּוּדָה זָרָה בְּעֵי
לְהוּ, אֲסוּר. וְאַצְטְרִיךְ לְמִתְנִי, דְּסִלְקָא דְעֵתֵךְ אֲמִינָא הָאֵי גִבְרָא לְאוּ
לְעִבּוּדָה זָרָה בְּעֵי לְהוּ, וְהָאֵי דְקֶאֱמַר הָכִי, סָבַר כִּי הֵיכִי דְהָהוּא גִבְרָא
אֲבִיק {יז} בְּהַ פְּלִי עֲלֵמָא נְמִי אֲבִיקוּ, וְאִימָא הָכִי כִי הֵיכִי דְלִיתְבוּ לִי,
קְמִשְׁמַע לֹן: דְּקַל טַב. פְּרוֹת דְּקַל מְשַׁבַּח שְׁפִירוֹתֵינוּ רְגִילִין לְהַקְרִיב מִהוֹן
לְעִבּוּדָה זָרָה: וְחֻצַּב. קְנִים שְׁעוֹשִׂין מִהוֹן הַצּוֹקֵר"א {יח}: וְנִקְלִיבִים. מִין
עֲשֵׁב מְשַׁבַּח מְאֹד. וְהִלְכָה כְּרַבִּי מְאִיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} האסורים למכור לעולם הרמב"ם. וְטַעְמָא, דְּכִיּוֹן
דְּלְהַקְרִיבָה צְרִיךְ לְהֵם קָא עֲבַר עַל לְפָנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכָשׁוּל, דְּבִן נַח מְזַהֵר עַל
עִבּוּדָה זָרָה. נִרְאָה לִי. וְהַבֵּית יוֹסֵף כְּתַב דְּאִפְשָׁר שְׁכַתֵּב לְעוֹלָם, שְׁאֲפִלוּ שְׁלֹא
בְיוֹם חֲנֻם אֲסוּר. אִי נְמִי לוֹמַר שְׁלַעֲנִן זֶה אֵין חִלּוּק לְבִין בֵּימֵיהֶם לְהֵאֲדָנָא כְּדִלְעִיל
בְּמִשְׁנָה ב']. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {יז} קְשׁוּר. רְשִׁי: {יח} רְשִׁי וְתוֹסְפּוֹת. עוֹד
פְּרָשׁוּ, שְׁהוּא מִין עֲשֵׁב שְׁבוּ תַחַם יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלו דברים אסור למכור וכו': אצטרובלין הן הנקראים בערבי
קצ"ם קדיש"י והם הקטנים מן הצנוב: ובנות שוח מין ממני השקמה:
ופטוטרותיהן הענפים שנתלין בהן הפירות: ומה שאמר רבי מאיר דקל טב
רצונו לומר פירות דקל טב לפי שהפירות הטובים יקרבו לעבודת כוכבים:
וחצב קנים שעושין מהם הסוכר"א. ונקליבם מין ממני העשבים המעולים
ומה שאמר ר' יהודה אין מקריבין חצב לעבודת כוכבים ושאר כל הדברים
סתמן מותר ופירושן אסור ר' מאיר אומר אף דקל טב וחצב ונקליבם אסור
למכור לעובדי כוכבים והלכה כר"מ שאוסר למכור דברים אלו גזירה שמא
יקריב מהם לעבודת כוכבים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְמִכֹּר בְּהֵמָה דִּקְהָ לְגוֹיִם,
מוֹכְרִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְמִכֹּר, אֵין מוֹכְרִין.
וּבְכָל מְקוֹם אֵין מוֹכְרִין לְהֵם בְּהֵמָה גִּסָּה,

עגלים וסוּחִים, שְׁלָמִים וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּשִׁבּוּרָה. וּבֶן בְּתִירָה מִתִּיר בְּסוּס :

ר"ע מברטנורה אין מוכרין בהמה גסה. דגזרינן מכירה אטו שכירות והשאלה, שהיא בהמתו של ישראל, ויעשה בה הנכרי מלאכה בשבת. ועל ידי סרסור דליכא לאחלופי בשכירות, שאין הסרסור משפיר, שרי למכרה: **שלמים ושבורים**. שאף השבורים חזו למלאכה, שטוחנים בהם: **רבי יהודה מתיר בשבורה**. ואין הלכה כרבי יהודה: **בן בתירא מתיר בסוס**. ואפלו הסוס שהצידים מביאים עליו העופות שצדין בו. קסבר החי נושא את עצמו. ורבנן סברי, דוקא אדם נושא את עצמו, הלכך אם לא היה מיחד אלא לרכב עליו מתר, אבל להביא בעל חי אחר חוץ מאדם, אסור. ואין הלכה כבן בתירא: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מקום שנהגו (שלא) למכור בהמה וכו': בהמה גסה אסור למכרה לעובד כוכבים לפי שהוא מצווה על שביתת בהמתו ואסרו למכרה לו על דרך גזירה שמא ישאיל אותה לו או ישכיר אותה לו ויאמר כמו שמותר למכרה כמו כן הוא מותר להשכירה ולהשאילה ויעבוד בה עבודת כוכבים [בשבת] והיא של ישראל ולפיכך מותר לו למכרה על ידי סרסור כמו שבארנו ברביעי מפסחים: והשבורה ג"כ משמשת לטחון ובן בתירא אומר הסוסים שמביאין עליהם הציידין העופות שצדין בהם מותר למכרם להם לפי שסבר החי נושא את עצמו ואפילו בהמה ועוף כמו שבארנו בעשירי מפסחים: וחכמים אומרים כי האדם בלבד הוא שאמרו בו החי נושא את עצמו כמו שנתבאר בפרק עשירי משבת ואין הלכה כבן בתירא א] ואין הלכה כר' יהודה אבל שאר בהמות מותר למכור לעובד כוכבים שהם ידועות לרכוב בהם בלבד: (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

אין מוכרין להם דבין ואריות וכל דבר שיש בו נזק לרבים. אין בונין עמקם בסילקי, גרדום, ואצטדיא, ובימה **יט**. אבל בונים עמקם

בִּימוּסֵיאוֹת וּבֵית מִרְחָצָאוֹת. הִגִּיעוּ לַכֶּפֶה שְׁמַעְמִידִין בָּהּ עֲבוּדָה זָרָה, אָסוּר לְבָנוֹת :

ר"ע מברטנורה כָּל דָּבָר שֵׁשׁ בּוֹ נֹזֵק לְרַבִּים. כְּגוֹן כָּלִי מִלְחָמָה חֲרָבוֹת וּרְמָחִים : **בְּסִילְקִי**. טִיָּרָה גְבוּהָה. וְשֵׁם יוֹשְׁבֵים לְדוֹן בְּנֵי אָדָם וּמְפִילִין אוֹתָם מִשָּׁם וּמִתִּים : **גְּרָדוּם**. בְּנִין אֶחָד, וְהוּא עֲשׂוּי לְדוֹן דִּינֵי נַפְשׁוֹת : **אַצְטִיָּא**. מְקוֹם שְׁחוֹק שְׁמַבִּיאִים שָׁם שׁוֹר נִגַח וְהוֹרֵג אֶת הָאָדָם : **בִּימָה**. כְּעִין מְגֹדֵל קָצָר וּגְבוּהָה. עֲשׂוּי כְּדִי לְדַחֵף הָאָדָם מִשָּׁם וְהוּא מֵת : **בִּימוּסֵיאוֹת**. בְּנִינִים שְׂאִינָם לֹא לְצַרְדָּה עֲבוּדָה זָרָה **כ** וְלֹא לְהִמִּית בְּנֵי אָדָם : **כֶּפֶה**. אַרְקוּולִטִיו בְּלַעֲזָה. דָּרָךְ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לְהַעֲמִיד עֲבוּדָה זָרָה בְּבֵית מִרְחָצָאוֹתֵיהֶם **כא** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **יט** **אין בונין וכו'**. וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִתְפָּס יִשְׂרָאֵל שֵׁם אָסוּר לְבָנוֹת עִמָּהֶם. רִשְׁיִי : **כ** וְהוּא בִּימָה שֶׁל אֶבֶן אַחַת וּמִקְרִיב עָלֶיהָ זִבְחִים, דְּהוּי תִשְׁמִישׁ דְּתִשְׁמִישׁ לְעֲבוּדָה זָרָה. רִשְׁיִי. וְכֵן פִּרְשׁ הַרְמְב"ם. וְהַתּוֹסְפוֹת הִקְשׁוּ עַל זֶה מִמִּשְׁנֵה ז' פֶּרֶק ג' וְעוֹד כּו'. וּבִפְרוּשׁ רִשְׁב"ם כְּתַב דִּימוּסֵיאוֹת. וְהוּא גֵרְסַת הַר"ב, וּפִרְשׁ בּוֹ גַם כֵּן כְּהַר"ב. וְעוֹד פִּרְשׁוּ לְשׁוֹן מִרְחָצָאוֹת : **כא** וְאִף עַל גַּב דְּלֹא מִתְסַר מִרְחָץ מִשׁוּם עֲבוּדָה זָרָה שְׁמַעְמִידִין בָּהּ כְּדִתְנִן פֶּרֶק ג' מִשְׁנֵה ד', מְכַל מְקוֹם אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְסִיעַ לְהַעֲמִיד הָעֲבוּדָה זָרָה שָׁם. בֵּית יוֹסֵף : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **אין מוכרין להם דובים וכו'** : כָּל דָּבָר שֵׁשׁ בּוֹ נֹזֵק לְרַבִּים כְּגוֹן כָּלִי מִלְחָמָה כּוֹלֵן וְכָלִי יִסוּרִין כְּגוֹן שִׁלְשָׁאוֹת וְכַבְלֵי בְרוֹזֵל וְצִינּוּקִי וְכַמוֹ כֵּן אֵין מִתְקַנֵּין לְהֵם כָּלִי מִלְחָמָה וְאֵין מִלְטָשִׁין לְהֵם הַחֲרָבוֹת וְהַרְמָחִים וְכִיּוּצָא בְהֵם שֶׁלֹּא לְעַזּוֹר הַמִּשְׁחִיתִין בְּאַרְצָה לְהַשְׁחִית : בְּסִילְקִי וּגְרָדִינִין וְאַצְטִיָּא וּבִימָה כֵּלֵן תֵּאֲרִי כִסָּאוֹת וְאַצְטִבָּאוֹת שְׁעוֹשִׁין לְכַבוֹד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּבִשְׁבִילָה : וּבִימוּסוֹת בְּרִנּוּיּוֹת וְאַרְמָנוֹת וְכַפָּה בְּנִין עֲשׂוּי כְּמִין קֶשֶׁת : (רמב"ם)

פֶּרֶק א - מִשְׁנֵה ח

וְאֵין עוֹשִׂין תְּכִשְׁיִטִין לְעֲבוּדָה זָרָה, קִטְלָאוֹת וְנִזְמִים וְטַבָּעוֹת. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, בְּשֹׁכֵר

מִתֵּר. אִין מוֹכְרִין לָהֶם בְּמַחְבֵּר **[כב]** לְקַרְקַע, אֲבָל מוֹכֵר הוּא מְשִׁיקֶצֶץ **[כג]**. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, מוֹכֵר הוּא לוֹ עַל מְנַת לְקוּץ. אִין מְשִׁכִּירִין לָהֶם בְּתִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִין צְרִיד לֹמֵר שְׁדוֹת. וּבְסוּרֵיָא מְשִׁכִּירִין לָהֶם בְּתִים, אֲבָל לֹא שְׁדוֹת. וּבְחוּץ לְאֶרֶץ מוֹכְרִין לָהֶם בְּתִים וּמְשִׁכִּירִין שְׁדוֹת, דְּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְשִׁכִּירִין לָהֶם בְּתִים, אֲבָל לֹא שְׁדוֹת. וּבְסוּרֵיָא מוֹכְרִין בְּתִים וּמְשִׁכִּירִין שְׁדוֹת. וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ מוֹכְרִין אֵלוֹ וְאֵלוֹ:

ר"ע מברטנורה אֲבָל מוֹכֵר הוּא מְשִׁיקֶצֶץ. שְׁלֹא יְהֵא מוֹכֵר לוֹ הַמַּחְבֵּר אֵלֵא לְאַחַר שְׁיִקֶצֶץ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּמַחְבֵּר, לֹא, שֶׁנִּמְצָא נוֹתֵן לוֹ חֲנִיָּה בְּקַרְקַע, וְהַתּוֹרָה אִמְרָה (דְּבָרִים ז) לֹא תַחֲנֵם, לֹא תִתֵּן לוֹ חֲנִיָּה בְּקַרְקַע **[כד]**: אִין מְשִׁכִּירִין לָהֶם בְּתִים. גְּזֵרָה מְשׁוּם מְכִירָה דְּאִסוּרָא דְּאִוּרִיתָא הוּא: וְאִין צְרִיד לֹמֵר שְׁדוֹת. דְּאִיכָא תְּרִיתֵי דְּאִסוּרָא, חֲנִיָּה בְּקַרְקַע וּמִפְקִיעַן מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת **[כה]**: וּבְסוּרֵיָא. אֲרַם צוּבָה, שְׁכַבֵּשׁ דָּוִד וְאִינְהָ קְדוּשָׁה כְּקְדֻשַׁת הָאֶרֶץ: מְשִׁכִּירִין לָהֶם בְּתִים. וְלֹא גְזֵרִין אִטּוּ מְכִירָה. דְּאִי נְמִי אֲתֵי לִידֵי מְכִירָה לֹא עֵבֵר אֲדִאוּרִיתָא, דְּכִי כְּתִיב לֹא תִתֵּן לָהֶם חֲנִיָּה, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּתִיב. וּמִיָּהוּ מְכִירָה לְכַתְחֻלָּה לֹא, מְשׁוּם מְכִירָה דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: אֲבָל לֹא שְׁדוֹת. דְּאִיכָא תְּרִיתֵי לְאִסוּרָא **[כו]**: וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ. דְּמַרְחֵק, וְלִיכָא לְמַגְזֵר מְכִירָה דְּהֵתֵם אִטּוּ מְכִירָה דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: מוֹכְרִין בְּתִים וּמְשִׁכִּירִין שְׁדוֹת. אֲבָל מְכִירָה דְּשְׁדוֹת לֹא, כִּיִּן דְּאִיכָא תְּרִיתֵי: רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר כּו'. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִשְׁכִּיר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשִׁלְשָׁה נְכָרִים בְּיַחַד, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה שְׁכוּנָה שְׁלֹשׁ נְכָרִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כב]** בְּמַחְבֵּר. הִינּוּ לְרַבִּי מֵאִיר כְּדֵאִית לִיה וּלְרַבִּי יוֹסִי כְּדֵאִית לִיה דְּוֹקָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דְּאִי בְּחוּצָה לְאֶרֶץ הָא אִמֵּר רַבִּי יוֹסִי דְּמוֹכְרִין אֶפְלוּ שְׁדוֹת, וְלֹא אִסוּר טְפִי בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע מְקַרְקַע עֲצָמוֹ. הַר"ן. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כג]** מְשִׁיקֶצֶץ. אִף עַל גַּב דְּהוּי לִיה מַחְבֵּר מַעְקָרוֹ. הַר"ן. אֲבָל הַרְא"שׁ מְסִיק דְּרַבִּי יְהוּדָה מְפָרֵשׁ מִלְּתָא דְּתֵנָא קַמָּא, דְּלֹא מְשַׁמַּע לִיה דְּקֵאֵמֵר תֵּנָא קַמָּא מְשִׁיקֶצֶץ, דְּמָה חֲדוּשׁ הוּא זֶה, וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁהִיָּה מַחְבֵּר לְקַרְקַע לֹא יִמְכְּרֵנוּ לְאַחַר שְׁיִקֶצֶץ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** שְׁאֵם לֹא יְהִיָּה לָהֶם קַרְקַע, יְשִׁיבְתוּ יְשִׁיבַת עֲרָאֵי הִיא. הַרְמְב"ם. וְלֹא דְּוֹקָא בְּשִׁבְעָה עֲמִמִּין.

וּאֶפְלוּ לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת שֶׁכָּתְבוּ בְּפֶרֶק קֵמָא דְשַׁבַּת כּו'. וְעֵינַן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כה}** גְּמָרָא, אִי הָכִי בְּתִים נְמִי אִיכָא תְּרַתֵּי, חֲנִיית קֶרְקַע וְקָא מִפְּקַע לִיה מִמְזוּזָה. וּמִשְׁנֵי, מְזוּזָה חוֹבֵת הֶדֶר הִיא, וּדְמַעְשָׁרוֹת הֵינּוּ שָׂאֵם יִזְרַעְנָה יִשְׂרָאֵל. וְעֵינַן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כו}** תִּימָה, דְּמֵאֵי הָוִי, הָא הָוִי גְזָרָה לְגִזְרָה. וּמִשׁוּם הָכִי מְסִיק בְּגִמְרָא דְסִבִּירָא לִיה שְׁמִיה כְּבוֹשׁ, אֶלְא דְלֹא אַחְמוּר רַבָּנָן לְמַגְזֵר שְׁכִירוֹת בְּתִים אֶטוּ מְכִירָה. אֲבָל שְׁדוֹת דְּאִית בְּהוּ תְּרַתֵּי כּו'. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר לָאו שְׁמִיה כְּבוֹשׁ, וְהִיכָא דְלִיכָא תְּרַתֵּי לֹא גְזוּר כָּלֵל. וְעֵינַן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כז}** וּלְדַלְמָא אֲזִיל עוֹבֵד כּוֹכְבִים דְּזָבִין מִיִּשְׂרָאֵל וּמְזַבִּין לְתַרֵּי תְּרַתֵּי פְלָגֵי וּמַעֲכָב הַשְּׁלִישִׁית לְעַצְמוֹ, לְכֻלֵּי הָאִי לֹא חִיְשִׁינָן. גְּמָרָא: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים וכו': עיקר איסור דברים אלו מה שאמרה תורה לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע לפי שזה בכלל לא תחנם: ואמר ואין צריך לומר שדות לפי ששדות יש בהם שני דברים אחד מטעם לא תחנם והשני שמבטל מהן הפרשת תרומה ומעשרות והלכה כרבי יוסי ובלבד שישכיר כל איש ב' אבל ג' או יותר לא ישכיר להם שלא יעשה שכונות עובדי כוכבים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ט

אָף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׁכִּיר, לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ **{כט}**, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכָנִיס לְתוֹכוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר ^(דברים ז') וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ. וּבְכָל מָקוֹם לֹא יִשְׁכִּיר לוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ:

ר"ע מברטנורה **{כז}** ט אף במקום שאמרו להשכיר. לרבי מאיר בסוריא דוקא ולא בארץ ישראל, ולרבי יוסי אפלו בארץ ישראל **{כח}**: לא לבית דירה אמרו. אלא להכניס שם תבן ועצים וכיוצא בזה **{כט}**: מפני שהיא נקראת על שמו. והנכרי מחממה בשבת ויאמרו מרחץ של פלוני יהודי רוחצים בה בשבת **{לא}**. ולא דמי לשדה של ישראל שאריס נכרי עושה בה מלאכה בשבת, דשדה לאריסות עבידא, והנכרי אריסותא דנפשיה קא עביד, אבל מרחץ לאו לאריסותא קא עבידא ואין הכל יודעים

שְׁהִישָׁרְאֵל הַשְּׂכִירָה לְנֹכְרִי, וּלְכָדָּ אֲסוּר. וּבְזֶמַן הַזֶּה שֶׁדָּרְךָ לְהוֹרִיד אֶרֶץ לְמֶרְחָץ לְשָׁנָה, לְמַחְצָה לְשָׁלִישׁ וְלַרְבִּיעַ, כְּדָרְךָ שֶׁמוֹרִידִין לְשָׁדוֹת, שָׂרִי לְהַשְׂכִּיר מֶרְחָץ לְנֹכְרִי, וְאִם עַל פִּי שֶׁהַנֹּכְרִי עוֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה בְּשֶׁבֶת מִיַּדעַ יִדְעִי שֶׁהַנֹּכְרִי אֶרֶץ בָּהּ וְאֶרֶץ אֲרִיסוֹתָא דְנַפְשִׁיהָ קָא עֲבִיד : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כה] כְּלוּמַר, וּמִתְנִיתִין דְּתַנּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ, רַבִּי מֵאִיר הִיא. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[כט]** לְהַשְׂכִּיר. בִּירוּשָׁלַיִם, הָאֵל בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהְגוּ לְמַכֵּר מוֹכֵר הוּא לֹא וְאֶפְלוּ לְבֵית דִּירָה, וּמִשְׁכִּיר הוּא לֹא וְאֶפְלוּ לְבֵית דִּירָה. וְהֵינּוּ טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּהֵאִי לֹא תָבִיא תוֹעֵבָה, לְהָא מְלֵתָא אֲסַמְכְתָא בְּעַלְמָא הוּא, דְּעַקֵּר קָרָא בְּיִשְׂרָאֵל הַמְכַנִּיס עֲבוּדָה זָרָה לְבֵיתוֹ הוּא. הַלְכָּד בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲנוּ מְצֻוִין לְשָׂרֵשׁ אַחַר עֲבוּדָה זָרָה אֲסוּרוֹ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְהַשְׂכִּיר לְבֵית דִּירָה, וְכֵן בְּסוּרְיָא מְפָנִי סְמִיכוּתָהּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּחוּץ לְאַרְץ שְׂאִין אֲנוּ מְצֻוִין לְשָׂרֵשׁ אַחֲרֶיהָ, מִשְׁכִּירִין אֶפְלוּ לְבֵית דִּירָה כּו'. וְלִישְׁנָא דְסִיפָא דְמִתְנִיתִין נְמִי הֵכִי דִיקָא כּו'. הַר"ן: **[ל]** כְּלוּמַר, לְאַפּוֹקִי לְהַכְנִיס בּוֹ יִין נְסוּדָ, שֶׁאִינוּ רְשָׁאִי לְהַכְשִׁירוֹ לְכָדָּ, וְאִם עָשָׂה כֵן שֶׁכָּרוּ אֲסוּר. הַרְאָב"ד: **[לא]** לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, וְיִכְנָסוּ בּוֹ נֹכְרִים וְיֵאמְרוּ רְחֻצְנוּ כּו', וּבְזֶה יֵשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם לְמִי שֶׁיִּשְׁמַע זֶה וְאִינוּ יוֹדְעֵי שֶׁהוּא שְׂכוּר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִם בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׂכִּיר לֹא לְבֵית וְכו': הֵם אָמְרוּ אִם בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׂכִּיר הוּא דְבַרִּי ר' מֵאִיר שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא יִשְׁכִּיר לָהֶם זוּלָתוֹ בְּסוּרְיָא בְּלִבְד אֲבָל לֹא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל לְדַעַת רַבִּי יוֹסִי יֵהִי סוּגִית הַדְּבָרִים כֵּן כְּשֶׁאָמְרוּ לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ וְאִין בְּזֶה מַחְלוּקַת שֶׁהוּא יִשְׁכִּיר לֹא בֵּית לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ אוֹצֵר אוֹ לִיהֲנוֹת בּוֹ הֵנָּה מוֹעֲטַת עַל דְּרַךְ יוֹשֵׁב הָאֵרֶץ וְלַהֲעֵבִיר הַשְּׂעָה וְאָמְרוּ עַל שְׁמוֹ כְּלוּמַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּעַל הַמֶּרְחָץ וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים הַדֵּר בּוֹ יַחֲמֵם אוֹתָן בְּשֶׁבֶת וְיִכְנָסוּ בּוֹ הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְאוֹמְרִים רְחֻצְנוּ בְּמֶרְחָץ פְּלוּנִי הַיּוֹם וּבְזֶה יֵשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם לְמִי שֶׁיִּשְׁמַע זֶה וְאִינוּ יוֹדְעֵי שֶׁהוּא שְׂכוּר אֲצִלוּ לְזֶמַן קָצוּב בְּדַמִּים יְדוּעִים וְזֶה הִיא בִּימֵיהֶם שֶׁהִיא מְנַהֵגָם כְּמוֹ שֶׁזָּכְרָנוּ אֶרֶץ אֲרִיסוֹת לְמֶרְחָץ לֹא עֲבָדִי אִינְשֵׁי אֲבָל בְּזֶמַן זֶה דִּין הַמֶּרְחָץ וְדִין הַשְּׂדֵה וְשָׂרִי הַקִּרְקָעוֹת אֶחָד הוּא וּמוֹתֵר לְבַעַל קִרְקָע לְהַשְׂכִּירוֹ וְזֶה מְפֹרָסִם לְכָל בְּנֵי אֲדָם: (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

אין מעמידין בהמה בפנדקאות של גוים, מפני שחשודין על הרביעה **[א]**. ולא תתיחד אשה עמהו, מפני שחשודין על העריות **[ב]**. ולא יתיחד אדם עמהו, מפני שחשודין על שפיכת דמים. בת ישראל לא תילד את הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה זרה. אבל נכרית מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של נכרית **[ד]**, אבל נכרית **[ה]** מניקה בנה של ישראלית ברשותה **[ו]**:

ר"ע מברטנורה אין מעמידין בהמה בפנדקאות. העשויין להתאכסן שם עוברי דרכים. לפי שהנכרים חשודים על הרביעה. אפלו נקבות אצל נקבות אסור, לפי שהנכרים מצויים אצל נשי חבריהם ופעמים שאינו מוצאה ומרביע את הבהמה: ולא תתיחד אשה עמהו. אפלו ביחוד שפיוצא בו אצל ישראל מתר, כגון שאשתו עמו, אצל נכרי אסור, דנכרי אין אשתו משמרתו: לא תילד את הנכרית. מפני שמגדלת בן לעבודה זרה. ובשכר, מתרת, משום איבה: אבל נכרית מילדת בת ישראל. בזמן שאחרות עומדות על גבה **[ג]**. אבל בינה לבינה לא, שחשודה על שפיכות דמים שמא תהרגנו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** הרביעה. ובני נח נאסרו בה, דכתיב והיו לבשר אחד לבראשית **[ב]**, יצאו בהמה וחיה ועוף. ויש פאן לפני עור לא תתן מכשול. רש"י. והא דלמכר להם תליא במנהגא, הינו משום דעל בהמתו חס עלה שלא תעקר. גמרא: **[ב]** העריות. גמרא. ותיפוק ליה משום שפיכות דמים. ומשני, אשה כלי זינה עליה. ופרשו התוספות לפי שהיא אמללה ושפלה ואינה בת מריבה כאיש, (מרחמי עליה ואין הורגין אותה): **[ג]** ואפלו הכי לא שריא אלא ברשות ישראל דוקא. ועין לקמן באות ו': **[ד]** בנה של נכרית. מפני שמגדלת בן לעבודה זרה. בריתא: **[ה]** אבל נכרית מניקה כו'. ירושלמי, שנאמר וישעיה מט) והיו מלכים אמנידו ושרותיהם מיניקותיך. הרא"ש: **[ו]** ברשותה.

דִּישְׂרָאֵלִית. אָבֵל לֹא תִמְסָרְנוּ לְהוֹלִיכּוֹ בְּבֵיתָהּ, שְׁלֹא תִהְרָגְנוּ. רַשִׁי. וְעַיִן
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם **אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים וכו':** ואפי' בהמה נקבה אין מניחין אצל עובדת כוכבים שמא יבא עובד כוכבים אצל אותה עובדת כוכבים וירבע הבהמה הם אמרו לא תיחד אשה עמהם ואפי' היחוד שהוא מותר לה יחוד כמותו להתיחד עם ישראל כגון שתהיה אשת העובד כוכבים עמו וכיוצא בזה ממה שבארנו במקומו ובסוף קידושין: ובת ישראל לא תילד את העובדת כוכבים לפי שמגדלת בן לעובדת כוכבים ואם הוא בשכר מותר מפני איבה ומטעם זה לא תניק בנה של עובדת כוכבים. ואמרה ברשותה שלא תתיחד עמו לפי שהם חשודים על שפיכת דמים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

מִתְרַפְּאִין מֵהֶן רְפוּי מָמוֹן, אָבֵל לֹא רְפוּי
נְפֹשׁוֹת. וְאִין מְסִתְפָּרִין מֵהֶן בְּכָל מְקוֹם {ח},
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּרִשׁוֹת
הַרְבֵּים מִתֵּר, אָבֵל לֹא בִינּוּ לְבִינוּ {ט}:

ר"ע מברטנורה **רפוי ממון**: בְּהִמָּתוֹ: **רפוי נפשות**: גּוֹפּוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ סָם
פְּלוּנִי יָפֵה לָךְ, אָפְלוּ רְפוּי נְפֹשׁוֹת מִתֵּר לְהִתְרַפְּאוֹת מִמֶּנּוּ {ח}: **אבל לא בינו**
לבינו: וְאִי רוּאָה בְּמִרְאָה {י}, מִתֵּר. דְּמִימַר אָמַר הַנְּכָרִי, הוֹאִיל וּמְסִתְפָּר
הָכִי אָדָם חָשׁוּב הוּא, וּמִתְיָרָא לְהַרְגּוֹ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} סָבַר, שְׂיֹלֵי מְשֹׁאֵיל לִיָּה (לְנִסּוֹתוֹ אִם אוֹמֵר לוֹ אָמַת), וְכִי הִיכִי
דְּמְשֹׁאֵיל לִיָּה מְשֹׁאֵיל לְאִינִישׁ אַחֲרֵינָא, וְאַתָּא הֵהוּא גְבָרָא לְאוּרְוְעֵי נְפֹשִׁיָּה.
גְּמָרָא: {ח} **בְּכָל מְקוֹם**. אָפְלוּ בְּשִׁבְלֵי רִשׁוֹת הַרְבֵּים שְׁעוּבָרִין שָׁם תְּדִיר. שְׁמָא
נְחִתֵּד צְנָאוּרָו בְּתַעַר. רַשִׁי: {ט} **בִּינוּ לְבִינוּ**. פְּרוּשׁ בְּמְקוֹם שְׁאִין רְגִילִים בְּנִי
אָדָם כָּל כָּד. [אָבֵל בְּיַחְדּוֹ מִמֶּשׁ לֹא אֶצְטְרִיךְ, דְּתִיפּוּק לִיָּה מְשׁוּם שְׁפִיכּוֹת דְּמִים. וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְעִיל
גַּבֵּי מִנִּיקָה. תּוֹסְפוֹת]: {י} פְּרוּשׁ, לְרִאוֹת אִם מְסַפֵּר יָפֵה בְּאִמְנוֹת, וְסָבַר הַנְּכָרִי כִּינּוּ
דְּקָפִיד אַהֲכִי וְכוּ'. רַשִׁי: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם מתרפאין מהן ריפוי ממון וכו': ריפוי ממון שירפא לו העובד כוכבים בהמתו או עבדו וריפוי נפשות שירפאהו לו עצמו וזה דוקא כשנתן לו הרפואה משלו אבל כשיאמר במה שיתרפא מותר ולפיכך מותר לנו לקחת נסחאות הרפואות מהן ואסור לקחת מהן פירוש עניינו ואין הלכה כרבי מאיר: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

אלו דברים של גוים אסורין ואסורן אסור הנאה. היין {יא}, והחמץ של גוים שהיה מתחלתו יין {יב}, וחרס הדרניני, ועורות לבובין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בזמן שהקרע שלו עגול, אסור. משוד, מתר. בשר הנכנס לעבודה זרה {טו}, מתר. והיוצא, אסור, מפני שהוא כזבחי מתים {טז}, דברי רבי עקיבא. ההולכין לתרפות, אסור לשאת ולתת עמהם. והבאין, מתרין:

ר"ע מברטנורה שהיה מתחלתו יין. לאפוקי היכא דקנה הנכרי חמץ מישראל, דלא מתסר בהנאה. דטעמא דמתסר בהנאה, משום דלמא נסכיה לעבודה זרה, וחמץ לא קא מנסד לעבודה זרה {יג}: וחרס הדרניני. אדריאנוס קיסר היה מגבל טיט ביין ועושה ממנו כלים ולא היה מצרפן בכבשן, ונושאים אותן במלחמה, וכשרוצים לשתות משימים אותם החרסים במים ונמוחים שם, והטיט שוקע למטה, ונשאר היין מזוג במים. ועל שם אדריאנוס נקרא חרס הדרניני: **עורות לבובין**. קורעים הבהמה מחיים פנגד הלב כמין נקב עגל ומוציאין הלב ומקריבין אותו לעבודה זרה {יד}: משוד מתר. שאין עושין לעבודה זרה אלא עגל. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל: היוצא אסור בהנאה. שכבר נעשה תקרבת: לתרפות. לטעות עבודה זרה [למרחק. רש"י]. מקום ערוותה

שֶׁל אִשָּׁה נִקְרָא בֵּית תְּרַפָּה : אָסוּר לְשֵׂאת וּלְתֵת עִמָּהֶם . דָּאָזְלוּ וּמוֹדוּ
לְעִבּוּדָה זָרָה . וְעוֹד , דְּזָבְגֵי מִיַּד דְּצָרִיךְ לְתַקְרֶבֶת עִבּוּדָה זָרָה . וְהִלְכָה
כְּרַבֵּי עֲקִיבָא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] הֵיִן כּוֹי . כְּלוּמַר , אֵף עַל פִּי שְׁלֹא יִדְעֵנוּ בּוֹ שְׁנֵתְנִסָּךְ . וּבִגְמָרָא
מִיַּתִּי לִיהּ מְקָרָא דְיִין שְׁנֵתְנִסָּךְ אָסוּר בְּהִנָּאָה . וְגִזְרוּ חֲכָמִים עַל סֵתָם יִינָם
שְׂהִיָּה גַם כֵּן אָסוּר בְּהִנָּאָה . וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : [יב] שְׂהִיָּה כּוֹי . וּפְשִׁיטָא
דְּמִשּׁוּם דְּאֲחֻמִּיץ לֹא פִקֵּעַ מְנִיָּה אָסוּרָא . וְהֵיִנוּ דְכָתַב הַר"ב לְאַפּוֹקֵי כּוֹי : [יג]
וְכֵן לְשׁוֹן רִש"י . וְאִם כֵּן אֵף בְּשִׂתְיָה הִיָּה לָנוּ לְהִתִּירוּ . אֲלֵא נִרְאָה לִי שְׂרִש"י
לֹא רָצָה לְכָתֵב הַתֵּר בְּשִׂתְיָה מִטַּעַם שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפּוֹת כִּי אֵין אָנוּ בְּקִיָּאִים
בְּטִיב חֻמֶּץ אִם הוּא חֻמֶּץ אוֹ יִין : [יד] וּבְעִבּוּדָה זֹו מְקָרִיבִין אֵף הָעוֹר , וּלְפִיכָךְ
כָּל עוֹר שְׂיֵשׁ בֵּה סִימָן כְּזֶה אָסוּר . וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם , בְּהִמָּה שְׂהִקְרִיבָה כְּלָה
לְעִבּוּדָה זָרָה אָסוּרָה בְּהִנָּאָה , אֲפֹלוּ פְרִשָּׁה וְעִצְמוֹתֶיהָ וְקַרְנֶיהָ וְטַלְפִּיהָ וְעוֹרָה ,
הַכֹּל אָסוּר בְּהִנָּאָה : [טו] הַנְּכָנֵס כּוֹי . שְׂהִנְכָרִי רוּצָה לְהַכְנִיסוֹ , מִתֵּר בְּהִנָּאָה
אִם נִזְהַר יִשְׂרָאֵל לְטָלוֹ עִם כְּנִיסָתוֹ קִדְּם שְׂיִקְרִיבוּ אוֹתוֹ . רִש"י : [טז] מִפְּנֵי
כּוֹי . מִהֲדַר וְתַנִּי מִפְּנֵי כּוֹי , לּוֹמַר שְׂאָסוּר וּמִטַּמָּא . וְרַבְּנּוּ תָם פִּרְשׁ דְּהִקָּא
בְּחִתִּיכָה שְׂאִינוּ זְבוּיָח לְפָנֵי עִבּוּדָה זָרָה , אֲלֵא שְׂמַבִּיאִים דּוֹרוֹן , וּלְהִכִּי תַנִּי
כְּזָבְחִי . וּבִירוּשְׁלָמִי גֵרַס זְבָחִי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין וכו' : אנדריינוס קיסר היה
עושה טיט ידוע וגובל אותו ביין ימים הרבה ואחר כך עשה ממנו כלי חרס
בלתי מבושל והיה מוליך אותו עמו וכל שעה שהיה צריך יין היה שורה
חתיכה מאותן הכלים במים והוא נמוח וישקע הטיט וישאר המים מזוג
ביין והיה שותה ואותו מעשה היו עושין בני אדם בזמן חבור המשנה והוא
נקרא חרס אנדריני מיוחס לאנדריינוס : ולבובין גזור מלב לפי שהיו נוקבין
על לבן ומוציאין אותו והוא מין מעבודת הבעלים : ותרפות הגרעון הבזוי
ומקום התורפה קורין למקום הנבזה והנקלה והוא כינוי דרך בזיון לבתי
עבודת כוכבים שהולכין להם ולפיכך נקראו התועים ההולכים בתרפות :
והבאים מותר כשבאו יחידים אבל שיירא אסורין שמא דעתן לחזור והלכה
כרשב"ג וכו"ע : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

נודות הגוים וקנקניהן ויין של ישראל פנוס

בְּהוֹ, אֶסוּרִין, וְאֶסוּרִין אֶסוּר הַנְּאָה, דְּבַרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין אֶסוּרִין אֶסוּר
הַנְּאָה. הַחֲרָצְנִים וְהַזְּגִין שֶׁל גּוֹיִם אֶסוּרִין,
וְאֶסוּרִין אֶסוּר הַנְּאָה, דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לַחִין, אֶסוּרִין, יְבֻשִׁין,
מִתְרִין. הַמְרִיס וְגַבִּינוֹת בֵּית אֲנִיקִי שֶׁל גּוֹיִם
אֶסוּרִין, וְאֶסוּרִין אֶסוּר הַנְּאָה, דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין אֶסוּרִין אֶסוּר הַנְּאָה :

ר"ע מברטנורה נודות. שֶׁל עוֹר: וְקִנְיָנִים. שֶׁל חֶרֶס: אֵין אֶסוּרִין אֶסוּר
הַנְּאָה. וְדִינְהוּ הַכִּי, אִם חֲדָשִׁים הֵם, מִתֵּר לְתֵת לְתוֹכָן יֵין מִיָּד. וְאִם
הַכְּנִיס בְּהוֹ הַנְּכָרִי יֵין לְקִיּוֹם [יז], מִמֶּלֶא אוֹתָם מִיָּם וּמִשָּׁהָה בְּתוֹכָן
שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעַת לְעַת, אֶלֶּא שְׁמַעְרָה הַמִּים בְּכָל יוֹם מֵעַת לְעַת שֶׁל
שְׁלֹשָׁה יָמִים וּמִשָּׁים מִיָּם אַחֲרִים תַּחְתִּיהֶם, וְאַחַר כֵּן מִתֵּר לְשׁוּם בְּתוֹכוֹ
יֵין. וְאִם יֵשְׁנוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ שְׁלֹא הָיָה בְּהֵם יֵין שֶׁל נְכָרִים, מִתְרִין מִיָּד
אַחַר שְׁנֵה בְּלִי עָרוּי: חֲרָצְנִים וְזָגִים. פְּסֻלַת שֶׁל עֲנָבִים, גְּרַעֲיָנִים שְׁבֻפָּנִים
וְהַקְּלָפִים שְׁבַחוּץ: לַחִים. כָּל שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ אֶסוּרִים בְּהַנְּאָה: וַיְבֻשִׁים.
לְאַחַר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ מִתְרִין אֶפְלוּ בְּאֶכִילָה: הַמְרִיס. שְׁמֹן שֶׁל דָּגִים.
וְרַגְלִין הָיוּ שְׁמַעְרָבִין בּוֹ יֵין. אֲבָל אִם נֶכֶר מִמֶּנּוּ שְׁלֹא נִתְעָרַב בּוֹ יֵין, כָּלִי
עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי דְשָׂרִי: בֵּית אֲנִיקִי. שֵׁם כֶּפֶר, שָׂרֵב עֲגָלִים הַנְּמַצָּאִים שֶׁם
קָרְבִים לְעִבּוּדָה זָרָה. רַבִּי מֵאִיר חִישׁ לְמַעוּטָא וְסָבַר דְּאָף עַל גַּב דְּרַב
עֲגָלִים הָווּ מַעוּטָא כְּנֶגֶד שְׂאֵר בְּהֵמוֹת, חִישִׁינָן לְמַעוּטָא, וְכָל הַגְּבִינוֹת
הַנְּמַצָּאוֹת שֶׁם אֲמַרִינָן דְּלָמָא בְּקַבְּת עֲגָלִי עִבּוּדָה זָרָה הַעֲמִידָן. וְחֻכְמִים
לֹא חִישִׁי לְמַעוּטָא. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּכָל הַנִּי תִלְתָּא בְּבִי: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יז] הִינּוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּמִשׁוּם הַכִּי מְעָרָן שְׁלֹשָׁה יָמִים, דְּכַבּוּלְעוּ
כֵּן פּוֹלְטוֹ (מְרַדְּכִי). וּבְכַחוֹת מִכֵּן מְשַׁכְּשֵׁךְ. טוֹר: (עִיקַר תוֹי"ט).

רמב"ם נודות של עובדי כוכבים וקנניהן וכו': נודות העובדי כוכבים
וקנניהם כמו שאומר לך והוא שאם הם חדשים ולא נשתמש בהן העובד
כוכבים מותר לנו לתת לתוכו יין מיד ואם הם ישנים שכבר נשתמש בהן
העובד כוכבים ימלא אותן במים שלשה ימים מעת לעת ויחליף מהם המים
בכל כ"ד שעות ואחר כך יתן בהן יין ואם נתן בהם ציר או מורייס וכיוצא
בהן בתחלה ואף על פי שלא נתן בהם מים שלשה ימים מעת לעת מותר לתת
בו יין אחר כן ומותר לתת בהם שכר לכתחילה וכמו כן אם החם אותם באש
מותר שיתן בהן יין ואם לא עשה בהם אחד משלשה דברים אלו ונשתהה
אצלו שנה תמימה מותר לתת בהן יין: כבר זכרנו פעמים שהחרצנים הם

גרעיני הענבים וזגין הקליפה שעל הענב : ולחים נקראים כל שנתן ויבישים אחר השנה ומה שאמרו חכמים מותרין רצונו לומר מותר באכילה והיה מנהגם לתת יין בקצת מיני המורייס ולפיכך אסרוהו באכילה ונתבאר בתלמוד שכשנתברר ממראה אותן מורייס בתכונתו שלא היה בו יין שהוא מותר באכילה ובית אונייקי מקום שרוב העגלים הנמצאים לשם היו קרובים לעבודת כוכבים והיה רוב אותם העגלים לעומת שאר כל הבהמות מיעוט. ור' מאיר חייש למיעוט לפיכך אמר גבינת אותה העיר אסורה בהנאה בשביל קיבת עגלי עבודת כוכבים ורבנן לא חיישי למיעוט ולפיכך אומרים אסור באכילה בלבד ואין הלכה כר"מ בכל דבריו : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שָׁאֵל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּשֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְבִינֹת הַגּוֹזִים. אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שְׂמֵעִמִּידִין אוֹתָהּ בְּקָבָה שֶׁל נְבִלָה. אָמַר לוֹ, וְהֲלֹא קִבֵּת עוֹלָה חֲמוּרָה {יח} מִקִּבֵּת נְבִלָה, וְאָמְרוּ, כִּהֵן שְׂדֵעֶתוֹ יָפָה {יט}, שׁוֹרְפָה חֲיָה. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ, אָבֵל אָמְרוּ, אֵין נֶהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. חֲזַר, אָמַר לוֹ, מִפְּנֵי שְׂמֵעִמִּידִין אוֹתָהּ בְּקִבֵּת עֲגָלֵי עֲבוּדָה זָרָה {כ}. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, לָמָּה לֹא אָסְרוּהָ בְּהִנָּאָה. הִשְׁיֵאוּ {כא} לְדָבָר אַחֵר, אָמַר לוֹ, יִשְׁמַעֵאל אַחִי, הֵיאֵד אֶתָּה קוֹרָא (שִׁיר הַשִּׁירִים א), כִּי טוֹבִים דִּדִּיקָא {כד} מִיָּין, אוֹ כִּי טוֹבִים דִּדִּיקָא. אָמַר לוֹ, כִּי טוֹבִים דִּדִּיקָא {כה}. אָמַר לוֹ, אֵין

הַדָּבָר כּוֹן, שְׁהָרִי חֲבֵרוֹ **[כז]** מְלַמֵּד עָלָיו, לְרִיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים :

ר"ע מברטנורה מְפַנֵּי מָה אָסְרוּ גְבִינּוֹת שֶׁל נְכָרִים. בְּאֲכִילָהּ. וּלְרַבֵּן קָא בְעֵי. וּמְשׁוּם חֲלָב שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה לִיכָא לְמִיחָשׁ, דְּקִים לֹן דְּחֵלֵב בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵינוֹ נִקְפָּה: **שׁוֹרְפָה חֵיָה**. דְּפִרְשָׁא בְּעֵלְמָא הִיא: **בְּקִבְתָּ עֲגָלֵי עֲבוּדָה זָרָה**. וְאָף עַל גַּב דְּפִרְשָׁא בְּעֵלְמָא הִיא, אָסוּר, דְּשִׂאנֵי עֲבוּדָה זָרָה דְּכֹתִיב בָּהּ (דְּבָרִים יג) וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם: **הַשִּׂיאוּ לְדָבָר אַחֵר**. וְלֹא רָצָה לְהַגִּיד לוֹ טַעְמוֹ שֶׁל דָּבָר, מְפַנֵּי שְׂעֵדִין לֹא עֲבָרוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ שְׁנֵגְזָרָה גְזָרָה זוֹ, וְכִי גְזָרֵי רַבֵּן גְזָרָה לֹא מְגַלּוּ לְטַעְמָא עַד תְּרִיסָר יָרְחֵי שְׁתָּא עַד שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט גְזָרְתּוֹ **[כב]**, דְּלָמָּא אִיכָּא דְלָא סְבִירָא לִיהּ לְטַעְמָא וְאֲתֵי לְזִלְזוּלֵי בֵיהּ. וְטַעְמָא דְאָסְרוּ גְבִינּוֹת שֶׁל נְכָרִים, מְפַנֵּי שְׂמַעְמִידִין אוֹתָהּ בְּעוֹר קֶבֶה שֶׁל שְׁחִיטַת נְכָרִים שֶׁהִיא נִבְלָה **[כג]**. וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּא דָּבָר מְעַט כְּנֶגֶד כָּל הַחֲלָב, כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְעַמִּיד הַחֲלָב וְעוֹשֶׂה בוֹ מַעֲשֶׂה, לֹא בְטֵל, דְּקִימָא לֹן הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַמַּעֲמִיד. וּמְשׁוּם בְּשׂוֹר בְּחֲלָב לֹא הָיָה אָסוּר, כִּינּוֹן שֶׁהַבְּשׂוֹר בְּפָנָי עֲצָמוֹ מִתָּר אֵינוֹ אוֹסֵר בְּחֲלָב אֶף עַל פִּי שְׂמַעְמִידוֹ, עַד שְׂתִּתֵּן בוֹ טַעַם. אֲבָל דָּבָר שֶׁל אָסוּר מַעֲקָרוֹ, אוֹסֵר בְּהִתֵּר אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ נוֹתֵן בוֹ טַעַם, כָּל זֶמַן שֶׁהוּא מַעֲמִיד: **כִּי טוֹבִים דְּדִידְךָ מִיָּינוּ**. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר כֹּן לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל: **אֵין הַדָּבָר כּוֹן**. אֵלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲמָרָה לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲרָבִים עָלֵי דְבָרֵי דְדִידְךָ, כְּלוּמַר תִּקְנּוֹת שְׂתִקְנּוּ וְגִזְרוּ הַחֲכָמִים **[כו]**, יוֹתֵר מֵיִינָהּ שֶׁל תּוֹרָה, מַעֲקָר תּוֹרָה שְׂבִכְתָּב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יח]** חֲמוּרָה. שֶׁהַעוֹלָה אָסוּרָה בְּהִנָּאָה וּמוֹעֲלִין בָּהּ. רִשְׁיִי: **[יט]** יָפָה. שְׂאִינוֹ קָץ וּמוֹאֵס בָּהּ. שׁוֹרְפָה, גּוֹמְעָה. וְלֹא הוֹדוּ לְאוֹמְרִים כֹּן לְהַתִּירָהּ לְכַתְחֵלָהּ, אֲבָל אָמְרוּ לֹא נִהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין כּוֹי. וְהָכִי מִשְׁמַע, לֹא נִהְנִים מְדַרְבָּנּוֹ, וְאִם נִהְנָה אֵין בָּהּ מַעֲלָה (כְּלוּמַר מְדַאֲוֵרִיתָא). אֵלְמָא מְדַלִּית בָּהּ מַעֲלָה שְׂמַע מִנָּה הָאִי חֲלָב הַכְּנוּס בְּקִבְתָּ הַעוֹלָה, כְּפִרְשָׁא בְּעֵלְמָא הוּא. רִשְׁיִי. וּבַעוֹלָה גְזָרוּ, מְשׁוּם דְּבַעוֹלָה יֵשׁ מַעֲלָה מִן הַתּוֹרָה, מָה שְׂאִין כֹּן בְּנִבְלָה דְלִית בָּהּ אֵלָּא אָסוּר אֲכִילָהּ, הַלְכָּךְ לֹא שִׁיךְ לְאָסֵר בָּהּ, דְּלֹאֵן מִיָּדֵי דְמִיכָל הוּא: **[כ]** שְׂמַעְמִידִין כּוֹי. לֹא הָיָה מְכוּן כִּי אִם לְדַחוּתוֹ. דְּהָא אֶפְלוּ לְרַבֵּי מֵאִיר דְּחִישׁ לְמַעוּטָא, לֹא אָסֵר אֵלָּא גְבִינּוֹת בֵּית אֲנִיקֵי, אֲבָל שְׂאֵר מְקוּמוֹת חֲשִׁיב מַעוּטָא דְמַעוּטָא. תּוֹסַפּוֹת: **[כא]** הַשִּׂיאוּ. לְשׁוֹן מְשִׂיא עֲצָה. וְאִית דְּגָרְסֵי הַשִּׂיאוּ. וּנְפָרֵשׁ הַטַּעַם לְשׁוֹן הַשִּׂיאוּ **[כב]** גְּמָרָא, וּמְסִים בְּמִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים **[כג]**. וְרַבֵּי יִשְׁמַעֵאל הָיָה קָטָן כּוֹי, וְכֹתִיב (מְשָׁלִי כז) כְּבָשִׁים לְלִבּוֹשְׁךָ, כְּבָשִׁים כְּתִיב, בְּשַׁעַה שֶׁהַתְּלַמִּידִים קֹטְנִים תְּהֵא מְכַבֵּשׁ לְפָנֵיהֶם דְּבָרֵי תּוֹרָה. הַגְּדִילוֹ וְנַעֲשׂוּ תְלַמִּידֵי חֲכָמִים תְּהֵא מְגַלָּה לָהֶם סֵתְרֵי תּוֹרָה: **[כד]** וְעוֹר לָאוּ פִרְשָׁא הוּא וְאָסוּר. רִשְׁיִי. וְשְׁחִיטָה, לְרַבּוּתָא נְקֻט: **[כד]** דְּדִידְךָ. לְשׁוֹן זָכָר. דְּדִידְךָ, לְשׁוֹן נְקֵבָה. וְהָכִי קְאָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִשְׁקֵנִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַשְׁקוֹת פִּיהוּ כִּי כָךְ אָמַר לִי טוֹבִים דְּדִידְךָ מִיָּינוּ. רִשְׁיִי. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: **[כה]** דְּדִידְךָ. מְשׁוּם דְּבִהְכִי מִתְנַשֵּׁב רִישִׁיָּה דְקָרָא לְנִסְתָּר, יִשְׁקֵנִי, וְכֹן פִּיהוּ. וְסִיפָא דְדִידְךָ לְנוֹכַח. אֵלָּא דְהָכִי קְאָמַר יִשְׁקֵנִי כּוֹי כִּי כָךְ אָמַר לִי כִּי

טובים כו'. שְׁמַעְתִּי מִפִּי רַבִּי מֵאִיר בְּאֵד זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה: [כו] וְהִינוּ דְשִׁילִיה לְהֵאֵי קָרָא, כְּלוּמַר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים טוֹבִים תִּקְנוֹת כו' וְאָף עַל פִּי שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִים הַטְּעָמִים, כִּי טְעָמָם וְנִמְוָקָם עִמָּהֶם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [כז] חֲבֵרוֹ כו'. שֶׁהוּא לְשׁוֹן זְכָר, וְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא דְקָאֲמָרָה לְפָנַי שְׁכִינָה לְרִיחַ שְׁמַנִּיָּד טוֹבִים וְגו'. עַלְמוֹת אֶהְבוּדָ, לֹא שְׁנִידָ לְמִימַר לְנִקְבָה. רַשִׁ"י: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם **אמר רבי יהודה שאל ר"י וכו':** מה שהביא' שלא יודיעו בטעם אסורו לקירוב אותה גזירה דלמא אתי לזלולי בה ולפיכך היה מנהגם כשהיו אוסרים שום דבר בגזרה לא היו מודיעים טעם אותה גזירה כל אותה שנה עד שיתפרסם איסור אותו הדבר ונודע אצל הנשים ועמי הארץ באותה שעה מודיעים הטעם וסיבת איסור גבינת העובד כוכבים שמא יעמידנה בעור קיבת נבילה לפי שהוא מעמיד ג"כ וכבר נודע ששחיטת עובד כוכבים נבילה וכשהעמיד בעור הקיבה נאסרה אותה גבינה לא מטעם בשר בחלב לפי שבשר בחלב אינו אסור אלא בנותן טעם כמו שנתבאר בחולין אבל הוא אסור בשביל שחיטת עובד כוכבים ולא נאמר בזה אחד מששים לפי שהוא מעמיד ומעשה הנבלה הוא נראה וכאילו הגבינה כולה נבלה לפי שהדבר שאסור כשנתערב עם המותר והיה מעשה אותה הדבר האסור נראה ונגלה אינו בטל במיעוטו ואפי' הוא נעלם הנה הוא אוסר הכל ואפי' היה אותו הדבר האסור כל שהוא ולא נאמר עליו לא אחד מששים ולא אחד ממאה כמו שבארנו בשני מערלה באמרם כל המחמץ וכל המתבל וכו': והמעמיד גדול ממחמץ וממתבל וכן אמרו הכל הולך אחר המעמיד ואמנם קיבת הנבלה עצמה היא מותרת לפי שהיא פירשא בעלמא רצוני לומר כעין צואה והלחות ואינה כגוף הבהמה ולפיכך מותר לנו ליקח קיבות העובד כוכבים ונעמיד בהן הגבינה וכמו כן כשאנו רואין העובד כוכבים שהעמיד החלב בקיבה עצמה מותר לנו לאכול אותה גבינה ולא תועיל בזה הפרסום ולא מה שהדעת נותן על הרוב אלא ראיית העין ואשר הביא שלא תאסר הגבינה משום חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו לפי שטעם איסור זה כדי שלא יתערב חלב בהמה טמאה עם אותו החלב ועיקר הוא בידינו שחלב בהמה טמאה אינו מעמיד הנה שלא נשאר איסור אלא איסור נבלה בלבד כמו שזכרנו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

אלו דברים של גוים אסורין ואין אסורין אסור

הַנְּאָה. חֶלֶב שֶׁחִלְבוּ גוֹי וְאִין יִשְׂרָאֵל רוּאָהוּ {כח},
וְהַפֶּת, וְהַשְּׁמֹן שֶׁלְהוֹן. רַבִּי וּבֵית דִּינֹו הַתִּירוּ
בַּשְּׁמֹן. וְשִׁלְקוֹת, וּכְבָשִׁין {כט} שֶׁדִּרְכּוֹן {ל} לְתֵת
לְתוֹכּוֹן יִין וְחֶמֶץ {לא}, וְטָרִית טְרוּפָה, וְצִיר שֶׁאִין
בָּהּ דָּגָה כְּלָבִית שׁוֹטְטֵת בּוֹ, וְהַחֲלָק, וְקָרֵט שֶׁל
חֲלָתִית, וּמֶלַח סִלְקוֹנְטִית, הֵרִי אֵלוֹ אֲסוּרִין
וְאִין אֲסוּרִין אֲסוּר הַנְּאָה {לג} :

ר"ע מברטנורה **הפת והשמן וכו'.** כָּל הַנִּי, אֲסוּרִין מִשׁוּם חֲתָנוּת. וּפֶת שֶׁל
נְחֻתוֹמִין הַתִּירוּהוּ, אֲבָל פֶּת שֶׁל בְּעָלֵי בָתִּים לֹא הִתֵּר אֶלָּא לְהוֹלִכֵי דְרָכִים
וּבְשַׁעַת הַדָּחַק. וְהַשְּׁמֹן רָאוּ שֶׁלֹּא פָּשַׁט אֲסוּרוֹ וְנִמְנוּ עָלָיו וְהַתִּירוּהוּ,
כְּדַמְסִיק בְּמַתְנִיתִין: **וְשִׁלְקוֹת.** כָּל דָּבָר שֶׁבִשְׁלוֹ אוֹתוֹ הַנְּכָרִים, וְאֶפְלוּ
בִשְׁלוּ אוֹתוֹ בְּכֻלּוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבִפְנֵי, שֶׁאִין לְחוּשׁ לְתַעֲרַבֵת אֲסוּר וּלְגַעוּלֵי
נְכָרִים, אֲסוּרוּהוּ מִשׁוּם בְּשׁוּלֵי נְכָרִים. וְהוּא שֶׁלֹּא סִיעַ בּוֹ יִשְׂרָאֵל לֹא
בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף. וְלֹא אֲסוּרוֹ מִשׁוּם בְּשׁוּלֵי נְכָרִים אֶלָּא דְבָר שֶׁאִינוּ נֹאֲכָל
כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי וְעוֹלָה עַל שֶׁלְחַן מְלָכִים לְלֶפֶת בּוֹ אֶת הַפֶּת. אֲבָל אִם חָסַר
אֶחָת מֵאֵלוֹ, אִין בּוֹ מִשׁוּם בְּשׁוּלֵי נְכָרִים: **וּכְבָשִׁין שֶׁדִּרְכּוֹן לְתֵת בָּהוֹן יִין.**
וְאִין אֲסוּרִין אֲסוּר הַנְּאָה, לְפִי שֶׁאִין טַעַם הַיִּין נִכְרָ בָּהוֹן. אֲבָל בְּאֲכִילָה
אֲסוּרִין: **טָרִית טְרוּפָה.** מִין דָּגִים טְהוּרִים שֶׁטוּרְפִין אוֹתוֹן דַּק דַּק וְאִין
נְכָרִין. וְאֲסוּרִין כְּשֶׁנִּלְקָחוּ מִן הַנְּכָרִים, שְׁמָא [נִכְתָּשׁ] עִמָּהֶם דָּג טָמֵא: **וְצִיר**
שֶׁאִין בָּהּ דָּגָה. דָּג קָטָן שֶׁנִּקְרָא כְּלָבִית. וְדִרְכּוֹ שֶׁהוּא גִדֵּל בְּתוֹךְ [צִיר שֶׁל]
דָּגִים טְהוּרִים, וּכְשֵׁי צִיר דָּג טָמֵא מְעַרְבַּ עִמּוֹ לֹא יִגְדֵּל בּוֹ כְּלָבִית:
וְהַחֲלָק. מִין דָּגִים קְטַנִּים טְהוּרִים, וְאִין לָהֶם סְנַפִּיר וְקִשְׁקֶשֶׁת, וְעֵתִיד
לְגִדֵּל אַחַר זְמַן. וְדָגִים קְטַנִּים טָמֵאִים הַדּוּמִים לָהֶם מְתַעֲרָבִים עִמָּהֶם
וְאִינֶם נְכָרִים אֶפְלוּ כְּשֶׁאִינָה טְרוּפָה. אֲבָל טָרִית אִין הַדָּגִים טָמֵאִים
דּוּמִים לָהּ, וּלְכַדְּ שָׂרִי כְּשֶׁאִינָה טְרוּפָה: **חֲלָתִית.** כֶּדֶּ שְׁמָה בְּעַרְבֵי.
וְחוֹתְכִין קָרְטִיו בְּסַכִּין. וְאֲסוּרָה מִשׁוּם שְׁמֻנוּנִית דְּסַכִּין, דְּאֵגֵב חֲרִיפוּתָא
[דְּחֲלָתִית] מִמַּתְקָת {לב} הִיא טַעַם הַשְּׁמֻנוּנִית הַנִּבְלַע בָּהּ: **וּמֶלַח סִלְקוֹנְטִית.**
מֶלַח שֶׁכָּל גְּדוּלֵי רוּמֵי אוֹכְלִין אוֹתָהּ, וְרִגִילִין לְמִשְׁחָ אוֹתָהּ בְּחֶלֶב חֲזִיר
וּבַשְּׁמֹן דָּגִים טָמֵאִים, וְהִיא גְּסָה וּלְבָנָה בְּיוֹתֵר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כח} **חלב כו'.** וְאֵף עַל גַּב דְּטְהוּר חוּר, וְטָמֵא זְרוֹק, חִישִׁינן שְׁמָא
נִתְעַרְבַּ. וְאֶפְלוּ לְהַעֲמִיד בּוֹ גְבִינָה אֲסוּר, דְּשְׁמָא הַטָּמֵא שֶׁאִינוּ מַעֲמִיד יִשְׂאָר
בְּגַמּוֹת עִם הַנְּסִיבֵי. גְּמָרָא. אֲבָל לְעִיל בְּגְבִינּוֹת הַנְּכָרִים לִיכָא לְמִיסַר מְהַאי
טַעֲמָא, דְּכִיוּן שֶׁהַנְּכָרִי עוֹשֶׂה לְצָרְכּוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ דְּלָמָא עַרְבַּ בּוֹ דְּבָר טָמֵא.
תּוֹסַפּוֹת: {כט} **וּכְבָשִׁין.** לְכַבֵּשׁ דָּגִים וְנִרְק, וְרֹאשׁ וְרִגְלִים שֶׁל בְּהֵמָה. רִשׁׁי:
{ל} **שֶׁדִּרְכּוֹן כו'.** אֲבָל בְּיָדוּעַ, אֲסוּר בְּהַנְּאָה. וּפְרַשׁ הַטּוּר, שֶׁדִּרְכּוֹן, הִינוּ
שֶׁלְפַעֲמִים הָיוּ נוֹתְנִין בָּהוֹן יִין. וְשִׁידוּעַ, הִינוּ שֶׁכָּל נוֹתְנִין לְתוֹכּוֹן יִין אֵף עַל פִּי

שְׂאִינוּ יוֹדַע שְׁנִתְּנוּ לְתוֹךְ אֱלוֹ. עַד כָּאן. וּמֵאֵי שְׁנָא מִמְרִיס (דְּמִשְׁנָה ד) דְּשָׂרִי
בְּהִנְיָא (וּרְבָא דְעִלְמָא שְׂדוּ בֵּיה חֲמָרָא). הֵתִם לְעִבּוּרִי זְהֻמָּא (וְהוּי כְּמֵאן דְּאִזִּיל לְאַבּוּד),
הָכָא לְמִתּוּקֵי טַעְמָא. גְּמָרָא: **[לא]** וְחֻמְץ. אֲדַלְעִיל קָאֵי, שְׂדַרְכֵן לְתַת לְתוֹכֵן
יֵין וְחֻמְץ. וְאֵין לְפִרְשׁ דְּחֻמְץ הֵינּוּ שְׁלֵא הֵיָה מִתְחַלְתּוּ יֵין וְכִשְׁקֵנָה חֻמְץ
מִיִּשְׂרָאֵל, דְּהָא מְבַאֵר לְעִיל דְּאָף בְּשִׁתְיָה שְׂרִי מִן הַדִּין. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:
[לב] דְּאֵי לָאו הָכֵי הָא אָמַר מִר נֹתֵן טַעַם לְפָגָם מִתֵּר. גְּמָרָא: **[לג]** הָרִי כּוֹי.
לְמַעוּטֵי בְּיָדוּעַ דְּכִבְשֵׁן בְּיֵין. גְּמָרָא: (עִיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם **אלו דברים של עובד כוכבים וכו':** רוב דברים אלו כגון הפת
והשלקות וכיוצא בהן כולם נאסרו כדי שנתרחק מהם ולא נתערב עמהם
כדי שלא נמשך בהתערבנו עמהם לשלוח יד במה שהוא אסור וזה ענין
אמרם משום חתנות ואלה הדברים הם מכלל שמונה עשר דבר שגזרו כמו
שבארנו בראשון משבת וזה שאתה רואה שאנו אוסרין שלוקיהן אינן
הדברים ששולקין בכליהם לפי שזה נקרא גיעולי עובד כוכבים אבל הם
הדברים שאין בהם גיעולי עובד כוכבים ולא כיוצא בהם אבל הם אסורים
בשביל שנגמרה מלאכתן על ידי עובד כוכבים לפי שהחכמים אסרו בשביל
להתרחק מהם גם כן כל מה שיבשל העובד כוכבים ואפי' בישל שום דבר
ברשותנו אלא אם היה אותו דבר נאכל בכמו שהוא חי אז אינו עולה על
שולחן מלכים לאכול בו את הפת באותו מקום כי בזה לא יאסר כשבשלן
עובד כוכבים משום בשולי עובד כוכבים ולא יתערב לך איסור בשולי עובד
כוכבים באיסור גיעולי עובד כוכבים וכבר בארתי זה אבל השמן פסק
ההלכה ששמן העובד כוכבים מותר ופתם יראה מתלמודנו הבבלי שהוא
אסור אבל פת השוק שמוכרין הנחתומין אסורו מעט וקרוב להיתר מפת
בעלי בתים. והולכי דרכים ובשעת הצורך הדבר מותר לדעתי והוא חוזר
למנהג המדינה כמו שבארתי בפסחים ואין הכבשין שנותנין בהן יין
אסורים בהנאה לפי שאין נראה בהם טעם היין אבל הוא נמס ומתבטל
טעמו ולפיכך אינו באיסור הנאה לפי שלא נראה בסם מעשה היין. וטרית מין
ממיני הדגה והוא דג טהור שכותשין אותו עד שהוא שב כמו עיסה וכשהוא
נדוק ונכתש אסרנוהו שמא נכתש עמו דג טמא ואין שם צורה שיורה עליו
וציר הוא מרק הדג המלוח שמתמצה ממנו וכשאיין בו דג אין אנו יודעים
אם הוא תמצית דג טמא או מדג טהור הוא ולפיכך אסור וחילק מין מן
הדגים והוא טהור אבל כשהוא קטן לא תמצא בו קשקשת ולא סנפיר עד
שיגדל וגדלים בו ואסרנוהו לפי שיעלה מן הים עם מין אחר אסור ויתערב
בו עירוב גמור עד שלא יכירו אותו אלא יחידים מבני אדם: וקורט של
חלתית חתיכת חלתית ואסרו אותה לפי שהעובדי כוכבים חותכין אותה
בסכיניהם כשמוכרים אותה ובהן שומן הנבלה וחורפת החלתית יתפשט
אותו השומן בגוף החלתית ומחסר חורפתו ואותו שומן הוא נותן בו טעם
לשבח וזה אסור כמו שיתבאר בסוף מסכת זו: ומלח סלקונדית מלח
ממקום ידוע היו מעלין אותו גדולי העובדי כוכבים על שלחנם והיו מושחין
אותו בחלבי החזירים ושומן הדגים וכיוצא בהן ממה שממתק אותו
ומשביחו ולפיכך הוא אסור ומה שכפל ואמר הרי אלו אסורין ואין איסורן
איסור הנאה למעוטי מורייס וגבינה בית אניאקי שהן אסורין בהנאה לדעת
רבי מאיר שמשנה זו שלו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

אלו מתרין באכילה. חלב שחלבו גוי וישראל רואהו. והדבש {לה}. והדבדניות אף על פי שמנטפין, אין בהם משום הכשר משקה. וכבשין שאין דרכן {לו} לתת לתוכן יין וחמץ. וטרית שאינה טרופה. וציר שיש בה דגה. ועלה {לה} של חלתית. וזיתים גלסקאות המגלגליו. רבי יוסי אומר, השלוחין, אסורין. החגבים הבאים מן הסלולה, אסורין. מן ההפתק, מתרין. וכן לתרומה:

ר"ע מברטנורה וישראל רואהו. לאו דוקא רואהו, אלא כיון דאי קאי חזי ליה אף על גב דכי יתיב לא חזי ליה, הנכרי ארתותי מרתת {לד}, אמר השתא קאי וחזי לי: **והדבדניות.** החלות שרודין מן הפורת שבהם הדבש, אף על פי שהן נוטפות לא חישנין שמא ערב בהם יין נסד {לו}. פרוש אחר, אפשרות של ענבים. אף על פי שהיין נוטף מהן אין בהן משום יין נסד, ואין בהם משום הכשר משקה שיהא מכשר לטמאה, דסתמן לאכילה ולא ניחא ליה במשקה הנוטף מהן: **וטרית שאינה טרופה.** ואף על גב שהיא עשויה חתיכות, [נשא] ראש הדג ושדרתו קימין ונכר שהוא טהור: **עלה של חלתית.** דהא לא מפסקו ליה בספין: **וזיתים גלסקאות מגלגלים.** זיתים הפנוסים בכלי עגל ומתחממים ונעצרים מאליהן ונעשים כגלוסקים מגלגלים, כמו ביצה מגלגלת, שנתחממו {לט}: **השלוחין אסורין.** אם נתרככו הזיתים כל כד עד שפשלוקח הזית בידו הגרעין שבתוכו משתלח ונופל מאליו, אסורין, דמחמת היין נתרככו. ואין הלכה כרבי יוסי: **מן הסלולה.** מן הסל שלפני החנוני: **אסורים.** שמזלף עליהם יין כדי שיתרככו: **מן ההפתק.** ממקום שפונסון שעוצרים אותם שם זה על זה: **מתרין.** שאינו מזלף

עֲלִיָּהוּן יִין [מ] עַד שְׁנוֹתָנָן לְפָנָיו לְמֹכֵר: וְכֵן לְתֵרוּמָה. וְכֵן כֹּהֵן הַחֹשֵׁד לְמֹכֵר תֵּרוּמָה לְשֵׁם חֲלִין [מא], כָּל הַנִּמְצָא לְפָנָיו אָסוּר, שְׁמָא תֵּרוּמָה הִיא. אֲבָל הֵבֵא מִן הָאוֹצָר, מִתֵּר, דְּאֲרִתּוֹתַי מִרְתַּת דְּלִמָּא שְׁמַעֵי רַבָּן וַיִּפְקִירוּ כָּל הָאוֹצָר: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [לד] וְהוּא שְׂיֹדַע שְׁחֻלְב טָמֵא אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל: [לה] וְהַדְּבִשׁ. לְמֵאֵי נְחוּשׁ לִיָּה, אֵי מְשׁוּם עֲרוּבֵי [שְׁמָא עֲרַב בּוּ יִין], מְסָרָא סָרִי. אֵי מְשׁוּם בְּשׂוּלֵי נְכָרִים, הָא נְאָכְל כְּמוֹת שְׁהוּא חִי. אֵי מְשׁוּם גְּעוּלֵי נְכָרִים, נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם הוּא וּמִתֵּר. גְּמָרָא: [לו] מְסִיסֵי הֶרְמֵבִ"ם, וְגַם אוֹתָן הַחֲלוֹת לֹא תִכְשִׁיר, וְאִף עַל פִּי שְׁהַדְּבִשׁ מְכָשִׁיר מְכַלֵּל הַשְּׁבַעָה מְשַׁקֵּין, לְפִי שְׁהוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּעֵין אֲכָל לֹא מְשַׁקָּה, עַד שְׁמִתִּיכִין אוֹתוֹ וּמוֹצִיאִין דְּבִשׁוֹ. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: [לז] שְׂאִין דְּרַכָּן כּו'. וְלֹא גְזָרִין אִטּוּ דְּרַכָּן. הֶר"ן: [לה] וְעֵלָה כּו'. מְפָרֵשׁ בְּגְמָרָא, דְּלֹא נִצְרָכָה אֶלָּא לְקוּרְטִין שְׁבָה. כְּלוּמַר הַנְּדַבְּקוֹת בְּעֵלִין. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֹא חִיְשִׁין שְׁמָא עֲרַבוּ בְּהוֹן מְאוֹתָן קוּרְטִין שְׁחֲתָבוּ מִן הָעֵלִין בְּסַפִּינָא דְּנְכָרֵי וְנוֹתְנִין בְּעֵלִין, מְשׁוּם דְּאֵי אֵיתָא דְּהַכִּי הוּא מְשַׁרְק שְׁרָקִי, כְּלוּמַר נוֹפְלִין הֵיוּ מִן הָעֵלִין. הֶר"ן: [לט] וְנִרְפוּ מִחֲמַת שְׁמָנוּ. רִש"י. וּבְגְמָרָא, פְּשִׁיטָא, לֹא נִצְרָכָה אִף עַל גַּב דְּרַפּוֹ טוּבָא. מַהוּ דְּתִימָא חֲמָרָא רְמָא בְּהוּ, קַמְשַׁמַּע לָן הֵינִי מִחֲמַת מְשַׁחָא הוּא דְּרַפּוֹ: [מ] דְּמַקְלָקֵל לְהוּ. הֶר"ן: [מא] דְּתֵרוּמָה אֵין דְּמִיָּה יְקָרִים, שְׂאִינָה רְאוּיָה אֶלָּא לְכַהֲנִים. רִש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו מותרין באכילה וכו': ואפילו ישראל רחוק מן העובד כוכבים והיה ישראל יושב אבל כשהוא עומד רואה את העובד כוכבים ולפי שכשהוא עומד רואהו מאיזו בהמה הוא חולב אותו החלב מותר ואף על פי שהוא יושב ולא ראהו כשהוא חולב לפי שהעובד כוכבים מתיירא שיעמוד ויראהו כשהוא חולב מן הטמאה וכאילו רצונו לומר באמרו בכאן רואהו שהוא מצוי עמו שהוא יכול לראותו בשעה שהוא חולב והדבדבניות אותן החתיכות שרודין מן הכוורת שבהן הדבש ואע"פ שהן נוטפות לחות לא נאמר שמא הזיל עליהן יין וגם אותה לחות לא תכשיר ואף על פי שהדבש מכשיר מכלל השבעה משקין כמו שזכרנו וכמו שנבאר במקומו במסכת מכשירין לפי שהוא באותה שעה כעין אוכל לא משקה עד שמתכין אותו ומוציאין דבשו ובתוספתא מסכת טהרות דבש הזב מכוורת דבורים מטמא טומאת משקין חישב עליהם לאוכלן מטמא טומאת אוכלין וזה לפי שלא יתייחד המשקה בעצמו עד שמתכין אותו בכונה ומסלקין אותו מן הדונג ודע זה: וטרית שאינה טרופה אינו רוצה לומר שהדג נשאר כמו שהוא שזה מבואר הוא אבל רצונו בו ואפי' שהיא כתושה כשאינה טרופה בתכלית היא מותרת וזה הוא שישאר ראש הדג ושדרתו נראים עד שיודע מאותה צורה שהוא דג טהור ואמרו עלה של חלתית ואפילו שנדבק בו קורט חלתית ר' יוסי אומר השלוחין אסורים אומר כשהיו הזיתים השרויין במים נתרכך עד שכשתקח זית אחד מהם תקח אותו מבלי הגרעין שלו ויפול (הנויה) [הנה] הוא אסור וזה הוא פירוש השלוחין כאילו אמר השולחין כמו רוכב ורכוב וטעם זו לדעתו לפי שהוא אומר שהיין השליכו עליהן ולפיכך נתרכך בשרם ונאסרו החגבים מן הכד כשהמוכר משים אותם לפני שהיה מנהגם לזרוק עליהם יין פעם אחר פעם כדי שלא יתייבשו ויכסום אבק ואם הוא מוכר מן האוצר או ממקום כנוסם מותר לפי שאין צד לאסורם ואמרו וכן

בתרומה רצה לומר וכן בכהן החשוד למכור תרומה לשם חולין כל מה שהוא בסל שלפניו שהוציאו למכרו הוא אסור ואין ראוי לקחתו ממנו ואשר יהיה אצלו באוצר מותר לפי שהוא מתיירא שידעו זה בני אדם ויאמרו שהכל הוא תרומה שמכר לשם חולין והוא מסכן במעט ואומר שהוא חולין ולא יסכן המרובה שירא שמא יודע רמאותו ויפסיד הכל ואין הלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

ג

פרק

פרק ג - משנה א

כָּל הַצְּלָמִים אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶעְבְּדִין פְּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲזַמְּרִים, אֵינֹן אֲסוּר אֶלָּא כָּל שֵׁישׁ בִּידוֹ מִקַּל אוֹ צֶפּוֹר אוֹ כְּדוֹר. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל שֵׁישׁ בִּידוֹ כָּל דְּבָר :

ר"ע מברטנורה כל הצלמים אסורים. בהנאה: שהם נעבדים פעם אחת בשנה. כשהשמש באותה מעלה שהצלם עשוי בו. דאף על גב דאיכא טובא שאינן אלא לנוי ואינן נעבדין, רבי מאיר לטעמיה דחיש למעוּטא: כל שיש בידו וכו'. דהני ודאי נעבדים הם, דמשום חשיבותיהו אשקלינהו להנדך חפצי בידיהו [א]. והוסיפו עליהם בברייתא, חרב ועטרה וטבעת [ב]. והלכה כחכמים. ואין אסורין אלא כשעומדין על

פֶּתַח הַמְּדִינָה. וּבְכַפְרִים שָׁאִין דְרָכָן לַעֲשׂוֹת צוּרוֹת לְנוֹי, דְּבָרֵי הַכֹּל
אֲסוּרִין וְאֶפְלוּ אִין בְּיָדוֹ דְּבַר, דְּלִמְפֻלְחִינְהוּ עֲבָדֵי לְהוּ: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] כְּדַמְפְּרָשִׁינָן בְּגִמְרָא. מְקַל, שְׂרוּדָה אֶת עֲצָמוֹ (לְשׁוֹן גְּנָאִי) תַּחַת
כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ כְּמִקְל. צָפוּר, שְׂתוּפָס אֶת עֲצָמוֹ כּוֹי כְּצָפוּר. כְּדוּר, שְׂתוּפָס אֶת
עֲצָמוֹ כּוֹי כְּכְדוּר. פְּרָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת, שְׂהָעוֹלָם עָגוּל, כְּדָאִיתָא בִירוּשְׁלָמֵי
שְׂאֲלָפְסִנְדְרוּס מוֹקְדוֹן כּוֹי: **[ב]** סִיף, מַעְקָרָא סְבוּר לְסֻטִים בְּעֶלְמָא, וְלִבְסוּף
סְבוּר שְׂהוּרְג אֶת עֲצָמוֹ תַּחַת כּוֹי. טַבְעֵת, מַעְקָרָא סְבוּר אִישְׁתֵּימָא (שְׁלִיחַ הַנוֹשֵׂא
חוֹתֶם הַמְּשֻׁלַּח) בְּעֶלְמָא, וְלִבְסוּף סְבוּר שְׁחוּתֶם אֶת עֲצָמוֹ כּוֹי לְמִיתָה. גְּמָרָא:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם **כל הצלמים אסורים וכו':** חושבין בעלי זה המעשה כי כשתהיה
השמש במעלה ממעלות הגלגל איזו מעלה שתהיה יעשה צלם לאותה
המעלה על דמות הצורה המיוחדת לאותה המעלה ונראים ממנו כחות
במציאות בעניני אותה צורה והפועלים המיוחדים לה והם מקטרים לאותו
צלם ומתפללים לו ומגדלין אותו בשעה שתהיה השמש באותה מעלה וזה
מין ממניי הצלמים ונקרא בערבי טלאס"ם ובמקום ר' מאיר היה אצלם
מין זה מן הצלמים וכבר ידעת שרבי מאיר חייש למיעוט ולפיכך גזר על כל
הצורות שהן אסורות לפי שקצתן עשויין לעבדן פעס בשנה כשהשמש [חלה]
(ס"א עלה) באותה מעלה וחכמים לא חיישי למיעוט ואומרין שעושיין אותו
לנוי בלבד. ואם היה בצד הצורה שום דבר ממה שזכר תנא קמא או ממה
שהוסיפו בברייתא והוא חרב ועטרה וטבעת אותה שעה נדע בבירור
שנעשית בעיון ובקטרת ובתפלה ובקרבתו כמו שהוא מפורסם אצל בעלי
המלאכה זו ובלבד שתהא צורה זו על פתח המדינה ואין מחלוקת ביניהם
שכל הצורות שבעיירות והארמונים אסורות לפי שנעשו לשם בבירור
לעבודה לפי שאין אותם מקומות מקום לנוי שנאמר לנוי נעשו ואפילו שאין
בידו מאומה והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

הַמוֹצָא שְׁבָרֵי צְלָמִים, הֵרִי אֵלוּ מִתְרִים. מְצָא
תְּבִנִית יָד או תְּבִנִית רֶגֶל, הֵרִי אֵלוּ אֲסוּרִים,
מִפְּנֵי שְׁכִיּוּצָא בְּהוֹן נֶעְבָּד:

ר"ע מברטנורה **הרי אלו מתרין**. דכי הוו שלמים ספק עבדוים ספק לא עבדוים, ואפלו אם תמצי לומר עבדוים, שפא בטלוים ולכך שברוים, והוי ספק ספקא ולקלא: **שפיוצא בהם נעבד**. תבנית יד לבדה הן עושים מעקרא **ג** ועובדין אותה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ג** וכן צורת [איזה] אבר שיעשה. וממעשהו יתבאר אם מתחלת עשייתו נעשה נפרד, או אם נשבר מצורה שלמה. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **המוציא שברי צלמים וכו'**: תבנית יד ורגל אינו יד צלם שנשבר לפי שזה הוא שברי צלמים אבל מתחלת עשייתו נעשה צורת יד בלבד או צורת רגל וכן צורת איזה אבר שיעשה וממעשהו יתבאר אם מתחלת עשייתו נעשה נפרד או אם נשבר מצורה שלימה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

המוציא כלים ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון **ד**, יוליכם לים המלח. רבן שמעון בן גמליאל אומר, שעל המכבדין, אסורים. שעל המבזין, מתרין. רבי יוסי אומר, שוחק וזורה לרוח או מטיל לים **ו**. אמרו לו, אף הוא נעשה זבל **ז**, שנאמר (דברים יג) ולא ידבק בידיך מאומה מן החרס:

ר"ע מברטנורה **צורת חמה צורת לבנה**. פרש הרמב"ם ז"ל, לא שימצא עגול ויאמר זהו השמש, או כמין קשת עגל ויאמר זו לבנה, אלא שימצא הצורה שמיחסים אלו הוברי שמים לשמש וירח, כמו שאמרו שצורת השמש צורת מלך מעטר יושב על עגלה, וכן כל פיוצא בזה: **צורת דרקון**. צורת נחש שיש לו ציצין וקשקשין כקשקשי הדג, ואומרים שהיא צורה לתלי הלבנה **ה**, והיתה נעבדת באותן הימים. ואפלו לרבנן דאמרי לעיל שאר כל הצלמים מתרין, מודו דהנד אסירי, דאורחיהו

לְמַפְלְחֵינָהּ: שְׁעַל הַמְּכַבְּדִים. כָּלִים נָאִים שֶׁתְּשַׁמֵּיֶשׁן לְנוֹי וּלְכְבוֹד, כְּגוֹן שִׁירִים וּנְזָמִים וְטַבְּעוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם: מְבֻזִים. כְּגוֹן יוֹרוֹת וְקוֹמְקוֹמְסִים וּמְחַמֵּי חֲמִין וְדוֹמִיָּהוּ. וְהִלְכָה כְּרַבָּן שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: וְזוֹרָה לְרוּחַ. שֶׁלֹּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל מְמַנָּה: אִף הוּא. אִם יִזְרְנוּ לְרוּחַ גַּם עֲתָה יֵשׁ הַנְּאָה לְיִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ, שֶׁהִיא נַעֲשִׂית זָבֵל: (ר״ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {ד} חמה כו'. דְּהֵנִי שְׁלֶשָׁה דְחֲשִׁיבֵי צִירֵי לְהוּ וּפְלַחֵי לְהוּ. לְמִידֵי אַחֲרֵינָא, לְנוֹי בְּעַלְמָא עֲבָדֵי לְהוּ. גְּמָרָא: {ה} הוּא שְׁגִלְגַל הַלְבָנָה נוֹטָה מִגִּלְגַל חֲמָה, וְכִשְׁתַּעֲרִיד אֶפְסוֹן הַלְבָנָה וְאֶפְסוֹן הַחֲמָה כּוֹי הֵנָּה יְהִיָּה זֶה בְּדַמּוֹת תְּלֵי שֶׁהוּא תַנְיִן: {ו} לִים. הֵינּוּ יָם הַמֶּלַח דְּנִקְטַתָּא קַמָּא, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא בְּעֵי שְׁחִיקָה: {ז} זָבֵל. וְקָא סְבָרֵי זֶה וְזֶה גוֹרָם אֲסוּר. וְרַבֵּי יוֹסִי סָבַר זֶה וְזֶה גוֹרָם מִתָּר. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המוצא כלים וכו': צורת חמה ולבנה אין ענינו שימצא עגול ויאמר זה הוא שמש או קשת עגול ויאמר זה לבנה אלא שבעלי הצלמים הנקראים טלאס"ם מיחסים לכוכבים צורות עד שאומרים צורת שבת צורת זקן שחור וצורת נוגה צורת נערה יפה בחלי זהב וצורת השמש צורת המלך מעוטר יושב על עגלה וכן מייחסים לכל המזלות וכוכבים צורות הרבה והם באותן הצורות חולקין מחלוקות הרבה לפי שהם מאמרים כוזבים והכזב על הדבר מן הדברים יגדל וירחב בלי ספק: ואמרו צורת חמה ולבנה ר"ל שימצא הצורה המיוחסת אל השמש והצורה המיוחסת אל הלבנה על איזה דעת שיהיה. והדרקון צורת גוף שיש בו ציצין קשקשין הרבה לבין סנפירין כקשקשי הדג וזו הצורה היתה אצלם מהודרת לפי שהן מיחסין אותן לחלק מחלקי גלגל והגיד לי איש אחד מבעלי מלאכה זו שזו הצורה הוא הצורה לתלי הלבנה ונקרא בערבי א"ל גוזה"ר ושהיא נעשית על תבנית כך בשעה כך וכך ושאלתיו באיזה ספר זכרו זה לפי שאני לא ראיתי מעולם צורה זו ואמר כי מלמדו בדה מלבו צורה זו עם הרבה דברים שמסר לו בסוד: וכלים מכובדים הם חלי זהב וכסף ובגד משי ומה שזולתו הם כלים מבוזים והלכה כרבן שמעון בן גמליאל ורבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

שָׂאֵל פְּרוֹקְלוֹס בֶּן פְּלוֹסְפוֹס אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּעַכּוֹ, שֶׁהָיָה רוּחַץ בְּמַרְחָץ שֶׁל אֶפְרוֹדִיטֵי, אָמַר

לו, כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם, וְלֹא יִדְבַק בְּיַדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם. מִפְּנֵי מָה אֶתָּה רוֹחֵץ בַּמְּרִחָץ שֶׁל אֶפְדוּדֵיטִי. אָמַר לוֹ, אֵין מְשִׁיבִין בַּמְּרִחָץ. וְכִשְׂפִיצָא {ה} אָמַר לוֹ, אֲנִי לֹא בָאתִי בְּגִבּוּלָה, הִיא בָאתָה בְּגִבּוּלֵי {ט}, אֵין אוֹמְרִים, נַעֲשֶׂה מְרִחָץ לְאַפְרוּדֵיטִי נוֹי, אֶלֶּא אוֹמְרִים, נַעֲשֶׂה אֶפְרוּדֵיטִי נוֹי לְמְרִחָץ. דְּבַר אַחַר, אִם נוֹתְנִין לָךְ מָמוֹן הַרְבֵּה, אִי אֶתָּה נִכְנָס לַעֲבוּדָה זָרָה שְׁלָךְ עָרוֹם וּבַעַל קָרִי וּמְשִׁתִּין בְּפָנֶיךָ, וְזוֹ עוֹמְדַת עַל פִּי הַבַּיִת וְכָל הָעַם מְשִׁתִּינִין לְפָנֶיךָ. לֹא נֶאמַר אֶלֶּא אֱלֹהֵיהֶם. אֶת שְׁנוֹהֵג בּוֹ מְשׁוּם אֱלוֹהֵי, אָסוּר. וְאֶת שְׂאִינוֹ נוֹהֵג בּוֹ מְשׁוּם אֱלוֹהֵי, מִתָּר :

ר"ע מברטנורה אֶפְרוּדֵיטִי. צוֹרֵת כּוֹכֵב נֶגֶה. כֶּדֶּ פִּרְשׁ הַרְמַב"ם ז"ל: אֵין מְשִׁיבִין. דְּבַר תּוֹרָה בַּמְּרִחָץ, לְפִי שְׂאָדָם עֵמֵד שֶׁם עָרוֹם: הִיא בָאתָה בְּגִבּוּלֵי. שֶׁהַמְּרִחָץ קָדָם לָהּ, וְהַמְּרִחָץ נַעֲשֶׂה לְכָל הַבָּא לְרַחֵץ. וְעוֹד תְּשׁוּבָה אַחֲרַת, אֵין אוֹמְרִין נַעֲשֶׂה מְרִחָץ נוֹי לְאַפְרוּדֵיטִי, דְּמְרִחָץ לָאוּ דְּבַר שֶׁל נוֹי הוּא, אֶלֶּא נַעֲשֶׂה אֶפְרוּדֵיטִי נוֹי לְמְרִחָץ, שְׂאֶפְרוּדֵיטִי מְשַׁמֵּשׁ לְמְרִחָץ, הוּא טָפֵל וְהִיא עֶקֶר: **בַּיִב**. חֲרִיץ עֲשׂוּי בְּקֶרֶקַע לְהוֹצִיא שׁוֹפְכִים לְרִשׁוֹת הַרְבֵּים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} **וכשפיצא**. בִּירוּשְׁלַמֵי גֵרֶס כְּשִׂפִיצָא. וְכֵן נִרְאֶה. לְפִי שֶׁבִּגְמָרָא אָמְרוּ לֹא הִשְׁיבוּ כָלֵל בַּמְּרִחָץ, לְפִי שְׂאָסוּר לְהַרְהוֹר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה בַּמְּרִחָץ, אֶלֶּא כְּשִׂפִיצָא הִשְׁיבוּ שְׂאֵין מְשִׁיבִין כּוֹי, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא הִיִּתִי יְכוּל לְהַשְׁיבָךְ בַּמְּרִחָץ לְפִי שְׂאָסוּר לְהַרְהוֹר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה. וְאִי גֵרִסִּינּוֹ כְּשִׂפִיצָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהַכִּי קֵאָמַר, אָמַר לִיה אֵין מְשִׁיבִין בַּמְּרִחָץ כְּשִׂפִיצָא. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר בְּבֵית הָאֲמֻצְעֵי הָיָה, דְּמִתָּר לוֹמַר אָסוּר וּמִתָּר בְּלֹא טַעַם הַדְּבַר. תּוֹסְפּוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {ט} **בגבולי**. דָּאִי לָאוּ הַכִּי שְׂלֵא בְטוֹבַת רַבָּן גְּמְלִיאֵל כְּבְטוֹבַת אַחֲרִים דְּמִי, שְׁהָיָה אָדָם חָשׁוּב וְטוֹבָה הִיא לָהֶם כְּשֶׁהוּא נֶהְנֶה מֵהוֹן, וְיִתְנֶן בְּפֶרֶק ד' מְשֻׁנָּה ג' עֲבוּדָה זָרָה שְׁהָיָה לָהּ גְּנָה וּמְרִחָץ כּוֹי אֵין נֶהְנִין מֵהוֹן בְּטוֹבָה. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **שאל פרקלוס וכו'**: אֶפְרוּדֵיטִי שֶׁם הַכּוֹכֵב הַנִּקְרָא נוֹגַהּ וְכֵן כְּתוּב שֶׁם נוֹגַהּ הַנִּקְרָא בְּעַרְבֵי א"ל זְהַר"א בְּסִפְרֵי הַצְּלָמִים הַנִּקְרָאִים בְּאַרְבֵי טְלַאסִי

אפרודיטי והיה באותו המרחץ צורת נוגה: וזה שאמר לו אין משיבין במרחץ אמנם אמר לו זה אחר צאתו מן המרחץ והתנצל לו לפי ששתק ולא השיב לו על שאלתו ואמר לו מה שמנעני מלהשיבך דבר לפי שאין משיבין בבית המרחץ: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

הגוים העובדים את ההרים ואת הגבעות, הן מתרין ומה שעליהם {י} אסורים, שנאמר (דברים) לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת. רבי יוסי הגלילי אומר, (שם יב) אלהיהם על ההרים, ולא ההרים אלהיהם. אלהיהם על הגבעות, ולא הגבעות אלהיהם. ומפני מה אשרה אסורה, מפני שיש בה תפיסת יד אדם, וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור. אמר רבי עקיבא, אני אובין ואדון לפניך. כל מקום {יד} שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן, דע שיש שם עבודה זרה:

ר"ע מברטנורה הן מתרין. ההרים עצמן מתרין לזריעה ולחצב מהן אבנים, דמחבר לא מתסר: ומפני מה אשרה אסורה. כלומר כי היכי דדרשינן אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם, הכי נמי תחת כל עץ רענן אלהיהם, ולא עץ רענן אלהיהם, ולמה אסרה תורה דכתיב (דברים ז) ואשריהם תגדעון {יא}: מפני שיש בה תפיסת ידי אדם. שאדם נטעו. וסבר רבי יוסי שאילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור {יב}. ותנא קמא סבר, הואיל ובתחלת נטיעתו לא נתפון לעבדו, אין העבודה שעובד אותו אחר שהוא מחבר אוסרתו, דהוי כמי שעובד להר. ואין הלכה כרבי יוסי: אני אובין. אפרש: ואדון לפניך. אחרי שאין לנו לדרש מעוט

מתחת כל עץ רענן, יש לומר שלא נאמר אלא למסר להם סימנים, מקום שרגילים אמוריים לעבד שם עבודה זרה כדי שיחפשו ישראל ויבערום. ומעוטא דהרים וגבעות מיהא ממעטינן ממשמעויתה שלא צוה לנו לאבד הרים. אבל עץ רענן צוה לנו לאבד שנאמר (שם יב) ואשריהם תשרפון באש [יג]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] שעליהם כו'. ואף על גב דאינהו לאו עבודת כוכבים מקרו ולא מתסרי. גזרת הכתוב הוא שהרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהן פח לאסרו. אבל אליל מיהא הוי, ותלוש שעליהם פתלוש של שאר אלילים, שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם, על כל שהן נעבדין משמע. רש"י: [יא] רש"י. ולהכי בעי לרבי יוסי, משום דאי לאו דאיכא טעמא באשרה. הנה אמינא גלי קרא דאילנות אסירי והוא הדין הרים וגבעות, והנה אמינא דלא דרשינן הרים כו'. תוספות: [יב] אבל בצפוי הר אף רבי יוסי מודה דאסור. גמרא: [יג] ורבנן האי ואשריהם כו' מבעיא ליה לאילן שנטעו מתחלה לכך. בגמרא. ועין עוד: [יד] כל מקום כו'. בירושלמי פריך מבית הבחירה. ומסיק, על פי נביא נבנה שם. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העובדי כוכבים העובדים וכו': רבי יוסי סבר שאילן שנטעו לשם אילן ולבסוף עבדו אסור לפי שיש בו תפיסת יד אדם וחכמים אומרים כי כיון שנטעו והוא לא נתכוין בו לעבדו כשעת נטיעתו הוא כמו הר וגבעה ועבודתו אחר כן אינו אוסר אותו ור' עקיבא הודיענו בעיקר שנחקר בו בשביל מקומות עבודת כוכבים ואינו חולק עם אדם ואין הלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

מי שהיה ביתו סמוך לעבודה זרה ונפל, אסור לבנותו. כיצד יעשה, כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה. היה שלו ושל עבודה זרה, נדון מחצה על מחצה. אבניו עציו ועפרו, מטמאין כשרץ, שנאמר (דברים ז) שקץ [יט] תשקצנו. רבי

עֲקִיבָא אוֹמֵר, כַּנְדָּה {כ}, שְׁנֵאמֵר (ישעיה ל) תִּזְרַם
כְּמוֹ דָּוָה {כא}, צֵא תֵאמֵר לוֹ, מַה נִּדְּהָ מִטְמְאָה
בְּמִשָּׂא, אֵף עֲבוּדָה זָרָה מִטְמְאָה בְּמִשָּׂא :

ר"ע מברטנורה סמוך לבית עבודה זרה. שהיה אחד מכתליו בית עבודה זרה, והבית עצמו נעבד {טו} : אסור לבנותו. שבונה בית לעבודה זרה : כונס לתוך קרקע שלו ארבע אמות. ואינו מניחו פנוי, שנמצא מהנה לעבודה זרה שמרחיב את גבולה, אלא ממלא המקום קוצים ועושה שם בית הפסא לתינוקות {טז} : היה שלו ושל עבודה זרה. שמקום עבי הכתל חציו שלו : נדון מחצה על מחצה. אותו חלק של עבודה זרה אינו עולה בכניסת ארבע אמות, אבל חלקו עולה, שאם עביו שתי אמות מונה אמה שלו וכונס שלש אמות בתוך שלו : אבניו ועציו ועפרו. של אותו כתל : מטמאין כשרץ. ואפלו חלקו של ישראל, לפי שאין בררה {יז} : כשרץ. שמתמא במגע ואינו מטמא במשא. לפי שטמאת עבודה זרה דרבנו, אקילו בה. ואינה מטמאה בכעדשה כשרץ, אלא בכזית כמת {יח} : רבי עקיבא אומר כנדה. ואין הלכה כרבי עקיבא אפלו בעבודה זרה עצמה, וכל שכן במשמשיה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} ובירושלמי מפרש, כשקדם הכתל לאליל, ולפיכך כשסמוך ישראל בהתר סמוך. הר"ן : {טז} דלא בעי צניעותא, דאלו לגדולים צניעותא בעי. גמרא. ומה שכתב ועושה כו', או או קאמר. וכן הוא בגמרא : {יז} ואף על גב דבדרבנו קימא לן דיש בררה, יש לומר דמשום חמרת עבודה זרה אמרו דאין בררה : {יח} דאתקש נמי למת, שנאמר וישלך את עפרו על קבר בני העם [מלכים ב כג]. גמרא : {יט} שקץ. לשון שרץ. רש"י : {כ} כנדה. ואתקיש לשרץ למשמשיה. ותנא קמא סבר דאתקיש לנדה שאינה מטמאה לאברים אם נחתך אבר ממנה, כנדה שאינה מטמאה לאברים. גמרא : {כא} שנאמר כו'. בעבודה זרה משתעי. רש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה ביתו וכו' : אע"פ שהוא כונס לתוך שלו אסור להניח אותו המקום הפנוי לעבודת כוכבים לפי שהיה מהנה אותה אבל ממלא אותו בדברים מאוסים ויתן שם קוצים וכיוצא בהם ודע שטומאת עבודת כוכבים דרבנו ולפיכך היו מקילין בה מכל צד ואומרים שהוא נדמה כשרץ לטמא במגע לא במשא כשרץ ונדמה למת שאינה מטמאה אלא בכזית לא בפחות מזה ואין הלכה כר"ע ואפילו בעבודת כוכבים עצמה וכל שכן משמשיה : (רמב"ם)

שְׁלֹשָׁה בְּתִים הֵן. בֵּית שְׁבָנוּי מִתְחַלָּה לְעִבּוּדָה זָרָה, הֵרִי זֶה אָסוּר. סִידוֹ וְכִירוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה וְחִדּוֹ, נוֹטֵל מֵה שְׁחִדּוֹ. הַכְּנִיס לְתוֹכָהּ עִבּוּדָה זָרָה וְהוֹצִיאָהּ, הֵרִי זֶה מִתֵּר. שְׁלֹשׁ אַבְנִים הֵן. אֶבֶן שְׁחֻצְבָה מִתְחַלָּה לְבִימוֹס, הֵרִי זֶה אָסוּרָה. סִידָה וְכִירָה לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה וְחִדּוֹ, נוֹטֵל מֵה שְׁחִדּוֹ. הָעֵמִיד עָלֶיהָ עִבּוּדָה זָרָה וְסִלְקָהּ, הֵרִי זֶה מִתֵּרָת. שְׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת הֵן. אֵילָן שֶׁנִּטְעוּ מִתְחַלָּה לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה, הֵרִי זֶה אָסוּר. גִּדְעוּ וּפְסְלוּ לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה וְהַחֲלִיף, נוֹטֵל מֵה שֶׁהַחֲלִיף. הָעֵמִיד תַּחְתֵּיהָ עִבּוּדָה זָרָה וּבִטְלָהּ **{כח}**, הֵרִי זֶה מִתֵּר. אֵיזוֹ הִיא אֲשֶׁרָה, כֹּל שֵׁישׁ תַּחְתֵּיהָ עִבּוּדָה זָרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כֹּל שְׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ. וּמַעֲשֶׂה בְּצִידוֹן בְּאֵילָן שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתוֹ, וּמַצְאוּ תַּחְתָּיו גֵּל. אָמַר לָהֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּדַקּוֹ אֶת הַגֵּל הַזֶּה, וּבְדַקּוֹהוּ וּמַצְאוּ בוֹ צוּרָה. אָמַר לָהֶן, הוֹאִיל וְלַצּוּרָה הֵן עוֹבְדִין, נִתִּיר לָהֶן אֶת הָאֵילָן :

ר"ע מברטנורה שְׁלֹשָׁה בְּתִים הֵם. לְעַנְיָן בְּטוֹל עִבּוּדָה זָרָה : בֵּית. שֶׁתְּחַלֵּת בְּנִינּוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה, וְהָיוּ עוֹבְדִין אֶת הַבֵּית עַצְמוֹ **{כב}**, הֵרִי זֶה אָסוּר : סִידוֹ וְכִירוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה. שֶׁהָיָה בְּנוֹי מִתְחַלָּה לְדִירַת אָדָם, וְסִידוֹ, שֶׁלְּבָנוּ בְּסִיד. וְכִירוֹ, פְּתוּחַ וְצִיּוֹר **{כג}** : וְחִדּוֹ. אוֹ שְׁחִדּוֹ : נוֹטֵל מֵה שְׁחִדּוֹ. וּשְׂאֵר כָּל הַבֵּית מִתֵּר : הַכְּנִיס לְתוֹכָהּ עִבּוּדָה זָרָה. לְפִי שְׁעָה וְלֹא הַקְצָהוּ לְתַשְׁמִישׁ עִבּוּדָה זָרָה **{כד}** : שְׁלֹשׁ אַבְנִים הֵם. לְעַנְיָן בְּטוֹל : אֶבֶן שְׁחֻצְבָה מִתְחַלָּה. מִן הָהֵר : לְבִימוֹס. לְהוֹשִׁיב עִבּוּדָה זָרָה עָלֶיהָ **{כה}** : סִידָה וְכִירָה. וְהִיא הִיטָה חֻצוּבָה וְעוֹמְדָת : נוֹטֵל. יִשְׂרָאֵל **{כו}** : מֵה שְׁחִדּוֹ. הַנְּכָרִי, וְהָאֶבֶן מִתֵּרָת : הָעֵמִיד עָלֶיהָ עִבּוּדָה זָרָה. לְפִי שְׁעָה וְלֹא הַקְצָה

הָאָבֹן לְבִימוֹס : וְסִלְקָהּ, הֲרִי זֹ מִתְּרַת. וְאִינָה צְרִיכָה בְטוֹל : גִּדְעוּ. לְשֵׁם עֲבוּדָה זָרָה, לְעֵבֶד הַגִּדּוּלִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בּוֹ מֵעַתָּה {כז} : נוֹטֵל מֵהַחֲלִיף. הָעֲנָפִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בְּמִקּוֹם אוֹתָן שֶׁיִּגְדַּע, וְשׁוֹרְפֵן כְּדִין אֲשֶׁרָה, וְהַשָּׂאֵר מִתֵּר : אִיזוֹ הִיא אֲשֶׁרָה. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ, דְּאֲשֶׁלֶשׁ אֲשֶׁרוֹת דְּתַנּוּ לְעִיל קָאִי. וְהַכִּי קִתְּנִי, שְׁלֹשׁ אֲשֶׁרוֹת הֵן, שְׁתֵּים דְּבָרֵי הַכֹּל, וְאַחַת מִחֲלֻקַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן, וְאִיזוֹהִי אֲשֶׁרָה שֶׁנִּחְלְקוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן, כֹּל שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוּדָה זָרָה, דְּרַבְּנָן קָרוּ לָהּ אֲשֶׁרָה וְאֲסָרִי לָהּ כֹּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲבוּדָה זָרָה תַּחְתֶּיהָ, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אִינָה אֲשֶׁרָה אֶלָּא כֹּל שְׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ, אֲבָל כֹּל שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוּדָה זָרָה אֵין זֹ אֲשֶׁרָה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} רש"י. ומשום הכי אסור מיד, דאי לאו הכי הוי משמשי עבודה זרה דלא נאסר עד שיעבד. הר"ן : {כג} ולשון ארמית בבית ארזים, בביתא דמטללא בכיורא דארזיא. ואחרים כן : {כד} ואת הבית עצמו לא נתפנו לעבד, והוציאה ישראל, הרי בית זה מתר. רש"י. ועין תוספות יום טוב : {כה} ומסים רש"י, ועובדין את הבימוס עצמו כעבודה זרה, הרי זו אסורה ואפלו לא העמיד עליה. ועין תוספות יום טוב : {כו} וכן פרש רש"י כאן ולעיל בבית. ומסים ואפלו שלא בטלו העובד כוכבים או שהיא של ישראל מומר כו', הכא בטיל, שאין נאסר אלא חדוש. והאי חדוש אסור בהנאה לעולם. ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הבית מעולם, דאי לאו הכי בעי נכרי לבטלה. ואם השתחוה לה ישראל, אסורה עולמית. ועין תוספות יום טוב : {כז} ואי לא גדעו ופסלו, לא. דכרבנן דסבירא להו במשנה ה' דאילן שנטעו ולבסוף עבדו מתר. ומיהו מסקינן בגמרא דבתוספת מודו רבנן. ודתנו גדעו ופסלו, לאשמעינן דאף על גב דעשה מעשה בגוף האילן, אפלו הכי אין העקר נאסר : {כח} ובטלה. ואף על גב דכי לא בטלה נמי לא הוי משמשיה, דהא אליבא דרבנן קא מוקמי לה, דנטעו ולבסוף עבדו מתר כו', מכל מקום כל זמן שלא בטלה אסורא דרבנן איכא, שבשעה שאיל ליל נראית תחתיה נראה כאילו נטועה מתחלה לכה. תוספות. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה בתים וכו' : איזו אשרה וכו' : סיוד הליבון שמלבנין בסיד וכיוד הפתוח והציור : ואמרו וחדש הראוי בו או שחדש : וחלפין נקראין הענפין שנמצאו במקום אותן שחתכו והוא מה שאמר והחליף. ואמרו איזה היא אשרה הוא רוצה לומר איזו היא אשרה שנחלקו בה חכמים ור"ש לפי שאמר שהאשרות שלשה מינין ב' מינין אין בדינן מחלוקת והשלישית והיא אותה שתחתיה עבודת כוכבים אומרים חכמים שהיא אסורה בהנאה כל זמן שעבודת כוכבים תחתיה וכשמסירין אותה מתחתיה היא מותרת כמו שקדם מדבריהם העמיד תחתיו עבודת כוכבים ובטלה הרי זה מותר ור' שמעון אומר אפי' לא בטלה ואע"פ שהיא תחתיו הואיל ולצורה עובד מותר ואין הלכה כר' שמעון : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

לֹא יֵשֵׁב בְּצִלָּהּ {כט}. וְאִם יֵשֵׁב, טָהוּר. וְלֹא יַעֲבֹר תַּחְתֶּיהָ. וְאִם עָבַר, טָמֵא {לא}. הֵיטָה גּוֹזְלֵת אֶת הַרְבִּים, וְעָבַר {לב} תַּחְתֶּיהָ, טָהוּר. וְזוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יִרְקוֹת בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים אֲבָל לֹא בְּיָמוֹת הַחֶמְהָ. וְהַחֲזָרִין, לֹא בְּיָמוֹת הַחֶמְהָ וְלֹא בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים {לד}. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִף לֹא יִרְקוֹת בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהִנְמִיָּה נוֹשְׁרֵת עֲלֵיהֶן וְהִזָּה לָהֶן לְזָבֵל:

ר"ע מברטנורה לא יֵשֵׁב בְּצִלָּהּ. האי צל לאו תחת נוף האשרה קאמר, דלא הוי מצי למתני תו ואם ישב טהור, דהא קתני סיפא דאם עבר טמא. אלא מן האילן והלאה, דכשהחמה במזרח או במערב יש לכל דבר צל ארוך {ל} : לא יעבר תחתיה. תחת הנוף מהאילן, שהאילן מאהיל עליו. ואם עבר טמא : היתה גוזלת את הרבים. שנופה נוטה לרשות הרבים : טהור. דטמאה דרבנן היא {לג} והיכא דגוזלת הרבים לא גזרו רבנן : ירקות בימות הגשמים. שהאילן קשה להם שמונע החמה מלבא : אבל לא בימות החמה. שהצל יפה להם : והחזרין. חזרת. ובערבי חס"א : לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. שהצל יפה להם לעולם : שהנמיה. עליו הנושרין מן האילן בימות הגשמים. ובגמרא פריד, דהא שמעינן ליה לרבי יוסי דאמר זה וזה גורם מתר, לעיל בפרקין גבי מפרר וזורה לרוח ואף על פי שנעשה זבל, דהיכא שההתר והאסור שניהם גורמין להביא הדבר, כגון שהקרקע של התר והזבל של עבודה זרה של אסור גורמין לצמיחת הירקות, סבירא ליה לרבי יוסי שהוא מתר, והיכי קאסר הירקות הכא מפני שהנמיה נושרת עליהן. ומשני, שרבי יוסי הכא לדבריהן של רבנן קאמר, לדידכו דאמריתו זה וזה גורם אסור, הנה לכם לאסר הירקות מפני שהנמיה נושרת עליהן והיא הזזה להם לזבל. ורבנן סברי, שאני הכא שאין האילן של עבודה זרה מועיל לירקות כלום, שמה שמשביח להם בנמיה, פוגם להם בצל. והלכה כרבי יוסי דזה וזה גורם מתר {לה} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} בצלה. משום דקא מתהני מעבודה זרה. ודוקא לישב, דחישנין שמא ישקה בשיבתו ואתי לכווני. דאי לאו הכי קימא לו אפשר ולא מכיון שרי. אבל העברה בעלמא שרי. ותחתיה דאסור משום טמאת עבודה זרה. הר"ן: **{ל}** וכל זמן שלא עברה מדת ארד הצל את מדת גבה קומת האילן הצל עב וחסוד. מפאן ואילד הצל דק וקלוש. רש"י: **{לא} טמא.** מאי טעמא, אי אפשר דליכא תקרבת עבודה זרה (ונמצא האילן מאהיל על התקרבת ועליו). מני, רבי יהודה בן בתירא הוא, דאמר מנין לתקרבת עבודה זרה שמטמא באהל, שנאמר ויצמדו וגו' ויאכלו זבחי מתים (תהלים קו), מה מת מטמא באהל אף תקרבת עבודה זרה וכו'. גמרא. ודוקא תקרבת, אבל באילל עצמה ליכא טמאת אהל. ועין תוספות יום טוב: **{לב} ועבר.** בדאיכא דרפא אחרנא (הקצר פנה. תוספות) משום הכי דיעבד אין, לכתחלה לא. אבל בדליכא דרפא אחרנא עובר אף לכתחלה. גמרא: **{לג} וקרא דמיתנין,** אסמכתא היא. רש"י: **{לד} אבל כו'.** ולא קתני ואם זרע אסור כמו דאם עבר טמא, דלא אסרו ההנאה בדיעבד. הרא"ש: **{לה} ולא קימא לו כמתניתין דאבל לא בימות החמה.** ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **לא ישב בצלה וכו':** לא ישב בצלה בצל גוף האילן אבל בצל ענפיה ועליה מותר לו לשבת שם וזה שאמרנו אם עבר טמא לפי שיש לומר אי אפשר שאין שם מתקרבת עבודת כוכבים וזה הוא דעת רבי יהודה בן בתירא שאומר מניין לתקרבת עבודת כוכבים שהיא מטמאה באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרבת עבודת כוכבים מטמאה באהל ואין הלכה כר"י בן בתירא לפי שלא נמשלה עבודת כוכבים למת אלא לפי שאינה מטמאה לפחות מכזית כמת כמו שבארנו אבל מטמאה תקרבת עבודת כוכבים במגע ובמשא כנבלה: וגוזלת את הרבים שיהיו ענפיה נמשכות על אויר רשות הרבים: וחזרין רבוי הנקרא חזרת והוא הנקרא בערבי חסא ומי גשמים מזיקין לו ולפיכך לא יזרע תחתיה ואפילו בימות הגשמים לפי שתועיל להם: וכבר קדם לך דעת רבי יוסי בזה הפרק שאין לחוש שתחזיר עבודת כוכבים ומשמשיה זבל לפי שאין אותו הזבל לבדו הוא סבת הצמח אלא הזבל והקרקע והמים והאוויר והשמש והוא סבר זה וזה גורם מותר כלומר שיעשה דבר מן הדברים ויהיו סבות עשייתו מהם שנים או יותר מהם מותר ומהם אסור אותו הדבר הנעשה מותר וכן פסק ההלכה בכל הדברים ואמנם אמר בכאן זה הדבר כחולק על החכמים לפי שאמר להם על דעתכם שאתן חוששין בשוב עבודת כוכבים זבל (אבל) אף לא ירקות בימות הגשמים וכבר בארנו שהלכה כרבי יוסי ועל סברתו נעשה: (רמב"ם)

נטל ממנה עצים, אסורים בהנאה. הסיק בהן את התנור, אם חדש, יתץ. ואם ישן, יצן. אפה בו את הפת, אסורה בהנאה. נתערבה באחרות, כלן אסורות **{לח}** בהנאה. רבי אליעזר אומר, יוליך הנאה לים המלח. אמרו לו, אין פדיון לעבודה זרה. נטל הימנה כרפר, אסור בהנאה. ארג בו את הבגד, הבגד אסור בהנאה. נתערב באחרים ואחרים באחרים, כלן אסורין בהנאה. רבי אליעזר אומר, יוליך הנאה לים המלח. אמרו לו, אין פדיון לעבודה זרה :

ר"ע מברטנורה נטל ממנה. מן האשרה: **חדש יתץ.** שההסק הראשון שמשסיקין התנור הוא מחסמו ומחזיקו, והרי נתקן באסורי הנאה. והא מתניתין אתי אליבא דמאן דאמר זה וזה גורם אסור. ואין הלכה. הלכך בין חדש בין ישן יצן, שלא יאפו בו את הפת בהסק זה עד שיצטנן התנור, כדי שלא יהנה מעצי אסור **{לו}**: **הפת אסורה.** בגמרא קאמר, והוא שאבוקה כנגדו, שכל שעה שהיה פת נאפה היה דולק האור בפי התנור ואופהו, שהיה נהנה מן האסור בשעה שהיה האסור בעין ויש שבח עצים בפת **{לז}**: **יוליך הנאה לים המלח.** דמי כפר שנתערב **{לט}**: **כרפר.** יש לאורגים עץ עשוי כמין מחט של סקאין, ומעבירין אותו על השתי כשהוא מתוח לפניהם באריגה. ואשמעינן מתניתין פלגתא דרבי אליעזר ורבנן בהנך תרתין, דאי אשמעינן בקמיתא, הוה אמינא בהך קאמר רבי אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת אקלי ליה אסורא, אבל כרפר דאיתא לאסורא בעיניה אימא מודה להו לרבנן. ואי אתמר בהאיך, בהא קאמרי רבנן, אבל בקמיתא אימא מודו ליה לרבי אליעזר, צריכא. והלכה כרבי אליעזר, ואפלו חבית של יין נסף שנתערבה בחביות של יין של התר מוליך דמי אותה חבית לים המלח, והשאר כלן מתרות בהנאה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לו} דאפלו למאן דאמר זה וזה גורם מתר, לא שרינן לכתחלה. הלכך ישן כיון דסגי ליה בצננון ולא מפסיד מידי אלא אסור הנאה לחודיה,

לְכֹד צְרִיךְ צַנוּן. אֲבָל חֲדָשׁ אִם נֹאמֵר יִתְּץ וַיִּפְסֵיד הַתְּנוּרָה, הַלְּכֹד כְּדֵי עֲבֹד חֲשִׁיב לִיָּה. תּוֹסְפוֹת: {לז} דְּוֹקָא בְּאֶסוּרֵי הַנְּאָה, דְּשִׁבַּח עֲצִים הִינוּ שְׁבַח הַנְּאָה. וְעֵינן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {לח} כְּלָן כּוֹי. יֵשׁ מְפָרְשִׁים, מְשׁוּם דְּדַבֵּר שְׁבַמְנִין הוּא, כְּגוֹן כְּפָרוֹת בַּעַל הַבַּיִת דְּחֲשִׁיבֵי וְלֹא בְטָלֵי. אֲבָל כְּפָרוֹת שְׂאִינן חֲשׁוּבוֹת בְּטָלֵי בְרַבָּא. וְאַחֲרֵים פְּרָשׁוּ, דְּכִינן דְּאֶסוּרֵי אֱלִיל נִינְהוּ אֶסוּרֵים בְּהַנְּאָה אָף עַל פִּי שְׂאִין דְּבַר שְׁבַמְנִין. הַר"ן: {לט} וְהַקְּשָׁה הַר"ן, דְּהִנּוּה לִיָּה לְמִימַר יוֹלִיד דְּמִי אַחַת מִהֶן לְיָם הַמְּלַח, וּמֵאֵי יוֹלִיד הַנְּאָה. אֲלָא וְדֵאֵי מְשַׁמַּע דְּאֶהְנֵאת עֲצִים קֵאֵי כְּדַבְּרֵי רִשְׁיֵי ז"ל. וְהַרִי אֵין הַמְּדַמַּע וְהַמְּחַמֵּץ פּוֹסֵל אֲלָא לְפִי חֲשָׁבוֹן. אֲבָל בְּלֹא תַעְרָבֵת לֹא הַקְּלוּ לְהַתִּיר בְּהוֹלְכַת הַנְּאָה כּוֹי. וְכָל זֶה דְּוֹקָא עַל יְדֵי מְכִירָה. כֵּן נִרְאָה לִי לְדַעַת הַר"ב. וְעֵינן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם **נטל ממנו עצים וכו':** ההסק הראשון שמסיקין התנור הוא משלים בשול חרסו ואז הוא ראוי לאפות בו אחר כך ולפיכך יותץ שאפילו כשיוצן שבח אותו ההיסק נשאר בו וזה הוא לדעת האומר זה וזה גורם אסור ופסק ההלכה בין חדש בין ישן יוצן כלומר שיניח אותו עד שיצטנן ויסיקו אותו שנית בעצים של היתר ויאפו בו וזהו מותר: ודברי ר"א יוליד הנייה לים המלח שיקח מדמיהן דמי הככר שנתערב בכל הפת וישליך אותו בים המלח עמוקים שלא ימצא לעולם: זוכר מחלוקתם בפת להודיע דר"א כי היכי דשרי בפת דעצים דאסורה כבר כלים ונשרפו כמו כן מיקל בדבר שהאיסור קיים כגון כרכר שארג בו הבגד דאיתיה לאיסורא בעיניה ר"א אומר יוליד הנאה לים המלח ואפי' בפת שכלה העצים וליתיה לאיסוריה בעיניה וחכמים אומרים כולן אסורות והלכה כר' אליעזר בכל ואפי' חבית של יין נסך כשנתערבה בין חביות יוליד הנייה לים המלח ומותר לו למכור הכל וליהנות בו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה י

כִּיצַד מְבַטְלָהּ. קְרִיסָם, וְזֵרֵד, נָטַל מִמֶּנָּה מִקָּל או שְׂרָבִיט, אֶפְלוּ עָלָה, הָרִי זוּ בְטָלָה. שְׂפִיָּה לְצַרְכָּה, אֶסוּרָה. שְׂלֹא לְצַרְכָּה, מִתְּרַת:

ר"ע מברטנורה **כיצד מבטלה.** נְכָרִי לְאֶשְׁרָה: קְרִיסָם. קְסָמִים יְבֵשִׁים שְׂבֵאִילוּ נָטְלוּ לְצַרְכּוֹ לְשֶׁרֶף: וְזֵרֵד. פֶּרֶת עֲנָפִים לַחִים שְׂפָה: שְׂפִיָּה.

תרגום ואכת אתו טחון (דברים ט), ושפית יתיה {מ}: לצרפה. כדי ליפותה. ואין מבטל עבודה זרה אלא נכרי גדול וכן דעת שידע בטיב עבודה זרה ומשמשיה. ואפלו אם בטלה בעל כרחו הרי זו מבטלת: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {מ} ונראה, שכולל כל הבטולין וקוראן בכלל שפיה, ואתא לאשמעינן החלוק שבין לצרפה ושלא לצרפה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד מבטלה קרסם וכו': קרסום הוא כריתת ראשי הענפים וזירוד' כריתת הענפים שפיה גרירתם וכל זה כשיעשה אותו העובד כוכבים לפי שהעיקר אצלנו שלא יבטל עבודת כוכבים אלא עובד כוכבים שיוודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה וכך אמרו דפלח מבטל ודלא פלח לא מבטל לפיכך אמרו בטיב עבודת כוכבים שלא יהיה נער קטן או מקולקל הדעת: (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

רבי ישמעאל אומר, שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקוליס, אסורות. ושתיים, מתרות. וחכמים אומרים, שנראות עמו, אסורות. ושאיין נראות עמו, מתרות:

ר"ע מברטנורה **רבי ישמעאל**. זו בצד זו. וְכַל שֶׁכֵּן אַחַת עַל גְּבֵי שְׁתֵּימָּה, שֶׁזֶּה עֵקֶר מֵרְקוּלִים. [מֵרְקוּלִים שֵׁם עֲבוּדָה זָרָה הִנְקֵרָא בְּלִשׁוֹנָם מְעַרְקוּרִים]: **בְּצַד מֵרְקוּלִים**. בְּצַד אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מֵרְקוּלִים, כְּלוּמַר שֶׁהָאֲבָנִים רְחוּקוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמֵּרְקוּלִים וְיָדוּעַ דְּלֹא מֵנִיָּה נִפְל, וּבְהָא קֹאֲמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דְּשִׁלְשׁ אֲבָנִים אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין מֵרְקוּלִים פְּחוֹת מִשְׁלֹשׁ אֲבָנִים, וְעוֹשִׂין מֵרְקוּלִים קֶטֶן בְּצַד מֵרְקוּלִים גָּדוֹל. וְקֶטֶן הִנְעֵשָׂה בְּצַד גָּדוֹל עֲבָדֵי לִיה בְּכָל דְּהוּ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂיִהְיָה אַחַת עַל גְּבֵי שְׁתֵּימָּה. וְרַבֵּן סָבְרִי, אֵין עוֹשִׂין מֵרְקוּלִים קֶטֶן בְּצַד מֵרְקוּלִים גָּדוֹל, הֲלֵכְדָּ נִרְאוֹת עִמּוֹ, כְּלוּמַר סְמוּכוֹת לוֹ [א], דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּמֵנִיָּה נִפְל, בֵּין שְׁתֵּימָּה בֵּין שְׁלֹשׁ אֲסוּרִים [ב]. אֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ, מִתְּרוֹת. וְהִלְכָה כְּחַכְמֵי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] הֵינּוּ בְּכָגוֹן אִמָּה אוֹ חֲצֵי אִמָּה. תּוֹסְפוֹת: [ב] אֲמַלְתָּא דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל מִהֲדַר, דְּאֹמַר שְׁתֵּימָּה. אֲבָל לְרַבֵּן הוּא הַדִּין אַחַת נְמִי אֲסוּרָה. וְעַיֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **רבי ישמעאל אומר שלש אבנים וכו'**: ר' ישמעאל אומר ששלש ואפילו היו ברחוק ממנו ד' אמות אסורות לפי שאמרי' כנוסים מרקוליס קטן מנגד מרקוליס גדול כיון שהיו שתי אבנים או ג' נראין עמו אסורות והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

מָצָא בְּרֵאשׁוֹ מְעוֹת, כְּסוֹת אוֹ כְּלִים, הֲרִי אֵלוֹ מִתְּרִין. פְּרָכִילִי [ד] עֲנָבִים וְעֵטְרוֹת שֶׁל שְׁבָלִים וַיִּינּוֹת וּשְׂמָנִים וּסְלִתוֹת וְכָל דְּבָר שֶׁכִּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח, אֲסוּר:

ר"ע מברטנורה **מָצָא בְּרֵאשׁוֹ**. שֶׁל מֵרְקוּלִים: **מְעוֹת כְּסוֹת אוֹ כְּלִים הֲרִי אֵלוֹ מִתְּרִים**. וְהוּא שְׁלֵא יְהוּ מִנְּחִין לְנוֹי [ג], כְּגוֹן שְׂיִהְיוּ הַמְּעוֹת מִנְּחִים בְּכִיס קֶשׁוֹר וְתִלּוּי לוֹ עַל צְנֹאָרוֹ, כְּסוֹת מְקַפְּלֵת וּמִנְּחַת עַל כְּתִפּוֹ אוֹ עַל רֵאשׁוֹ, כְּלִים נְמִי מִנְּחִים עַל רֵאשׁוֹ, שֶׁכָּל אֵלוֹ אֵינָם דְּרָדָּ נוֹי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} הכי ילפינן ליה בגמרא מקרא: {ד} **פרכילי כו'**. והני מדין תקרבת מתסרי. דבגמרא מוקמינן שבצרו מתחלה לכד והוי כעין פנים כו', וחשיבין דלמא עביד בהו תקרבת כעין פנים שנסד הינו והקטיר קצת מהשמן והסלת ואלו שנמצאו שירים הו. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **מצא בראשו מעות וכו'**: אמרו מותרין ובלבד שימצאם על דרך בזיון המעות כשיהיו בכיס תלוי בצואר אותו הצלם וכסות שתהיה בגדיו מכופלין נתונים על ראשו וכלים שיהיו תלויין על ראשו שנכנס ראשו ממושבו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

עבודה זרה שהיה לה גנה או מרחץ, נהנין מהן **ה** שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה. היה שלה ושל אחרים, נהנין מהן בין בטובה ובין שלא בטובה:

ר"ע מברטנורה **שלא בטובה**. {ו} יעלה שָׁכַר {ז} לכמרים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} **נהנין מהן**. דאין הקדש לעבודה זרה עד שיקריב בתקרבת. רש"י: {ו} איכא דמתני לה בגמרא ארישא, ואיכא דמתני לה אסיפא. ועין תוספות יום טוב: {ז} והתוספות הקשו על זה, דאם כן בשָׁכַר וְשָׁלָא בְּשָׁכַר מבעי ליה. ועוד בסיפא [עין מה שכתבנו בסמוך] אמאי שרי, הא מרויח לעבודה זרה. ומפרש שלא יחזיק טובה לאליל. אבל בשָׁכַר, שרי. ולא דמי למשנה ד' פרק קמא בחניות מעטרות, דהתם מיירי שהמכס הוא לצרף העבודה זרה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **עבודת כוכבים שהיה לה גינה וכו'**: אמרו בטובה ושלא בטובה רוצה לומר בטובת כומרים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

עבודת זרה של נכרי, אסורה מיד. ושל ישראל, אין אסורה עד שתעבד. נכרי מבטל עבודה זרה שלו ושל חברו, וישראל אינו מבטל עבודה זרה של נכרי. המבטל עבודה זרה, בטל משמשיה. בטל משמשיה, משמשיה מתרין והיא אסורה:

ר"ע מברטנורה עבודה זרה של נכרי אסורה מיד. דכתיב (דברים ז) פסילי אלהיהם, משפסלו נעשה לו לאלוה: ושל ישראל עד שתעבד. דכתיב (שם כו) ושם בסתר, עד שיעשה לה דברים של סתר, כלומר שיעבדנה, שהישראל אינו עובד עבודה זרה אלא בסתר מפני שמתיירא מבית דין: **נכרי מבטל עבודה זרה שלו**. דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש, כשהו נוהגין בהן מנהג אלהות, אבל אם בטלוה הרי אלו מתרים **[ח]**: **ושל ישראל**. בזמן שיש לו בה שתפות **[ט]**. ואין כן הלכה, דנכרי אין מבטל עבודה זרה של ישראל אפלו יש לו בה שתפות: **וישראל אינו מבטל עבודה זרה של נכרי**. ואפלו נתן לו הנכרי רשות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] ונראה לי דסבירא ליה אלהיהם למה לי, דאי לכדלעיל משפסלו כוי לחוד אתא, הנה ליה למכתב פסיליהם, אלהיהם למה לי, אלא אשמעינן כשהו נוהגין כוי. ועין תוספות יום טוב: **[ט]** ובגמרא, דרבי בילדותו שנה ושל ישראל, וכלומר דשתפות, וסבר, ישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח, כיון דנכרי מבטל דנפשיה, דישראל נמי מבטל. ובזקנותו שנה ושל חברו, סבר, ישראל אדעתא דנפשיה פלח, כי מבטל נכרי דנפשיה, דישראל לא בטיל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עבודת כוכבים של עובד כוכבים וכו': אמר רחמנא בעבודת כוכבים דעובד כוכבים פסילי אלהיהם תשרפון באש משעה שפסלו נעשה לו אלוה ואמר בעבודת כוכבים דישראל ושם בסתר עד שיעשה לה הדברים שבסתר כגון שיקטר לה אז ישתחוה וזולת זה כמו שנתבאר בסנהדרין: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

כִּיצַד מִבְּטָלָהּ, קָטַע רֹאשׁ אֲזָנָהּ, רֹאשׁ חֲטָמָהּ,
רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, פְּחָסָה אֶף עַל פִּי שְׁלֹא חֲסָרָה,
בְּטָלָהּ. רֶקֶק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גָּרְרָה,
וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאֵה, הֵרִי זֹו אֵינָה בְּטָלָהּ.
מִכָּרָה אוֹ מְשַׁכְּנָה, רַבִּי אוֹמֵר, בְּטֵל. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים, לֹא בְטֵל:

ר"ע מברטנורה פְּחָסָה. בְּפָנֶיהָ. מַעֲכָה בְּקוֹרְנָס עַד שֶׁהִסִּיר צוּרַת פְּנֵיהָ:
גָּרְרָה. סָחוּב וְהִשְׁלֵךְ בְּתוֹךְ הַטֵּיט: **אֵינָה בְטָלָהּ.** דְּלָפוּם שְׁעָה רְתַח עָלֶיהָ,
וְהִדֵּר פָּלַח לָהּ **[י]**: **רַבִּי אוֹמֵר בְּטָלָהּ.** פְּלִגְתָּא דְרַבִּי וְרַבְּנָן כְּשִׁמְכָרָה לְנִכְרִי,
אֲבַל מִכָּרָה לְיִשְׂרָאֵל צוּרַף דְּבָרֵי הַכֹּל בְּטָלָהּ **[יא]**. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] דְּאָמַר קָרָא **[שְׁעִינָה ח]** וְהִיָּה כִּי יִרְעֵב וְהִתְקַצֵּף וְקָלַל בְּמִלְכּוֹ
וּבְאֵלֵהֶיו וּפְנֵה לְמַעְלָה, וּכְתִיב בְּתַרְיָה, וְאֵל אֶרֶץ יִבִּיט, דָּאָף עַל גַּב דְּקָלַל
בְּמִלְכּוֹ וּבְאֵלֵהֶיו וּפְנֵה לְבּוֹ לְמַעְלָה לְשָׁמַיִם, אֵל אֶרֶץ יִבִּיט, חוּזֵר וְעוֹבֵד עֲבוּדָה
זָרָה שְׁלוֹ. גְּמָרָא. וְלֹא דְמִי לְהָא דְמִשְׁנָה דִּי פְּרָק דְּלַעִיל דְּעוֹמְדָת עַל הַבֵּיב כּוּי,
דְּהִתֵּם כָּל שְׁעֵתָא וְשְׁעֵתָא בְּזִלְזוּלָא קִימָא. גְּמָרָא: **[יא]** הִרְמִיבִים. וּמִמִּילָא
דְּלִנְכְרֵי אֶף לְצוּרַף הוּא דְפְּלִיגִי. וְכֹן אֵינָתָא בְּגְמָרָא. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד מבטלה וכו': פחסה החליקה ואמרו כשפחסה בפניה פירוש
כשהחליק פניה עד שהסיר צורת הפנים באותה שעה תבטל אבל כשהחליק
שאר גופה בשלא חסר ממנה כלום אינה מבוטלת ומחלוקת רבי וחכמים
הוא כשמכרה לעובד כוכבים אבל כשמכרה לצורף ישראל דברי הכל בטלה
והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

עבודת זרה שהניחיה עובדיה בשעת שלום, מתרת. בשעת מלחמה, אסורה. בימוסיאות של מלכים, הרי אלו מתרות, מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברים:

ר"ע מברטנורה שהניחיה עובדיה. ואין דעתם לחזר: בשעת שלום מתרת. הואיל ויצאו לדעת ולא נטלוה עמהם, בטלוה: בימוסיאות של מלכים. אבני גזית המתקנות בדרך מהלך המלך, וכשהמלך עובר שם מושיבים שם עבודה זרה והוא משתחוה לה. ובגמרא מפרש, מפני שמניחין אותה, כלומר אינן מייחדות להושיב שם עבודה זרה כל שעה אלא בשעה שהמלכים עוברים, ופעמים שהמלכים עוברים בדרך אחרת ואין חוששין להם, הלכך לאו משמשי עבודה זרה חשיבי **יב**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יב דלא לתר מיאשי מניהו, והוי ליה עבודה זרה שהניחיה עובדיה. הר"ן. והתוספות כתבו, והכמרים שעבדום לא עשאום עבודה זרה אלא לצורך המלכים, וכשרואין שאין המלכים חוששים להם גם הם מבטלים אותה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עבודת כוכבים שהניחיה וכו': בימוס היא אבן גדולה מציבין אותה להקריב עליה והוא מין מן המזבחות וכשמולך מלך מקים בימוס ואם הוסר ממלך או מת ומלך אחר יניח הבימוס הראשון ויעשה שני לעצמו ואז הוא מותר ליהנות מן הראשון וזה פירוש אמרו מפני שמעמידים אותן בשעה שהמלכים עוברים כלומר שהסבה שהבימוסים הרבה שבזמן שמעבירין המלך בטל אותו הבימוס ויעשה אחר לעצמו המולך ואז כל הראשונים מותרין: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

שָׁאֵלוּ אֶת הַזְּקֵנִים בְּרוּמֵי, אִם אֵין רְצוֹנוֹ
בְּעִבּוּדָה זָרָה, לָמָּה אֵינוֹ מְבַטְּלָהּ. אָמְרוּ לָהֶן,
אֵלוֹ לְדָבָר שְׂאִין צָרָךְ לְעוֹלָם בּוֹ הָיוּ עוֹבְדִין,
הָיָה מְבַטְּלוֹ. הָרִי הֵן עוֹבְדִין לַחֲמָה וְלַלְבָּנָה
וְלַכּוֹכָבִים וְלַמַּזְלוֹת. יֵאבֹד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי
הַשּׁוֹטִים **[יג]**. אָמְרוּ לָהֶן, אִם כֵּן, יֵאבֹד דְּבָר
שְׂאִין צָרָךְ לְעוֹלָם בּוֹ וַיְנִיחַ דְּבָר שְׂצָרָךְ הָעוֹלָם
בּוֹ. אָמְרוּ לָהֶן, אֵף אָנוּ מַחְזִיקִין יָדֵי עוֹבְדֵיהֶם
שֶׁל אֵלוֹ, שְׂאוּמָרִים, תִּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלוֹהוֹת, שֶׁהָרִי
הֵן לֹא בָטְלוּ:

ר"ע מברטנורה אף אנו מחזיקין ידיהם של אלו. העובדים לחמה וללבנה.
אם היינו רואין ששאר עבודה זרה חרבו מעצמן ואלו קימות, היינו
מודים לאלו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** יֵאבֹד כו'. ואם תאמר, ישיבום, יאבד השוטים, לא קשיא,
שהרי מצינו שאובדים במלאת ספקם וסאתם, כענין יושבי ארץ כנען כו',
כמו כן אלו השוטים כשתתמלא סאתם יאבדו. וקדם לכן לא. שאם יאבדו
קדם לכן הרי זהו בכלל יאבד עולמו, לפי שהעולם נברא שתהא הרשות
נתונה בידי אדם להימין או להשמאיל. ולפיכך אינם נאבדים קדם שנתמלא
סאתם. נראה לי. ובספר דרך חיים על משנה [אבות פרק ג'] הכל צפוי כו', פירש
שאם יאבד העובדים לא היתה האדם בעל בחירה, שהרי נרא מן האבוד
לגמרי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שאלו את הזקנים ברומי וכו': ממה שאתה צריך לידע כי
הפילוסופים על השלימות אינן מאמינן הצלמים רצוני לומר הטלמסאות
אבל מלעיגין מהן ומאותן שחושבין שיש להם פעולה ובאור זה יאריך
ואמנם אני אומר זה לפי שאני יודע שרוב בני אדם כלם נפתים בזה פתוי
גדול מאד ובדברים דומה להם ומחשבים שיש להם ענינים אמתיים ואין
הדבר כן עד כי הטובים החסידים מבני דתנו חושבים שהם דברים אמתיים
אלא שהם אסורין מצד התורה בלבד ואינם יודעים שהם דברים בטלים

כוזבים ונצטוינו בתורה שלא לעשותם כמו שהזהירה על הכזב והם דברים נתבררה להם פרסום גדול אצל העובדי כוכבים ועיקר זה באומה הנקראת צאבים והם האומה שיצא אברהם אבינו ע"ה מביניהם וחלק על טעותם וסברתם המקולקלת במה שנתן האלהים בלבו מן החכמה והיו מגדלין ומכבדין הכוכבים ומיחסיין להם פעולות שאינן להם והם שכתבו ספרים בדיני הכוכבים והכשוף וההשבעות והמזלות הרוחניות ודבר הכוכבים והשדים והגדת העתידות ומעונן ומנחש על רוב מיניהם ושאלת המתים והרבה מכיוצא בזה ששלפה התורה האמיתית חרבה עליהם והכריתה אותם והם עיקר עבודת כוכבים וענפיה וזה שהכזב הראשון גזרת הכוכבים שנתברר במופת בחכמת הטבע בטול הקדמותיו הראשונה באמרם הכוכב הפלוני רע ונקשה וכוכב פלוני טוב ומצליח והחלק הפלוני מן הגלגל יאות הכוכב הפלוני והוא הפך הכוכב הפלוני עם היות הגלגל כולו גוף אחד מתדמת החלקים אין בו שינוי ולא כזב ושתי הקדמות אלו הם עמודי גזרת הכוכבים אשר בהתברר בטולם כמו שנתברר בטלו חלקים עד סופם אחר כן הרכיבו כזב שני על הכזב הראשון והוא הצלמים הנקראים הטלאסמס ואמר שכשיהיה כוכב פלוני המצליח במקום הנאות לו תעשה צורה על תואר כך וכך ותביא מן התועלת כך וכך וכשיהיה הכוכב הפלוני הנקשה במקום פלוני שהוא הפכו תעשה לו צורה בתואר כך וכך ותדחה בו מן הרעה כך וכך ונתרחב זה השער כפי רוחב גזרת הכוכבים ומה שייחסו לה מן הפרטים :

אחר כן הרכיבו כזב שלישי על אלו השנים והוא עבודת כוכבים ואמרו שצורה זו הנעשית במזל צומח כך ועל המצב הפלוני כשיקוטר בדבר פלוני ויתפללו לו בדברים כך וכך וישתחוו לו הוא יסיר רעת דבר פלוני ודברים אלו עושים לפי שבימים הראשונים קבצו בני המדינות ופתו המון עמי הארץ ואמרו להם כי הצלחת ארצותיכם וענייניכם כשתעשו אלה הצורות וכשמתקבצים לבתיהם מכבדים אלה הזקנים שיודעים סודותיהם ובזה קמה המלכות וחשבו שאותו הדבר אמת והיו מאמינין בו כמו שאנו מאמינין בנביאים עליהם השלום מן השלמות והחסידות הלא תראה היאך קראם הכתוב נביאי הבעל ונביאי האשרה אחר כן באו חלושי הדעת ומצאו אותם הדברים ואותם הספרים וחשבו שהן אמת ושיש בהם תועלת ולא ידעו שהם כזבים שנעשו בזמן מן הזמנים לתועלת שעה אמר הנביא אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטב אין אתם וכבר בארו החכמים שכל מה שיהיה מהם מהפעולות אלה הצלמים הוא בדרך מקרה ומייחסים אותו להם וזה ענין פילוסופים ברור וכמו כן מצאתי להחכמים שעוררו על גזרת הכוכבים שהן נוהגין דרך המעונן והמנחש לא שהם סבה כמו שחושבין

האצטגנינין אמרו לא תנחשו כגון אלו המנחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים וזהו דעת הפילוסופים בהם ואלו הדברים כלם שבדאו הצאבים אין מהם בפילוסופי יון דבר קטן או גדול וכבר הארכתני אני בכאן אבל יש בו מקום תועלת ותקון אמונה לפי ששגוען בני האדם בכוכבים והצלמים ר"ל הטלאסמס אינו דבר מועט וכבר יצאו מן התורה פעם אחת בשביל מה שהיו מאמינין אותם מאמתתם : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

לוקחין גת בעוטה מן הגוי אף על פי שהוא נוטל בידו {ד} ונותן לתפוח. ואינו נעשה יין נסך, עד שירד לבור {ט}. ירד לבור, מה שבבור אסור, והשאר {י} מתר {יח} :

ר"ע מברטנורה גת בעוטה. שבעטה ודרךה נכרי : אף על פי שהוא נוטל בידו. ענבים מתוך היין : ונותן לתפוח. מקום אסיפת הענבים העשוי כמין גל קרוי תפוח, וסבר תנא דידן דאינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. וזו משנה ראשונה היא, ואין הלכה, אלא כיון שהתחיל היין להמשך, נעשה יין נסך {ט} : מה שבבור אסור. אם יגע בו נכרי אחרי כן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} אף על פי כו'. דלא תימא דלא שרינו לקח גת בעוטה אף על פי שסתם יינם אסור כדלקמן אלא היכא דידעינו דלא נגע, אבל כי נגע אוסר, קא משמע לן דהקא שרי, משום דאפתי לאו יין הוא. ועין תוספות יום טוב : {ט} שהגת עשויה כמדרון, ומשעה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי יין. רש"י. ועין תוספות יום טוב : {ט} לבור. בור היו עושין לפני הגת. והכלי נתון שם לקבל היין. ויש שטחין הבור בסיד והיין משתמר בתוכו ואינו מאבד טפה, והוא בור סוד. רש"י : {י} והשאר מתר. ואפלו יגע בו נכרי. דומיא דרישא דנתינה לתפוח מיירי בנגיעה, אף מתר דסיפא מיירי בנגיעה. תוספות : {יח} מתר. אף בשתייה. דומיא דרישא דלוקחין משמע דמתר אף בשתייה. תוספות : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לוקחין גת בעוטה וכו': כשיהיה מרזב הגת סתום עד שלא יהיה נגר ממנו כלום אלא שנדרכים הענבים קצתם עם קצתם אינו מתנסך לדעת משנה הראשונה: ותפוח שם פסולת הענבים שעושין צבור באמצע הגת: ואמרו מכאן השאר מותר הוא משנה ראשונה שהיא מתרת שידרוך העובד כוכבים ואינה הלכה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ט

דורכין עם הגוי בגת, אבל לא בוצרין עמו. ישראל שהוא עושה בטמאה, לא דורכין **{כג}** ולא בוצרין עמו, אבל מוליכין עמו חביות לגת, ומביאין עמו מן הגת. נחתום שהוא עושה בטמאה, לא לשין ולא עורכין **{כד}** עמו, אבל מוליכין עמו פת לפלטר:

ר"ע מברטנורה דורכין עם הגוי בגת. ולא אמרינן משתכר באסורי הנאה הוא, דאפלו בשתייה סבר האי תנא דשרי כל זמן שלא נרד לבור. ומשום גורם טמאה ליכא, שמשעה שדרך בהם הנכרי מעט, נטמאו **{יט}**, ונמצא שאין הישראל גורם טמאה **{כ}**: אבל לא בוצרין עמו. לפי שנותנם בגת טמאה, והנכרי מטמא הענבים במגעו **{כא}**, והישראל הבוצר עמו גורם טמאה. וסבר האי תנא אסור לגרם טמאה לחלין שבארץ ישראל ואפלו הם של נכרי. ואין הלכה כמשנה זו, דקימא לן כיון שהתחיל היין להמשך נעשה יין נסך, הלכך אין דורכין עם העובד כוכבים בגת. וקימא לן מתר לגרם טמאה לחלין שבארץ ישראל כשהחלין הם של נכרי, הלכך בוצרין עם הנכרי, ואף על פי שגורם טמאה לחלין אין בכך כלום. ומיהו ישראל הבוצר כרמו לכתחלה לא יקח נכרי עמו אפלו להביא ענבים לגת, משום לך לך אמרינן נזירא כוי **{כב}**: וישראל העושה פרותיו בטמאה. עובר עברה הוא, לפי שהוא מטמא התרומות והמעשרות שבהם. הלכך אסור לסיעו, כדי שלא יהא רגיל בכך: אבל מוליכין עמו. חביות ריקניות לגת: ומביאין עמו. חביות מלאות מן

הגת. דמאי דההוה הוה, מאחר שנטמאו מתר לתן היין בחביות טמאות :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} ואין לפרש בתחלת דריכה ומטעם שנטמאו הכל בגת טמאה, דאם כן ישראל דסיפא אמאי לא דורכין עמו כיון שכבר נטמאו בגת. תוספות : **{כ}** ומשום מסייע ידי עוברי עברה ליכא, שהעובד כוכבים לא נצטוו על כך. רש"י : **{כא}** תימה, תיפוק ליה אי משום טמאת הגת לחוד, אי משום מגע לחוד, ושתייהן למה, והר"ב הרביב שני פרושים יחד, שזה שאמר לפי שנותנם בגת טמאה, הוא פרוש רש"י לפי שעל ידי משקין היוצאין בשעת דריכה בגת הכשרו ונטמאו בגת הטמאה, וקדם דריכה אף במגע לא נטמאו, כיון שלא הכשרו ודאי, דהא דהבוצר לגת הכשר [בפרק קמא דשבת] הינו היכא דהכשר ודאי אבל לא בסתמא. ומה שכתב הר"ב והעובד כוכבים מטמא במגעו הוא פרוש הרמב"ם דסבירא ליה דסתמא הכשרו בבצירה. ואין שני הפרושים עולים כאחד : **{כב}** משום מגע עובד כוכבים לעשותו יין נסך אתמר בגמרא : **{כג}** לא דורכין. שדריכתו בעברה בגת טמאה, ודריכתו היא עקר טמאתו, כשנעשין משקה הן טמאים על ידי הגת. רש"י. ואשמעינן דאפלו בסוף דריכה שכבר נטמאו אסור לסייע ידי עוברי עברה, ומשום דדריכה חד מעשה הוא. תוספות. ולהרמב"ם, בצירה בכלל מלאכת הדריכה היא. ועין תוספות יום טוב : **{כד}** ולא כו'. שכל מעשה עריכה זו בעברה. רש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם דורכין עם העובד כוכבים וכו' : דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל לא בוצרין עמו היא משנה ראשונה וזה הטעם לאסור שיבצור העובד כוכבים עמו לפי שעיקר בידינו הבוצר לגת הוכשר וכשנוגע בו העובד כוכבי הנה טמאו ויהי הוא עוזר לטמאו כשהוא בוצר עמו והלכות משנה זו כולם בנויות על עיקר אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י וכבר זכרנו זה פעמים הרבה אבל מה שהתיר לבעט עמו לפי שסבת הטומאה כבר עברה לפי שכבר נטמא במגע עובד כוכבי והוא מוכשר כמו שהוא עיקרנו. וטעם אינו עושה יין נסך עד שירד לבור וכל זה אינו הלכה אבל פסק ההלכה מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ויין כיון שהתחיל לימשך נעשה יין נסך ולפיכך בוצרין עמו ואין דורכין עמו ודע שאסור לישראל שישתמש לו עובד כוכבים בבציר לכתחלה בשום פנים ואפי' להביא לו הענבים לגת כ"ש זולתו וכך באר התלמוד משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב אמנם ישראל שהוא עושה בטומאה הוא עובר עבירה לפי שהוא מטמא מה שיש בו זכות לשם כלומר התרומות והמעשרות וכן הפת תטמא התרומה ומעיקרנו אין מחזיקין ידי עוברי עבירה וכשדרכו הענבים ונאפה הפת נשלמה העבירה ולפיכך מותר לשאת עמו אחר כן : (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

גוי שְׁנִמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן, אִם יֵשׁ לוֹ
עָלָיו מְלוּה, אָסוּר **{כח}**. אִין לוֹ עָלָיו מְלוּה, מִתָּר
{כז}. נָפַל לַבּוֹר וְעָלָה, וּמִדְּדוּ בַקֶּנֶה, הִתִּיז אֶת
הַצָּרְעָה בַקֶּנֶה אוֹ שֶׁהָיָה מְטַפֵּחַ עַל פִּי חֲבִית
מִרְתַּחַת, בְּכָל אֵלוֹ הָיָה מַעֲשֵׂה, וְאָמְרוּ יִמְכֹר.
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר. נָטַל אֶת הַחֲבִית וְזָרְקָהּ
בְּחֻמָּתוֹ לַבּוֹר, זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה וְהַכְשִׁירוּ:

ר"ע מברטנורה אִם יֵשׁ לוֹ עָלָיו מְלוּה אָסוּר. אִם יֵשׁ לוֹ עַל הַיַּיִן מְלוּה, שְׁזָה
הַיַּיִן מְשַׁעֲבֵד לוֹ בְּחוּבוֹ **{כז}**, אִזּוּ הוּא כְּמוֹנוֹ וְנִגַּע בִּיהַ לְרֵאוֹת הַיָּאָד הוּא:
נָפַל. הַנְּכָרִי לַבּוֹר מְלֵא יַיִן: וְעָלָה. מִת. אִף עַל גֵּב דְּנִגַּע בְּשַׁעֲה שֶׁנָּפַל אִינוֹ
אָסוּר בְּהִנָּאָה, הוּאִיל וְלֹא נִתְּכֵנוֹן לַנֶּע. אֲבָל עָלָה חִי, בְּעֵלְיָתוֹ אוֹסְרוֹ,
מִשּׁוּם דְּמוּדָה לְעִבּוּדָה זָרָה עַל שְׁנִצּוֹל **{כח}**: וּמִדְּדוּ בַקֶּנֶה. אוֹ שֶׁהָיָה
הַנְּכָרִי מוֹדֵד יַיִנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּקֶּנֶה: וְהִתִּיז. אוֹ שֶׁהִתִּיז הַנְּכָרִי אֶת הַצָּרְעָה
מִיַּינוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַקֶּנֶה וְלֹא נִגַּע בְּיָדוֹ בַּיַּיִן: הַמִּרְתַּחַת. שֶׁהִיָּתָה
הַחֲבִית מַעֲלָה רְתִיחוֹת, וְטַפַּח הַנְּכָרִי בְּיָדוֹ עַל הַרְתִּיחוֹת, אִין דֶּרֶךְ נְסוּף
בְּכָף: וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה
וְהַכְשִׁירוּ. אִף בְּשִׁתְיָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כח}** אָסוּר. שְׁמָא נִגַּע בּוֹ. לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, כָּל יַיִן שֶׁיִּגַּע בּוֹ הָעוֹבֵד
כּוֹכְבִים הָרִי זֶה אָסוּר, שְׁמָא נִסָּף אוֹתוֹ, שְׁמַחְשֶׁבֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְעִבּוּדָה
זָרָה. הָא לְמִדַּת שְׁיִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּע בּוֹ הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים דִּינוֹ כְּסִתָּם יַיִנוֹ [שְׁהוּא
אָסוּר בְּהִנָּאָה]: **{כז}** שְׁעֲשֵׂה לוֹ יִשְׂרָאֵל יַיִן זֶה אֶפּוֹתִיקִי לְגִבּוֹת הַיִּמְנוֹ. רַשִׁי: **{כז}**
מִתָּר. דְּנִתְּפָס כְּגִבְבֵי אֶפְלוֹ עַל הַכְּנִיסָה, וּמִשּׁוּם הַכִּי לֹא חִיָּשִׁינָן שְׁמָא נִגַּע,
דְּמִרְתַּת. הַר"ן: **{כח}** וּמִסְתַּמָּא נִסְכִּיָּה בְּעֵלְיָתוֹ, וְאָסוּר בְּהִנָּאָה. רַשִׁי: (עִיקָר
תוי"ט).

רמב"ם **עובד כוכבים שנמצא עומד בצד הבור וכו':** יֵשׁ לוֹ עָלָיו מְלוּה כְּלוֹמַר
עַל אוֹתוֹ יַיִן אֲבֵל עַל הָאִישׁ לֹא נַעֲשֵׂה יַיִן נִסָּךְ לְפִי שְׁכַשִּׁישׁ עַל אוֹתוֹ הַיַּיִן מְלוּה
הוּא חוֹשֵׁב אוֹתוֹ מְמוֹנוֹ וְאִפְשֵׁר שִׁימְשֵׁךְ יָדוֹ לַחֲפֵשׁ וְלִרְאוֹת הַיָּאָד הוּא כִּיוֹן
שְׁזָה הוּא מְמוֹנוֹ וְאִמֵּר נָפַל לַבּוֹר וְעָלָה כְּשַׁעֲלָה וְהוּא מִת אֲבֵל כְּשַׁעֲלָה חִי
אָסוּר בְּהִנָּאָה לְפִי שֶׁהוּא מְשַׁבַּח לְעִבּוּדַת כּוֹכְבִים עַל שְׁנִצּוֹל וְהוּא כְּאִילוֹ
מֵאִידֵיהֶם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְר' שְׁמַעוֹן מִתִּיר בְּשִׁתְיָה וְאִין הִלְכָה כְּר' שְׁמַעוֹן:
(רמב"ם)

פרק ד - משנה יא

המטהר יינו של נכרי ונותנו ברשותו בבית הפתוח לרשות הרבים, בעיר שיש בה {כט} גוים וישראלים, מתר. בעיר שכלה גוים, אסור, עד שיושיב שומר {לא}. ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר. אף על פי שהוא יוצא ונכנס, מתר. רבי שמעון בן אלעזר אומר, כל רשות גוים אחת היא:

ר"ע מברטנורה **המטהר יינו של נכרי**. ישראל שדרך ענבים של נכרי בכשרות כדי למכרו לישראל, ואינו נותן מעות לנכרי עד שימכרנו לאחר זמן: ונותנו ברשותו. של נכרי: בעיר שיש בה נכרים וישראלים מתר. דמרתת נכרי דלמא חזו ליה הנך ישראל דעברי ברשות הרבים ומפסידנא. ואפלו אין מפתח וחותם, שרי. והוא שאין לו מלוה על אותו יין, כגון שכתב לו התקבלתי ממך, כדאמרין לקמן {ל} : רבי שמעון בן אלעזר אומר כל רשות נכרי אחת היא. פלגתא דרבי שמעון בן אלעזר ותנא קמא, דתנא קמא סבר כשהניח ישראל יין ברשותו של נכרי בעל היין, הוא דבעינן שיהא הבית פתוח לרשות הרבים ועיר שישארל ונכרים דרים בה. אבל ברשות נכרי אחר שאינו בעל הבית, אפלו בעיר שאין ישראל דרים בה, שרי. ורבי שמעון בן אלעזר אומר, כל רשות נכרי אחת היא, וכי היכי דברשות הנכרי בעל היין אסור אלא בעיר שישארל ונכרים דרים בה והבית פתוח לרשות הרבים, הכי נמי ברשות נכרי אחר, צריך עיר שישארל ונכרים דרים בה ובית פתוח לרשות הרבים {לב}. והלכה כרבי שמעון בן אלעזר. ובזמן שמפתח וחותם ביד ישראל, בין ברשות בעל היין בין ברשות נכרי אחר, מתר לדברי הכל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} **שיש בה כו'**. דחושש הוא אף בפילות, שאם לא יראנו זה יראנו זה, דאפלו בפילות אין רגל כל העולם כלה מרשות הרבים. רשב"א:

ל והתוספות הקשו על כל זה כו'. לכן נראה לרבינו תם להעמיד משנתנו ביש מפתח וחותם, ובדלא כתב לו הנכרי התקבלתי, והלכך בעיר שישאל עובדי כוכבים דרים בה ופתח פתוח לרשות הרבים, אף על פי שהוא יינו של עובד כוכבים, מתר, כיון דמפתח וחותם בידו, שהעובד כוכבים ירא פן יראהו ישראל טורח ומזין [ונגיד לישראל שטהרו] ונפסיד למכר יינו כו'. וסיפא דקתני והלה כותב כו' הוי יינו של ישראל והלכך במפתח וחותם שרי. אבל בלא מפתח וחותם אין להתיר, כיון שברשות העובד כוכבים דבקל ינסכו. ועין תוספות יום טוב: **לא** **שומר**. תימה, דהינו רישא ישראל ועובדי כוכבים דרין בה כו'. ויש לומר דאשמעינן דאפלו בישראל חד סגי. תוספות: **לב** דחישין לגומלין. גמרא. ופרש רש"י אף על גב דהאי עובד כוכבים שהבית שלו יחד לו קרן זוית לישראל ולא נגע, דנתפס עליו כגנב, חישין דלמא שביק ליה לעובד כוכבים חברו בעל הין דלא מרתת לנסוכי, פי היכי דהדר ישראל וזבין מהאי עובד כוכבים זמנא אחרינא ומפקיד ליה גבי ההוא דלשביק ליה לנסוכי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **המטהר יינו של עובד כוכבים וכו'**: מטהר יינו של עובד כוכבים הוא שישתמש ישראל בו מתחלת עשייתו עד שיהיה טהור ויניח אותו ברשות בעל יין ולפיכך צריך שיהיה הבית פתוח לרשות הרבים ויהיה במדינת ישראל לפי שהוא ירא ליכנס לבית שמא יראה אותו ישראל ויגיד לבעל היין שכבר נאסר אבל אם הניח אותו ביד עובד כוכבים אחר הוא מותר לפי שלא יארע כזה על מה שאין לו שררות בו ואפילו היתה המדינה כולה עובדי כוכבים ור"ש בן אלעזר חולק עליו על זה ואמר כל רשות עובדי כוכבים אחת היא ואפילו ברשות אחר אסור והלכה כר' שמעון בן אלעזר ודע כי כשיהיה מפתח וחותם ביד ישראל מותר לדברי הכל ואף על פי שהוא ברשות עובד כוכבים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יב

המטהר יינו של נכרי ונותנו ברשותו, והלה כותב לו, התקבלתי ממך מעות, מתר. אבל אם ירצה ישראל להוציאו ואינו מניחו עד

שִׁיתוּן לֹא אֶת מַעֲוֹתָיו, זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה בְּבֵית שָׂאן, וְאָסְרוּ חֲכָמִים :

ר"ע מברטנורה וְהָלָה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבְּלֵתִי מִמֶּדָּ מַעֲוֹת מִתֵּר. אִם הֵבִית
פְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְיִשְׂרָאֵלִים דְּרִים בְּאוֹתָהּ הָעִיר, כְּדָאֲמַרִּין לְעִיל:
אָבֵל אִם יִרְצֶה וְכוּ'. דְּהַשְׁתָּא הָיִין מִשְׁכּוֹן אֶצְל הַנְּכָרִי, הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ
מְלוּכָה עַל הָיִין, אָסוּר, דְּלֹא מִרְתַּת, דְּסָבַר אִי חֲזוּ לִי וְתִבְעוּ לִי, אֲמִינָא
דִּידֵי הוּא **{לג}**. וְאָף עַל פִּי שְׁמִפְתַּח וְחוֹתֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל, אָסוּר: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לג} וַיֹּאמֶר וַיְהִי מָה אִם יִדְעוּ בּוֹ לֹא יִקְחוּ מִמֶּנִּי. הַרְמַב"ם: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם **המטהר יינו של עובד כוכבים וכו':** וְאָף עַל פִּי שְׁמִפְתַּח וְחוֹתֵם בִּיד
יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹן שְׂאִין הַרְשׁוֹת כּוֹלוֹ שְׁלוֹ אִסְרוּ חֲכָמִים לְפִי שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וַיַּעֲשֶׂה
אוֹתוֹ יִין נֶסֶד: (רמב"ם)

ה

פרק

פרק ה - משנה א

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל **{א}** לַעֲשׂוֹת עֲמוֹ בֵּינָם נֶסֶד,
שְׂכָרוֹ אָסוּר. שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עֲמוֹ מִלְּאִכָּה אַחֲרָת,
אָף עַל פִּי שְׂאִינָם לֹא הֵעֲבִיר לִי חֲבִית שֶׁל יִין נֶסֶד

מִמְקוֹם לְמְקוֹם, שְׂכָרוֹ מִתֵּר. הַשׁוֹכֵר אֶת
הַחֲמוֹר לְהַבִּיאַ עֲלֶיהָ יֵין נֶסֶד, שְׂכָרָה אֲסוּר.
שְׂכָרָה לַיֵּשֶׁב עֲלֶיהָ, אֵף עַל פִּי שְׁהַנִּיחַ הַגּוֹי לַגֵּינוּ
עֲלֶיהָ, שְׂכָרָה מִתֵּר :

ר"ע מברטנורה **השוכר את הפועל לעשות עמו בין נסד.** להריקו מקלי
אל כלי, או להוליך חביות ממקום למקום. ואפלו בסתם יינם: **שכרו**
אסור. קנס הוא שקנסו חכמים בין נסד ובסתם יינם **{ב}**: **שכרו מתר.**
וכגון שאמר לו העבר לי כל חבית וחבית בפרוטה **{ג}**. אבל אם אמר לו
העבר לי מאה חביות במאה פרוטות, ונמצאת חבית של יין נסד ביניהם,
שכרו אסור **{ד}**: **השוכר את החמור שכרה אסור.** הא מתניתין נקט ליה
משום סיפא, וסיפא אתא לאשמועינן דאף על גב דהשוכר את החמור
לרכב עליו סתמא שכרה נמי להניח לגינו של יין ומזונותיו עליה, סלקא
דעתך אמינא דהוי כאילו שכרה מעקרא להביא עליה יין נסד ושכרו
אסור, קמשמע לן **{ה}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** **השוכר כו'.** עובד כוכבים ששכר את ישראל. רש"י: **{ב}**
ומשום חמרא דיין נסד קנסו. אף על גב דבשביעית לא קנסו פועל דלא נפיש
אגריה: **{ג}** ובחביות שאינן של יין נסד אלא כגון של שחר, ואף על פי שאומר
לו העבר לי חבית של יין נסד [פרוש, אף על פי שבשעה ששכרו הודיעו שבכלל המלאכה
איכא חבית של יין נסד] שכרו מתר. ופרש רש"י, שדי פרוטה לנהרא. אי נמי לא
שקיל מיד עובד כוכבים, ואינד משתרי דהא לא שיך שחר ההוא חבית בהדי
אינד, דכל חדא קנין אגרא באפי נפשיה: **{ד}** דכל כמה דלא אעברינהו לכלהו
לא יתיב ליה מידי, הלכך אגרא שיך ביה. רש"י. דכלה אגרא אכל חדא וחדא
יחיב. הרמב"ן. ואפלו לא הודיעו בשעת השכירות אלא נמצא אחר כך. ועין
תוספות יום טוב: **{ה}** דכיון דאי לא מותיב ליה לא מצי אמר ליה נפי ליה
אגרא דלגינא, הרי זה כאילו לא שכרה לכך. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **השוכר את הפועל וכו':** [אמרו קנס הוא שקנסו חכמים בין נסד] ומן הידוע
ברוב שהשוכר בהמה לרכוב בו יתן עליה צדה לדרכו וס"ד שהוא כאילו
שכר ממנו לרכוב בו ולשאת יין נסד ויהיה שכרו אסור הודיענו שאין הדבר
כן אבל שכרה מותר כיון שלא נתבאר בו לשאת יין נסד: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

יין נסדך שנפיל על גבי ענבים, ידיחו והו מתרות **{ו}**. ואם היו מבקעות, אסורות. נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים, אם יש בהן בנותן טעם, אסור **{ז}**. מעשה בביתוס בן זוןן שהביא גרוגרות בספינה, ונשתברה חבית של יין נסדך ונפל על גביהו, ושאל לחכמים והתירום. זה הכלל, כל שבהנאתו בנותן טעם, אסור. כל שאין בהנאתו בנותן טעם, מתר **{ח}**, כגון חמץ שנפיל על גבי גריסין:

ר"ע מברטנורה ידיחו. במים צוננים: מעשה בביתוס בן זוןין. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ואם נותן טעם לפגם מתר, ומעשה נמי בביתוס בן זוןין שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסדך על גביהו ובא מעשה לפני חכמים והתירום: כל שבהנאתו בנותן טעם. שאדם נהנה מטעמו של אסור: כל שאין בהנאתו בנותן טעם. שאינו נהנה בטעמו של אסור: כגון חמץ. של אסור שנפל בתוך גריסין של התר, נותן טעם לפגם הוא. והוא שיהיו הגריסין רותחין בשעה שנפל בהן החמץ, שאז פוגם בהם מתחלה ועד סוף. וארבעה מיני נותני טעם הם, יש טעם משביח מתחלה ועד סוף, כגון היין בתבשיל של בשר או של דגים, וזה אסור אסור ודאי. ויש טעם פוגם מתחלה ועד סוף, כגון שמנונית הדגים או הבשר בדבש **{ט}**, וזה מתר לכתחלה. ויש פוגם מתחלה ומשביח בסוף, כגון הדבש ביין שהוא פוגם בו לשעתו, וכשישקה בו עד שיפגם עליו כח היין נותן בו הדבש ריח וטעם. ויש משביח בתחלה ולבסוף פוגם, כגון שמן הבשר עם החמאה, או הטעם הבלוע בכלי שאינו בן יומו, שנכנס בו משבח ואחר כך נפגם **{י}**. ואלו השנים אסורים מספק. לפיכך אם הגריסין הללו שנפל בהן חמץ לא היו רותחין הרי הן אסורין מספק, שהחמץ בגריסין מקדיח ומשביח, ואף על פי כשמתחין אחר כך פוגם טעמו, הוי משביח ולבסוף פוגם ואסור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ו}** מתרות. בירושלמי מפרש דמירי בענבים המחברים לאשכול. אבל אם נטל העקץ הוי כמבקעות מפני נקב הנשאר בזנבו. תוספות: **{ז}** נפל על גבי וכו' אסור. לא גרסינן בספרים אחרים. דאי גרסינן

הָיָה לָן לְמִימַר חֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְהָכִי קִתְּנֵי, אָבֵל בְּתֵאֲנִים יְבֻשִׁים נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם הוּא: **{ה}** מִתֵּר. בְּגִמְרָא יִלְפִינָן לִיה מִקְרָא: **{ט}** פְּרוּשׁ בְּמִשְׁקָה הַנְּעֻשָׁה מִדְּבִשׁ. [דְּאֵלוּ הַדְּבִשׁ עֲצָמוּ מִשְׁבַּח בְּבִשְׂרָ]: **{י}** תֵּימָה לִי, דְּמָה עֲנָן זֶה לְמִשְׁבִּיחַ וּלְבִסוּף פּוּגָם, דְּלֹא אֶמְרָן אֶלָּא עַל הַדְּבָר שֶׁבִשְׁעַת תַּעֲרָבְתוּ מִשְׁבִּיחַ וּלְבִסוּף פּוּגָם, וּלְכַדּוּ יֵשׁ לְאַסוּר הַמְּאָכֵל הֵהוּא מִפְּנֵי שֶׁבְּתַחֲלַת תַּעֲרָבְתוּ הָיָה מִשְׁבַּח כּוּי, אָבֵל בְּכָלֵי שְׂאִינּוּ בֶן יוֹמוֹ כְּבָר נִפְגָּם הַטַּעַם וְנִמְצָא שְׂזָה הַתַּעֲרָבֶת פּוּגָם מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף הוּא כּוּי. וּבְגִמְרָא דְּמִשׁוּם גְּזָרָה אֵטוּ בֶן יוֹמוֹ אֶסוּר, אָבֵל מִשׁוּם עֲצָמוּ נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם מִמֶּשׁ הוּא: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם **יין נסך שנפל על גבי ענבים וכו':** הראוי להשלים לשון משנה כד ואם היו מבוקעות והיה בהנייתו בנותן טעם אסורות ואם לא היה בהנייתו בנותן טעם מותרות ומעשה בביתוס בן זונין ואמרו שנפל לתוך הגריסין כשהיו הגריסין רותחין הוא שהוא פוגם מתחילה ועד סוף: וזה כי זה שקורא המשנה יש בהנייתו בנותן טעם הוא הענין שקורא התלמוד נותן טעם לשבח ר"ל שאותו הטעם משביחו וממתיקו והוא הענין בעצמו רוצה לומר בהנאתו בנותן טעם כאילו אמר יש בטעמו הנייה וזאת המשנה קוראהו שאין בהנייתו בנותן טעם כלומר שאין הנאה בו כשמצא אותו הטעם וזה שקורא התלמוד נותן טעם לפגם ומן המבואר שזה יארע בין שני מינין כלומר מין בשאינו מינו ויש בזה ד' חלוקין החלוק האחד שיתערב דבר בדבר ויפסידו אם בטעמו אם בריחו בשעתו ולאחר זמן כלומר שאינו סר קלקולו ממנו מתחילה ועד סוף והוא כגון שמנונית הבשר או הדג שנתערב עם הדבש שהוא מפסידו תמיד והחלק השני שיהיה הדבר שנתערב משביח הדבר שנתערב בו בשעתו ואח"כ כעירוב היין בתבשיל הבשר או בתבשיל הדג והוא הנקרא משביח מתחילה ועד סוף והחלק השלישי שישביח טעמו לשעתו ולאחר זמן מפסידו כעירוב שמנונית הבשר והחלב עם החמאה לפי שהוא מטיב טעמו וריחו ובאושו ואחר כך מפסידו וזה הנקרא משביח ולבסוף פוגם והחלק הרביעי שמפסידו לפי שעה וברוב הימים משביחו כגון עירוב הדבש ביין שהוא מקלקלו מיד ולבסוף יתחזק עליו האויר וכח היין ואז יהיה הדבש ממה שיוסף עליו לו ריח טוב וזכות ענין וחדוד וכל זה לשבח היין וזה נקרא פוגם מעיקרו אמנם פוגם מתחילה ועד סוף אין צ"ל שהוא מותר בכל האיסורין ושני חלקים הנשארין לו נתבאר בתלמוד אי זה מהן אסור ואיזה מהן מותר ולפיכך שניהם אסורין ואל זה התנו בגריסין רותחין לפי שאם הם קרים הוא מתקן טעמו לשעתו ואחר כן כשמערב אותן ומרתיחן בחדוד החומץ יפסיד טעמם: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

נְכָרֵי שְׁהִיָּה מֵעֵבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כִּדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם **[יא]**, אִם הָיָה בְּחֻזְקַת הַמְּשַׁתְּמָר, מִתֵּר. אִם הוֹדִיעוּ שֶׁהוּא מִפְּלִיג, כִּדֵּי שִׂישְׁתָּם וְיִסְתָּם וְיָגַב. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כִּדֵּי שִׂיפְתָּח וְיָגוֹף וְתָגַב:

ר"ע מברטנורה אִם הָיָה בְּחֻזְקַת הַמְּשַׁתְּמָר. כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹדִיעוּ שֶׁהוּא מִפְּלִיג הוּי בְּחֻזְקַת הַמְּשַׁתְּמָר **[יב]**, וְאִפְּלוּ הַפְּלִיג מִיֵּל, דְּהַנְּכָרֵי מִרְתַּת וְאוֹמֵר הַשְּׁתָּא אֲתֵי יִשְׂרָאֵל וְחֻזִּי לִי: אִם הוֹדִיעוּ שֶׁהוּא מִפְּלִיג. וּמִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְחֻבִּיּוֹת סְתוּמוֹת הֵם: **כִּדֵּי שִׂישְׁתָּם**. אִם שָׁהָה כִּדֵּי שִׂיקָב הַנְּכָרֵי נִקָּב בְּמַגּוּפַת הַחֻבִּיּוֹת וְיִחְזוֹר וְיִסְתָּם הַנְּקָב וְתִיבֵשׁ הַסְּתִימָה **[יג]**, אֲסוּר: **יִשְׁתָּם**. יִפְתָּח. כְּמוֹ (בַּמִּדְבָּר כ"ד) שְׁתָּם הָעֵינֹן, שְׁעִינוֹ פְּתוּחָה: **רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**. אֵינוֹ אֲסוּר אֲלָא אִם שָׁהָה כִּדֵּי שִׂיפְתָּח אֶת כָּל מַגּוּפַת הַחֻבִּיּוֹת **[יד]**: **וְיָגוֹף**. וְיַעֲשֶׂה מַגּוּפָה אַחֲרָת: **וְתָגַב**. וְתִנְגַּב וְתִיבֵשׁ. אֲבָל לְנִקְיַבַת חוֹר בְּמַגּוּפָה שֶׁל חֻבִּיּוֹת לֹא חֲשָׁשׁוּ, מִשּׁוּם דְּמִנְכָּרָא מְלִתָּא. וְדוֹקָא בְּמַגּוּפָה שֶׁל סִיד הוּא דְּפְלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֶיהָ דְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְחֻיָּשִׁי לְפַתִּיחַת נֶקֶב, מִשּׁוּם דְּלֹא מִנְכָּר, שֶׁהַסִּיד לָבֹן וְאֵינוֹ נֶכֶר בֵּין חֲדָשׁ לְיָשׁוּן **[טו]**. אֲבָל בְּמַגּוּפַת טִיט, מוֹדוּ רַבְּנָן לְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּלֹא מִתְסַר הֵינִן עַד שִׂישְׁהָה כִּדֵּי שִׂיפְתָּח הַמַּגּוּפָה כְּלָה וְיָגוֹף וְתָגַב. וְהִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** **מעביר כו'**. מִיָּרֵי בְּחֻבִּיּוֹת סְתוּמָה בְּפִקֵּק שֶׁל עֵץ וְכִיּוֹצָא בּוֹ. אִף עַל גַּב דְּהַעוּבָד כּוֹכְבִּים יָכוֹל לְסַלְקוֹ וְלַגַּע בְּלֹא זִיוֹף כָּלֵל, כִּיּוֹן דְּבְּחֻזְקַת מְשַׁתְּמָר מִתֵּר. אֲבָל בְּפְתוּחִים לְגַמְרֵי לֹא, דְּכִיּוֹן שֶׁהֵם עַל פְּתִפּוֹ וְיָכוֹל לַגַּע בְּהוֹן בְּהַדְיָא, חִישִׁינָן דְּלִמָּא נִגַּע וְלֹא מִרְתַּת כָּלֵל, דְּמִשְׁתַּמֵּט לְמִימַר לְהַחְזִיק בְּחֻבִּיּוֹת נִתְכַּוְּנָתִי שֶׁלֹּא יִפֹּל. וְאִף עַל גַּב דְּסִתְמָא קִתְּנִי, וּמִשְׁמַע דְּאִירֵי בְּפְתוּחוֹת דּוּמְקָא דְּאַחֲרֵינִי, סִתְמָא דְּמַעֲבִיר חֻבִּיּוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם הֵינּוּ סְתוּם קִצַּת שֶׁלֹּא יִצָּא הֵינִן בְּטִלְטוּל הַחֻבִּיּוֹת, וְאִפְּלוּ הֵכִי פִּקֵּק שֶׁל עֵץ פְּתוּחוֹת מְקָרוּ. הֲרָא"ש: **[יב]** אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת דְּקִדְקוֹ דְּדוֹקָא בְּבֹא דְרַדְּ עַקְלָתוֹן, שֶׁיָּכוֹל לְבֹא עָלָיו פְּתָאוּם שֶׁלֹּא יִרְאֶנּוּ. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יג]** וְזֶה לְשׁוֹן הֲרָא"ש, וְהוֹדִיעוּ שֶׁהוּא מִפְּלִיג, פְּרוּשׁ, שְׁאֵמֵר לוֹ שְׁדַעְתּוֹ לְהַפְּלִיג בְּסִתְמָם, אוֹ שְׁאֵמֵר לוֹ הַמָּקוֹם, וְיִישׁ בְּאוֹתָהּ הַפְּלִיגָה כִּדֵּי שִׂישְׁתָּם וְיִסְתָּם וְיָגַב. אֲבָל אִם אֵין בְּאוֹתָהּ הַפְּלִיגָה כִּדֵּי שִׂישְׁתָּם כּוֹ, אִפְּלוּ שֶׁהָהָה זְמַן מְרַבָּה מִתֵּר, דְּבְּכָל עֵנָן מִרְתַּת עוּבָד כּוֹכְבִּים דְּלִמָּא אֲתֵי הַשְּׁתָּא וְחֻזִּי לִיהָ: **[יד]** וְאִי אִפְשָׁר לְנִטְלָה שֶׁלֹּא תִשְׁבֵּר כְּלָה. רִשְׁי"י: **[טו]** וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סְבִירָא לִיהָ נְהִי דְּלַמְעָלָה לֹא יָדִיעַ, לְפִי שֶׁלְּמַעְלָה מִרְחוֹ הַעוּבָד כּוֹכְבִּים וְהַשְּׁוֹה סְתוּמוֹ, לְמַטָּה מִיָּהָא יָדִיעַ, דְּלַמְטָה לֹא יוֹכֵל

העובד פוכבים למרחו, וכשפיתח ישראל את המגופה יראה מתחפתיה אותה סתימה. ורפנו, פיון דלמעלה לא ידיע, לא מסיק אדעתה דאפיד וחיזי ליה. אי נמי, זמנין דחלים [מתמלא הנקב מלמטה כלמעלה. רש"י]: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עובר כוכבים שהיה מעביר עם ישראל וכו': בחזקת משתמר הוא שיאמר לעובד כוכבים העבר ואני אבא עמך כי אף על פי שנתעכב הרבה ירא לשלוח ידו אל החבית ואם הודיע לעובד כוכבים שיתאחר ממנו זמן שיוכל לנקוב הכסוי שעל פי החבית ויוצא ממנו היין ויסתום אותו הנקב וייבש מקום הסתום הוא יין נסך ורשב"ג לא חייש לשיתומא וישי הזמן כדי שיפתח פי החבית כולו ויוצא היין ממנה ויסתום פי החבית וייבש כל הכסוי כולו וזה הזמן ארוך מן הזמן שאמר ת"ק לפי שרשב"ג אומר לו יכול לנקוב הכסוי ולסתום אותו הנקב לפי שירא ממנו או מכל הכסוי שעל פי החבית וחכמים אין חולקין על רשב"ג שכשיהיה כיסוי החבית בטיט שהוא כדי שיפתח ויגוף ותינגב לפי שלא יכול לחפור בטיט ולסתום בטיט הלח לפי שהוא ניכר בשנוי צבעי העפרים אבל מחלוקתו שכשיהיה פי החבית סתום בסיד שאפשר לחפור בו ומין הסיד כולו והוא ממהר ליבש ג"כ וישתום הוא גזור משתום העין שהוא ענין פתיחה והלכה כרשב"ג: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא, נכנס למדינה ורחץ, מתר. אם הודיעו שהוא מפליג, כדי שישתם ויסתם ויגב. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כדי שיפתח ויגוף ותגב. המניח נכרי בחנות, אף על פי שהוא יוצא ונכנס {טז}, מתר. ואם הודיעו שהוא מפליג, כדי שישתם ויסתם ויגב. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כדי שיפתח ויגוף ותגב:

ר"ע מברטנורה **המניח יינו בקרון או בספינה**. עם הנכרי: **בקפנדריא**. בדרך קצרה, שנכנס בשער זה ויצא משער שכנגדו: **ורחץ**. במרחץ: **מתר**. דכיון דנכרי לא ידע דשהי, מרתת ולא נגע. ואשמועינו במתניתין פלגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנו בהנך ותלתא בבי, דאי תנא נכרי שהיה מעביר פדי יין, הוה אמינא התם מרתת הנכרי דסבר השתא אתי חזי לי, אבל בספינה וקרון מפליג ליה לספינתיה ועביד מאי דבעי ולא מרתת. ואי תנא ספינה וקרון ולא תני המניח נכרי בחנותו, הוה אמינא בספינה וקרון מרתת דסבר דלמא באורחא אחריןא אזיל וקאי מצד אחר וחזי לי, אבל במניח נכרי בחנותו דאיכא למימר אחיד ליה לבבא ועביד כל דבעי, אימא לא, צריכא. ובכלהו הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} **יוצא וכו'**. כל היום פלו. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **המניח יינו בקרון של וכו'**: קפנדריא הוא שיכנס משער זה ויצא מן השער שכנגדו כמו שבארנו פעמים רבים וכאילו אמר כשנכנס מפתח העיר לעשות צרכיו לשם במהירות והם ממתניין אותו שיחזור והוא יצא משער אחר ונכנס לעיר ועשה מה שזכר והתמהמה והשמיעו מחלוקתם בגי הלכות בשיעור זמן ההפלגה לפי שאפשר בכל אחת מהן קולא וחומרא לפי כשהדרך ביבשה נאמר שיכול לבא לו דרך עקלתון ולפיכך ירא ולא ינסך ואע"פ שהתמהמה אבל בים לא כיון שהפליג יתנסך או נאמר בהפך שביבשה כיון שנסתר ממנו ולא רואהו יתנסך ובים שאינו יודע מי ראהו יאמר שמא חבירו יראנו ואפי' יתמהמה ממנו יותר מזה הזמן לא יתנסך וכמו כן כשהיה בחנותו ואמר יכול הוא לסגור פתחו ויעשה מה שהוא רוצה ולפיכך יתנסך בפחות מזה הזמן או בהפך נאמר בים שאפשר שנכנס בתוך הים ויסתר מן העין הוא שנאמר שיהיה מנסך בזה הזמן אבל בחנות אפי' היה נסתר יותר לא יתנסך לפי שהוא ירא שיבאו הבעלים ואי אפשר לו להעביר החנות ממקומו לפיכך הודיעך ששיעור הזמן אחד לדעת חכמים בכל ולדעת רשב"ג ג"כ והלכה כרשב"ג בכל: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

היה אוכל עמו על השלחן והניח לגינה על

הַשְּׁלָחוֹ, וְלִגְיָנָה עַל הַדְּלִבְקִי **{ז}**, וְהִנִּיחוֹ וַיִּצָּא,
מֵה שְׁעַל הַשְּׁלָחוֹ, אָסוּר. וּמֵה שְׁעַל הַדְּלִבְקִי,
מִתֵּר. וְאִם אָמַר לוֹ הוּי מוֹזֵג וְשׁוֹתֵה, אַף שְׁעַל
הַדְּלִבְקִי אָסוּר. חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת, אָסוּרוֹת.
סְתוּמוֹת, כְּדִי שְׂיִפְתַּח וַיִּגּוֹף וְתִגְבּ:

ר"ע מברטנורה דְּלִבְקִי. כְּלִי שְׂמִנִּיחִין בּוֹ כּוֹסוֹת וְאַשְׁיִשׁוֹת בְּאַכְלִין
וּמִשְׁקִין, וּמִמֶּנּוּ נוֹטְלִין וּמְשִׁימִין עַל הַשְּׁלָחוֹ, וְאִין אֶחָד מִן הַמְּסַבִּין נוֹטֵל
כְּלוּם מִן הַדְּלִבְקִי אֶלָּא מִן הַשְּׁלָחוֹ: **וְאִם אָמַר לוֹ הוּי מוֹזֵג וְשׁוֹתֵה**. הוּאִיל
וְהִרְחִיב לוֹ הִרְשׁוֹת: **אַף מֵה שְׁעַל הַדְּלִבְקִי אָסוּר**. דְּסַמְכָא דְעֵתָהּ וְנִגַּע
בְּכֻלָּיהּ: **חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת**. הַנְּמַצָּאוֹת בְּבֵית שְׁהִנִּיחוֹ שָׁם: **כְּדִי שְׂיִפְתַּח**
וַיִּסְתֵּם וַיִּגְבּ. סְתֵמָא כְּרַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּהִלְכְתָּא כְּוַתִּיהּ: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** **ולגינה כו'**. וְהֵם פְּתוּחוֹת דּוּמְיָא דְשְׁעַל הַשְּׁלָחוֹ. הִרְאִישׁ.
וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **היה אוכל עמו על השולחן וכו'**: דולפקי היא כלי זולתי השולחן
שיהיו עליה כלים באוכלים ומשקין ומהן לוקחין ומניחין על השולחן ואין
העובד כוכבים יכול לשלוח ידו לדבר שהוא על הדולפקי עד שיתן אותן בעל
הבית על השולחן. ואמרו חביות פתוחות אסורות רוצה לומר החביות שיש
בבות שהניחו שם וזה סתם על דעת רשב"ג: (רמב"ם)

פ ר ק ה - משנה ו

בַּלְשֵׁת גּוֹיִם שְׂנִכְנִסָּה לְעִיר בְּשַׁעַת שְׁלוֹם, חֲבִיּוֹת
פְּתוּחוֹת, אָסוּרוֹת. סְתוּמוֹת **{ח}**, מִתְּרוֹת.
בְּשַׁעַת מְלַחְמָה, אֵלוֹ וְאֵלוֹ מִתְּרוֹת **{ט}**, לְפִי
שְׂאִין פְּנָאִי לְנִסְדֵּי:

ר"ע מברטנורה **בלשת**. חיל שֶמְחַפְּשִׁין וְחוֹתְרִין הַבְּתִים. תַּרְגוּם וַיִּחַפֵּשׂ, וּבִלְשׁ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} **סתומות כו'**. כִּינּוּן שֶהֵם סְתוּמוֹת הָרִי זֶה רֵאָה שֶלֹא פְתָחוּם, שֶאֱלוּ פְתָחוּם לֹא חֲזְרוּ לְסִתְמָם, שֶאִין אֵימַת אָדָם עֲלֵיהֶם. וּמִיָּהוּ דוֹקָא סְתוּמוֹת בְּמַגוּפָה שֶל טִיט. אָבֵל בְּפִקֵּק שֶל עֵץ כְּפִתּוּחוֹת דְּמִי, וְכִי מִהֲדַר לְפִקֵּק, לָאוּ מְשׁוּם אֵימַתוֹ אֶלָּא אֹרְחָא דְמִלְתָּא. הַר"ן : {יט} **מתרות**. וּמִיָּהוּ דוֹקָא בְּפִתּוּחוֹת מִתְחַלְתָּן, אָבֵל סְתוּמוֹת שֶנֶּפְתְּחוּ חִישִׁינּוּ לָהּ. הַר"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בלשת שנכנסה לעיר וכו'**: בלשת נקרא החיל הנכנס לעיר לשלול אותה ושולחין יד בממון בני אדם ותרגום ויחפש ובלש ולפיקך נקראו בלשת לפי שהם מחפשיין ממון בני אדם וחוקרין אותו : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

אֲמַנִין שֶל יִשְׂרָאֵל שֶשְׁלַח לָהֶם נִכְרֵי חֲבִית שֶל יִין נֶסֶד בְּשִׁכְרוֹ, מִתְרִים לֹמַר לוֹ תֵן לָנוּ אֶת דְּמִיָּהּ. וְאִם מְשֻׁנְכְּנָה לְרְשׁוּתָן, אָסוּר {כ} . הַמוֹכֵר יֵינּוּ לְנִכְרֵי, פָּסֵק עַד שֶלֹא מִדָּד, דְּמִיו מִתְרִין. מִדָּד עַד שֶלֹא פָּסֵק, דְּמִיו אָסוּרִין. נִטַּל אֶת הַמְשֻׁפֵּד וּמִדָּד לְתוֹדַת צְלוּחִיתוֹ שֶל נִכְרֵי, וְחֲזַר וּמִדָּד לְתוֹדַת צְלוּחִיתוֹ שֶל יִשְׂרָאֵל, אִם יֵשׁ בּוֹ עֶכְפֵּת יִין, אָסוּר. הַמְעַרָּה מְכָלִי אֶל כָּלִי, אֶת שְׁעָרָה מִמֶּנּוּ, מִתֵּר. וְאֶת שְׁעָרָה לְתוֹכוֹ, אָסוּר :

ר"ע מברטנורה **תן לנו את דמיה**. דְּהָא לֹא קִנּוּ, וְהוּא אֵינּוּ חַיֵּב לָהֶם אֶלָּא מְעוֹת : הַמוֹכֵר יֵינּוּ לְנִכְרֵי פָּסֵק עִמּוֹ מְעוֹת : עַד שֶלֹא מִדָּד. דְּמִיו מִתְרִין. דְּמִשִּׁיכָה בְּנִכְרֵי קוֹנֶה כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, וְכִשְׁמוּדֵד הַיִּשְׂרָאֵל בְּכָלִיו וּבֵא {כא}

הַכְּלִי בְּרִשּׁוֹת הַנֶּכְרִי קִנְאוֹ הַנֶּכְרִי בְּמִשְׁיכָה, וְהוּוּ לִיה לְיִשְׂרָאֵל זְוִזֵי אֶצֶל הַנֶּכְרִי בְּהַלְוָאָה, וַיִּין נֶסֶד לֹא הָיָה עַד דְּנִגַע: **מִדָּד עַד שְׁלֹא פָּסַק**. סְכוּם הַדָּמִים, קֶדֶד וְכֶדֶד וַיִּין בְּכֶדֶד וְכֶדֶד דָּמִים: **דָּמִיו אֲסוּרִין**. דְּנֶכְרִי לֹא קִנְיָה הַשְׁתָּא בְּמִשְׁיכָה, דְּכִינּוֹן דְּלֹא פָּסַק דָּמִיו לֹא סְמָכָא דְעֵתִיָּה דְלִקְנִיָּה בְּמִשְׁיכָה, שְׁמָא יִרְבֵּה לֹו דָּמִיו, הַלְכֶּדֶד כִּי נִגַע בִּיה הָיָה יִין נֶסֶד בְּרִשּׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁעֵדִין לֹא קִנְאוֹ הַנֶּכְרִי עַד שְׁיִפְסַק לֹו דָּמִים: **אִם יֵשׁ בּוֹ עֶכְפֵּת יִין**. אִם יֵשׁ בְּמִשְׁפָּדֶד שְׁנַמְדָּד בּוֹ תַחֲלָה יִין שֶׁל נֶכְרִי, עֶכְפֵּת יִין, אֲגָנִים שְׁמַתְעַכְבֵּב יִין עַל פִּיו שְׁלֹא יֵצֵא כְּטֶפֶה אוֹ שְׁתֵּי טַפִּין **[כב]**: **אֲסוּר**. דְּמַתְסַר חֲמָרָא דְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּם הֵהִיא טַפֵּת יִין נֶסֶדֶד שְׁבַמְשַׁפֶּדֶד **[כג]**: **הַמְעָרָה מִכְּלִי אֶל כְּלִי**. יִשְׂרָאֵל שְׁעָרָה מִכְּלִי שְׁלֹו לְכָלִי שְׁבִיד הַנֶּכְרִי **[כד]** אוֹ לְכָלִי שְׁיֵשׁ בּוֹ יִין נֶסֶדֶד: **אֵת שְׁמַעְרָה מִמְנוּ מֵתֵר**. הֵיִין שְׁנִשְׂאָר בְּכָלִי הַעֲלִיּוֹן שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל, מֵתֵר: **וְאֵת שְׁעָרָה בְּתוֹכּוֹ**. וְהַקְלוּחַ שְׁיֵצֵא מִכְּלִי יִשְׂרָאֵל אִף עַל פִּי שְׁלֹא הִגִּיעַ לְכָלִי שְׁבִיד הַנֶּכְרִי, וְכָל שְׁכָן מֵה שְׁהִגִּיעַ לְכָלִי שֶׁל נֶכְרִי, אֲסוּר, דְּנִצּוֹק חֲבוּר. וּמִתְנִיתִין דְּשָׂרִי הֵיִין שְׁנִשְׂאָר בְּכָלִי שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל, מִיָּרִי כְּגוֹן דְּקִטְרִי קִטּוּפִי, שְׁקֶדֶם שְׁנִגַע הַקְלוּחַ בְּכָלִי הַתַּחֲתוֹן שְׁבִיד הַנֶּכְרִי פָּסַק הַעֲלִיּוֹן הַמְּחַבֵּר לְכָלִי שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיָה כְּאִן נִצּוֹק שְׁיַחֲבֵר מֵה שְׁבַכְלִי הַעֲלִיּוֹן לְמֵה שְׁבַכְלִי הַתַּחֲתוֹן. אִי נָמִי, דְּנִפְצֵי נִפּוּצֵי, שְׁהַשְׁלִידֶד הֵיִין מִן הַכְּלִי הַעֲלִיּוֹן כְּדָרְדֶּד שְׁמִשְׁלִיכִין מִן הַמְזַרְקִים, וְלֹא הָיָה שֶׁם סִילוֹן וְקְלוּחַ שְׁיַחֲבֵר בֵּין הֵיִין שְׁבַכְלִי אֲשֶׁר בִּיד יִשְׂרָאֵל לְכָלִי שְׁבִיד נֶכְרִי. אֲבָל אִם הָיָה שֶׁם חֲבוּר, כָּל מֵה שְׁנִשְׂאָר בְּכָלִי הַעֲלִיּוֹן שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל אֲסוּר, דְּקִימָא לֹו נִצּוֹק חֲבוּר וְאוּסֵר בֵּיִין נֶסֶדֶד. וְכֵן הַלְכְּתָא: (ר"ע מִבְּרִטְנֹוּרָה).

עִיקַר תּוּי"ט [כ] אֲסוּר. פְּרוּשׁ, שְׁקִבְלוּהָ בְּשֶׁכֶר. אֲבָל בְּהַכְּנָסָה לְבַד לֹא נֶאֱסַר, שְׂאִין חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנֶה לֹו בְּעַל כְּרָחוּ. בֵּית יוֹסֵף: **[כא]** וּמִכִּי מִדָּד מִסְתַּמָּא מוּשָׁד. וְעִין בְּסַמוּד: **[כב]** וּבִירוּשְׁלָמִי גְרָסִי עֶקְבֵּת בְּקוּ"ף, וּמִפְרָשׁ כְּמֵה דְתִימָא עֶקְבָה מְדָם. פְּרוּשׁ לְכַלּוּדֶד יִין. הַר"ן: **[כג]** דְּמַתְסַרָא מְשׁוּם נִצּוֹק שְׁחַבֵּר יִין שְׁבַמְשַׁפֶּדֶד וַיִּין שְׁבַכְרָקְעִית שֶׁל צְלוּחִית. גְּמָרָא. וְכַתֵּב הַר"ן, וְהֵיא אֲסוּר, בְּהִנָּאָה קֶאֱמֵר, וּמְשׁוּם הֵכִי דְוָקֵא כִּי אֵית בִּיה עֶכְפֵּת יִין, הָא לֹאוּ הֵכִי לֹא עֲדִיף מִנּוּדוֹת הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים דְּפָרַק בִּי מִשְׁנֵה ד', וּלְפִי זֶה אֲנִן דְּקִימָא לֹו בְּתַעֲרָבוֹת כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל [דְּמִשְׁנֵה י"ו] לֹא קִימָא לֹו כִּי הֵד מִתְנִיתִין. וּלְהֵכִי מִפְרָשׁ הַר"ב לְעִיל דְּוָקֵא בְּכָלִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, דְּאִי בְּכָלִי שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים הָיָה אֲסוּר אִף בְּפָסַק קֶדָם שְׁמִדָּד, לְתַנָּא דְּמִתְנִיתִין. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** וְכִינּוֹן שְׁהַכְּלִי בִידוֹ וְלֹא עַל גְּבִי הַקְרָקַע, מִסְתַּמָּא מִנְדָּנְדוֹ וּנְאָסֵר. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם **אומנין ישראל וכו'**: כִּבֵּר יַדְעַת שֶׁהַעִיקַר בֵּיִין נֶסֶד אֲסוּר בַּהֲנָאָה וְאֲסוּר לְמַכְרוֹ וּמַעֲקֵרְנוּ שְׁמִשְׁיכָה בַּעֲבוּד כּוֹכְבִים קוֹנֶה כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל וְכִבֵּר קִדְמוֹ הַפְּנִים שְׁבָהֵם יִתְנַסֵּךְ בַּהֵם הֵיִין בִּיד עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכִבֵּר בְּאֵרְנוּ ג"כ בְּרִאשׁוֹן מִקְדוּשִׁין וּבְחַמִּישִׁי מִבְּתֵרָא דִּינִי הַמִּשְׁיכָה וְנִקּוּט עִיקַר זֶה כְּשִׁיחִיהָ הֵיִין בְּרִשּׁוֹת הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְקִנְאוֹ וְהוּא לֹא יִתְנַסֵּךְ וְאֲחִ"כ נַעֲשֵׂה יִין נֶסֶד דְּמִיו מוֹתֵרִין וְכֵן כְּשִׁיחִיהָ הִגַּעְתּוּ בְּרִשּׁוֹת עִם הִיּוֹתוֹ יִין נֶסֶד בְּשַׁעֲהָ אַחַת כְּגוֹן שִׁימְדוּד לֹו הַיִּשְׂרָאֵל בִּידִיו דְּמִיו אֲסוּרִין וְכ"ש כְּשִׁנַּעֲשֵׂה נֶסֶד קוֹדֵם שִׁימְדוּד וְאִם פָּסַק עִמוֹ דָּמִים סְמַכָה דַּעְתּוֹ וְכִשְׁמַדָּד לֹו הַיִּשְׂרָאֵל בְּכָלִי יִשְׂרָאֵל וּבֵא

הכלי ברשות העובד כוכבים קנה במשיכה וזכה ישראל בדמים ולא ישוב יין נסך עד שיגע בו אחר כן וכשמדד לו עד שלא פסק ואפילו שנתן לו קודם קצת הדמים לא סמכה דעתו ולא יתקיים קניינו עד שיפסיק עמו ויפרע לו מה שנשאר מן הדמים וכבר נתנסך קודם לכן כשנגע בו וכאילו הוא הודיענו בכאן זה הענין בלבד כלומר ואם משך הואיל ולא פסק עמו לא סמכה דעתו ולא נגמר קנין עד שיפרע הדמים וכבר קדם הנסוך וכשיפסוק הדמים וקבל הדמים אפ"י שנמדד [לז] בידיו [כל] דמיו מותרין וכשלא יהיה אצל העובד כוכבים מעות מצויין ונתן לו ישראל המוכר על דרך הלואה וחזר העובד כוכבים ונתן המעות בעינם לא על דרך לקנות ממנו בהם זהו מותר: ועכבת יין שישאר במשפך לחות היין נראית: והמערה מכלי לכלי הוא שיצוק ישראל מכליו לתוך הכלי שביד העובד כוכבים וה"ה בכלי העובד כוכבים עצמו כשיש בו יין נסך ואפילו הוא בארץ: והסלון המחבר בין השני כלים בעת יציקתו והוא הנקרא נצוק אסור ועל זה ההיקש תאסר היין אשר בכלי העליון מצד הנצוק כיון שלמטה חבור לענין יין נסך וכן הוא ולפיכך צווי שיהיה ענין היציקה כמו שאבאר והוא שיצוק ויגביה ידו קודם שיגע הדבר שהוא יוצק אל הכלי התחתון אחרי כן יצוק פעם שנית כמו בראשונה או יהיה יוצק כמו שזורקין במזרק והוא אמרם למווד היין קטופי קטופי או נפוצי נפוצי ועל זה הדרך יהיה המערה ממנו מותר: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

יין נסך {כה} אסור, ואוסר בכל שהוא. יין ב"יין ומים במים, בכל שהוא. יין במים ומים ב"יין, בנותן טעם {ל}. זה הכלל, מין במינו, במשהו. ושללא במינו, בנותן טעם:

ר"ע מברטנורה **ומים במים**. מים שנתנסכו לעבודה זרה או שנגעבדו, במים של היתר: **בכל שהוא**. לא שנא נפל היתרא לגו אסורא או אסורא לגו היתרא, אוסר במינו בכל שהוא. ובלבד שיהיה האסור הנופל לתוך ההיתר נופל מפלי שפיו רחב ויש ב"יין היוצא מן הפלי שעור גדול בבת אחת. אבל המערה יין נסך מפלי קטן שאינו מוציא אלא טפה ונפל לתוך יין של היתר, אפלו כל היום פלו, אמרינו קמא קמא בטיל {כו}.

ואם ערה היתר לתוך אסור, כל מה שערה ממנו לתוך האסור, אסור, ואפלו חבית מלאה לתוך טפה אחת. ומסקנא דמלתא (כז) לפי ההלכה, כל אסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן, בנותן טעם. חוץ מטבל (כח) ויין נסך (כט), דבמינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם. יין נסך, משום חמרא דעבודה זרה. וטבל, כהתרו כד אסורו, כמו שחטה אחת פוטר את הכרי, כד חטה אחת עושה את הכרי כד אסורו, ואם אסור משאר אסורין נתערב בהתר, אם נתערב מין בשאינו מינו דאיכא למיקם אטעמא, אם תרומה היא שנתערבה בחלין יטעמנה כהן, ואם דבר אסור יטעמנו נחתום נכרי, אם אומר שאין בתערבת טעם התרומה או טעם האסור, הכל מתר. ואם נתערב מין במינו דליכא למיקם אטעמא, או מין בשאינו מינו ואין כאן כהן או נכרי שנוכל לסמוך עליו, אם האסור הוא מחלב ודם נבלות וטרפות שקצים ורמשים וכיוצא בזה, משערין אותו בששים, אם יש ששים של היתר פנגד האסור הכל מתר, ואם לאו, הכל אסור. ואם האסור הוא תרומה וחלה ובכורים, משערים אותו במאה של היתר. ואם ערלה וכלאי הכרם, משערין אותו במאתים (לא) : (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (כה) יין נסך. כל היכא דתני יין נסך, אף סתם יינם במשמע, אלא אם כן פירש. הר"ן. ועין תוספות יום טוב: (כז) שמפני שאין דרך לערות בכלי כזה, אין אנו רואין כנפול ומערב אלא מה שיירד כבר. מה שאין כן בשאר כלים שדרך הוא לערות מהן, כיון שסוף היין לירד על ידו אי אפשר לומר בו ראשון ראשון בטל, שכל העומד לפל ולהתערב חשבינן ליה כמערב כבר. הר"ן. ותנאים אלו שכתב הר"ב, הוא הדין לשאינו מינו שהוא בנותן טעם שהדין כן. ועין תוספות יום טוב: (כז) לא בא למעט כל שנתבאר עד עתה, אלא להורות הלכה בכל האסורין הוא דאתא: (כח) דזה הכלל לאתויי טבל. גמרא: (כט) והוא הדין מים במים. תוספות: (ל) בנותן טעם. יש מפרשים דהינו בששים כמו בשאר אסורין. והראב"ד כתב כיון שנתערב במים עד שיש בו יותר מכדי מזיגה פוגמו ומתיר אפלו בשתיגה, הלכך אם יש במים ששה חלקים מן היין מתיר אפלו בשתיגה. וכן פסק הטור. ועין תוספות יום טוב: (לא) ושביעית דאוסר במשהו, אינו אוסר באכילה, אלא שחיב לאכלו בקדשת שביעית. וחמץ יצא מן הכלל, לפי שהוא לזמן קצוב ובהעבר הזמן סר אסורו. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יין נסך אסור וכו': לא יהיה רחוק בעיניך היות המים אסור וזה כשהם קרבים לעבודת כוכבי" או שיהיו נעבדו אותן המים ופסק ההלכה ביין נסך בלבד כלומר שנתנסך לעבודת כוכבים שהוא מטמא טומאה חמורה כמת והוא אוסר במינו בכל שהוא לא שנא איסורא לגו התירא ולא שנא התירא לגו איסורא ובלבד שיערה מכלי רחב הפה יהיה הדבר היוצא ממנו יש לו שיעור גדול אבל אם עירה יין נסך טפה טפה ביין הרבה מן היין המותר הנה זה אינו אוסר אותו אבל אם היה ערוי היין מותר על מעט מן היין נסך הכל אסור ואפילו עירה על משקל שיעורו ממנו מלא ספינה מין נאסר הכל בהנאה: ופסק ההלכה ג"כ שאין בו ספק ולא פקפוק והוא עיקר נוהג תמיד שכל איסורים שבתורה בין במינו בין שלא במינו בנותן טעם חוץ

מטבל ויין נסך אמנם יין נסך כמו שזכרנו שהוא במינו בכל שהוא לגודל איסור עבודת כוכבים שנאמר בו ולא ידבק בידך מאומה מן החרס והטבל כמו שהתירו כך איסורו כמו שחטה אחת פוטרת את הכרי כן חטה אחת תשים את הכרי כולו טבל וכשנתערב משאר איסורין מין בשאינו מינו ואפשר לנו לטעום אותו כגון ערוב תרומה בחולין ננסה אותו אם נתן טעם והוא אינו פוגם כמו שבארנו הוא אסור הכל ואם הוא דבר אסור נאכיל אותו לעובד כוכבים ונסמך על דברו ואם לא היה עובד כוכבים מצוי או היה דבר מתערב מן במינו שא"א להכיר טעמו כמו ערוב יין תרומה או ערלה או כלאים ביין חולין הנה הוא ישוער בשיעורים הנזכרים תרומה ומעשר וחלה ובכורים במאה וערלה וכלאי הכרם במאתים ושאר איסורין כגון חלב ודם נבלות ושקצים ורמשים וטרפות וזולתם בששים וכמו שנבאר בפרק גיד הנשה במס' חולין באמרם במין במינו דליכא למיקם אטעמא כגון שמנונית דגיד הנשה א"נ בשאינו מינו היכא דליכא קפילא ארמאה דטעים בששים וכמו שישוער בששים מין במינו בדברים ששיעורן בששים כמו כן ישוער במאה מה ששיעורו במאה ובמאתים במה ששיעורו במאתים ואמרנו בשביעית שדינו אוסרת כל שהוא במינה כמו שנתבאר בפי' שביעי משביעית אינו חולק על אלה העקרים לפי שאינו אוסר באכילה אבל חייב לאכלו בקדושת שביעית בלבד ולפיכך החמיר בשביעית בזה הענין לפי שאין שם איסור אכילה אבל הוא אוכל בזמן שביעית כמו שנבאר לשם ואינו אומר עליו אוסרת אלא על דרך הויתור והדמיון ג"כ בדבר האוסר ושמור זה הענין והתבונן בפירושו לפי שעמדו בזה העיקר רבים מגאוני עולם ולא ידעו אם הכל חוזר לעיקר אחד או אם חולק קצתם לקצתם ועל אי זה עיקר הוא הראוי לעשות והכל הולך על עיקר אחד כמו שבארתי לך : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ט

אֵלוֹ אִסוּרִין, וְאִסוּרִין בְּכֹל שֶׁהוּא **לב**. יין נְסֹךְ, וְעִבּוּדָה זָרָה, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעִגְלָה עֲרוּפָה, וְצִפְרֵי מְצָרַע, וְשֶׁעַר נְזִיר, וּפְטוֹר חֲמוֹר, וּבֶשֶׂר בְּחֵלֶב, וְשֶׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, וְחֵלִין

שְׁנֵשַׁחְטוּ בְּעֶזְרָה, הֵרִי אֱלוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שָׁהוּ :

ר"ע מברטנורה אֱלוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שָׁהוּ. כָּל מְקוֹם שֶׁנִּתְעַרְבוּ שָׁם אֶפְלוּ אֶחָד בְּאֶלֶף אוֹסְרִין אֶת כָּלֹן : יֵין נֶסֶד. חֲבִית אַחַת בְּאֶלֶף חֲבִיּוֹת **[לג]** אוֹסֵר אֶת כָּלֹן בְּהִנָּאָה. וְאִין כֹּן הִלְכָה, אֶלָּא כְּדַכְתְּבִינן שְׁלֵהי פֶּרֶק כָּל הַצְּלָמִים, מוֹלִיף דְּמִי אוֹתָהּ חֲבִית לְגַם הַמֶּלַח, וְהַשָּׂאָר הַכֹּל מִתֵּר בְּהִנָּאָה וְאוֹסֵר בְּשִׁתְיָה **[לד]** : וְעִבּוּדָה זָרָה. צוּרָה שֶׁעֲבָדוּהָ, וְנִתְעַרְבָה בְּאֶלֶף צוּרוֹת שְׂאִינן עִבּוּדָה זָרָה : וְעוֹרוֹת לְבוּבִין. דִּהְיוּ נְמִי אֲסוּרֵי הִנָּאָה, כְּדִאֲמַרְינן בְּפֶרֶק אִין מַעְמִידִין : וְצַפְרֵי מְצַרְע וְכוּ' וְחֲלִין שְׁנֵשַׁחְטוּ בְּעֶזְרָה. אֲסוּרֵי הִנָּאָה הֵן. וּבְפֶרֶק ב' דְּקִדּוּשֵׁין פְּרָשִׁינן לְהוּ : וְשַׁעַר נְזִיר. דְּאֲסוּרֵי הִנָּאָה הוּא, דְּכִתִּיב (בְּמִדְבָּר ו) וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים. וְאִם נִתְעַרְבָה אֶגְדָּה שֶׁל שַׁעַר נְזִיר **[לה]** אֶפְלוּ בְּאֶלֶף אֶגְדוֹת שֶׁל שָׂאָר שְׁעָרוֹת, כָּלֹן אֲסוּרוֹת בְּהִנָּאָה : וּפְטוּר חֲמוּר. אֲסוּר בְּהִנָּאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִפְדָּה : וּבִשְׂרָ בְּחֵלֵב. חֲתִיכַת בֶּשֶׂר שֶׁנִּתְבַּשְׁלָה בְּחֵלֵב וְנִתְעַרְבָה בְּאֶלֶף חֲתִיכוֹת, אוֹסֵרֶת אֶת כָּלֹן בְּהִנָּאָה. וְסִבֵּר הָאִי תִנָּא דְדָבָר שֶׁדָּרְכוּ לְמִנּוֹת וְאוֹסוּרוֹ אֲסוּר הִנָּאָה אוֹסֵר אֶת תְּעַרְבָתוֹ בְּכָל שָׁהוּ. וְכֹל הֵנִי דְחָשִׁיב בְּמִתְנִיתִין, דְּבָר שֶׁדָּרְכוּ לְמִנּוֹת הוּא וְאוֹסוּרֵן אֲסוּר הִנָּאָה : הֵרִי אֱלוֹ. לְמַעוּטֵי אֲסוּרֵי הִנָּאָה שְׂאִין דָּרְכוּ לְמִנּוֹת, אוֹ שֶׁדָּרְכוּ לְמִנּוֹת וְאִין אֲסוּרֵי הִנָּאָה **[לו]**, שְׂאִינן אוֹסְרִין אֶת תְּעַרְבָתוֹ בְּכָל שָׁהוּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[לב]** בְּכָל שָׁהוּ. הָאִי בְּכָל שָׁהוּ אִין פְּרוּשׁוֹ שֶׁאֶפְלוּ בְּמִשְׁהוּ מְאוּסוּרִין הִלְלוּ יֹאֲסֵר תְּעַרְבָתוֹ בְּהִנָּאָה, דְּהָא דוֹקָא דְבָר שֶׁבְּמִנְיָן קָא חָשִׁיב, הִלְכָּד וְדָאִי הָאִי כָּל שָׁהוּ הִכִּי קָאֲמַר, שְׁכָּל אֶחָד מְאוּסוּרִים הִלְלוּ אִם הוּא דְבָר שֶׁבְּמִנְיָן אוֹסֵר תְּעַרְבָתוֹ אֶפְלוּ רַבָּה עָלָיו אֶלֶף פְּיוּצָא בּוּ. הֵר"ן : **[לג]** וְהִכָּא כְּשֶׁאֲסוּר וְהִתֵּר כָּל אֶחָד בְּעִין. וְלֹא דְמִי לְתַעַרְבָת דְּלַעִיל וּמִתְנִיתִין דְּלַקְמָן. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **[לד]** וְהוּא הִדִּין לְשָׂאָר הָאוֹסְרִין בְּכָל שָׁהוּ, שְׁיִמְכְרוּ חוּץ מִדְּמֵי אֲסוּר. הֵרְמַב"ם. וְהֵרָאב"ד : **[לה]** דְּהַשְׁתָּא הֵוִי דְבָר הַנִּמְכָּר בְּמִנְיָן, כְּמָה גְזוּת בְּסַלְע, וְעוֹשִׁין מִהוּן שְׁקִין. רִש"י : **[לו]** וְאִם כֹּן מִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ז' דְּחֲלִין דְּאוֹסֵרֶת גִּיד הַנְּשָׂה מִשּׁוּם דְּבִרְיָה הִיא, וְחֲתִיכַת נְבִלָה דְּרָאוּיָה לְהַתְּכִיד הִיא, פְּלִיגָא אֲמִתְנִיתִין, וְכֹן מִתְנִיתִין דְּרִישׁ פֶּרֶק ח' דְּזִבְחִים. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אֱלוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין וְכוּ' : כִּבְר נִתְבָּאָר לַךְ בַּפ"ג מִמִּסְכַּת עֵרְלָה דַּעַת ר"מ שֶׁהוּא סִבֵּר אֶת שְׁדָרְכוּ לְמִנּוֹת מִקְדָּשׁ וְלִשְׁם בְּאֵרְנוּ זֶה הָעֵנִין תְּכִלִּית הַבִּיאוֹר וְזֶה הַתִּנָּא סִבֵּר שֶׁכְּשִׂיחֵיו בְּדַבֵּר הָאֲסוּר שְׁנֵי עֲנִינִים הָאֶחָד שִׂיחִיהָ דְּרָכוּ לְמִנּוֹת וְהַשְּׁנִי שִׂיחִיהָ אֲסוּר בְּהִנָּאָה שֶׁהוּא אוֹסֵר בְּכָל שָׁהוּ וְאִמְרוּ יֵין נֶסֶד ר"ל חֲבִית שֶׁל יֵין נֶסֶד כִּשְׁנִתְעַרְבַּ בְּאִיזָה עֵנִין שֶׁתְּעַרְבַּ מִן הַחֲבִיּוֹת נֹאֲסֵר הַכֹּל בְּהִנָּאָה לְפִי שֶׁהַשְּׁנֵי עֲנִינִים הַנּוֹזְכִּים נִתְקַבְּצוּ בּוֹ וְכִמוֹ כֵּן דִּינֵר עִבּוּדַת כּוֹכְבִים עַל דֶּרֶךְ מִשַׁל בְּדִינָרִים רַבִּים וְצַפּוֹר מְצוּרַע בְּצַפְרִים הַרְבֵּה וְאֶגּוּדָה מִשַׁעַר נְזִיר בְּאֶגּוּדוֹת שַׁעַר הַרְבֵּה וּפְטוּר חֲמוּר בְּחֲמוּרִים הַרְבֵּה וְחֲתִיכַת בֶּשֶׂר מִבֶּשֶׂר שֶׁנִּתְבַּשַׁל בְּחֵלֵב אוֹ מִן חוֹלִין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה בְּחֲתִיכוֹת בֶּשֶׂר הַרְבֵּה

ואפילו יהיה הרבוי כמה שיהיה הכל אסור בהנאה ובשור הנסקל ובעגלה ערופה ופטר חמור יהרג הכל וכבר בארנו בשני מקדושים שאלו כולן אסורין בהנאה וראיית כל אחד מהן והיות כל אחד מהן דבר שדרכו למנות מבואר ונשלים לשון המשנה אלו אסורין ואוסרין בכל שהן למעוטי דבר שבמנין ואינו אוסר בהנאה כגון חתיכות נבלה עם חתיכות בשר או אסור בהנאה ואינו במנין כגון ערוב קמח כלאים או יין כלאים עם קמח חולין או יין חולין וזה העיקר אינו נוהג בכל לפי שהדין בחבית של יין נסך שנתברר לנו שנתנסכה לעבודת כוכבים כשנתערבה בחביות הרבה ימכר הכל לעובדי כוכבים ויטול שיעור דמי אותה החבית וישליכו לים המלח וזהו פירוש יוליד הנייה לים המלח שקדם לנו דברו בפרק שלישי מזו המסכת ואין ג"כ כל מה שזכרנו שדרכן למנות והוא אסור בהנאה מקדש כלומר אסור בכל שהוא לפי שהערלה וכלאי הכרם הם מאיסורי הנאה ואין מקדש בהן זולתי שבעה דברים בלבד רצוני לומר שהם אוסרים בכל שהוא כמו שבארנו בסוף ערלה ודע כי מה שזכרנו בזו המשנה כי הם אוסרים בכל שהוא הוא נכון וברור מלבד יין נסך שהוא אוסר בכל שהוא לשתיה בלבד אבל כשנתערבה חבית בחבית אינו אוסר הכל בהנאה כמו שבארנו וחמץ בפסח בלבד בין במינו בין שלא במינו במשהו ואמנם יצא מכלל דין איסורין שבתורה לפי שהוא בזמן קצוב ואין איסורו חוזר לעצמו בלבד כשאר כל איסורין שבתורה שקדם הדבור בו אבל [איסורין] הוא תלוי בזמן וכשעבר הזמן סר איסורו ולפיכך לא התנה בו התלמוד כמו שהתנה ביין נסך וטבל כמו שהקדמנו והבן אלו העניינים כולן ותפריש ביניהם ותדע קו היושר בכולן: (רמב"ם)

פרק ה - משנה י

יין נסך שִׁנְפַל [לז] לְבוֹר, כִּלּוֹ אֶסוּר בְּהִנָּאָה. רָבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, יִמָּכֵר כִּלּוֹ לְנִכְרִי, חוּץ מִדְּמֵי יין נסך שָׁבוּ:

ר"ע מברטנורה **שִׁנְפַל לְבוֹר**. שֶׁל יין: כִּלּוֹ אֶסוּר בְּהִנָּאָה. שֶׁהיין שִׁנְתַּנְסַךְ לְעִבּוּדָה זָרָה אוֹסֵר בְּמִינוֹ בְּכֹל שֶׁהוּא. אֲבָל סֵתֵם יינָם שֶׁל נִכְרִים שֶׁלֹא יִדְעוּנוּ בּוֹ שִׁנְתַּנְסַךְ וְדַאי, אִף עַל פִּי שֶׁאֶסוּר בְּהִנָּאָה אֵינוֹ אוֹסֵר תַּעֲרַבְתּוּ

בְּהִנָּאָה, אֶלָּא נִמְכָּר כְּלוּ לְנִכְרֵי חוּץ מִדְּמֵי אוֹתוֹ סֶתֶם יֵינּוּ. וְכֹן הִלְכָה
{לח} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} **שנפל**. כְּשֶׁנֶּפֶל בְּחֻבֵּית גְּדוּלָּה וְנִשְׁתַּבְּרָה וְנִפְּל כְּלוּ כְּאֶחָד לְגוֹ
הַתְּרָא, וְלֹא אֶמְרִינָן קָמָא קָמָא בְּטִיל לֵיהּ בְּרַב. רַש"י: {לח} וְקָא מְשַׁמַּע לָן
דְּאֶפְלוּ נִתְעָרַב הֵינּוּ מִמֶּשׁ. אֲבָל כִּי נִתְעָרַב חֻבֵּית בְּחֻבֵּיּוֹת אֶפְלוּ יֵינּוּ נִסְדָּךְ גָּמוּר
נִפְּי שְׂרִי בְּהוֹלְכֵת הִנָּאָה לָּיִם הַמְּלַח. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **יין נסך שנפל לבור כולה אסור וכו' :** כבר נתבאר לך שייך נסך
שנתנסך לעבודת כוכבים אוסר כל שהוא במינו וחבית בין החביות יוליד
הנייה לים המלח וזה הבור שזכר בכאן הוא בור של יין ואם הוא יין של
עובדי כוכבים הנקרא סתם יינן שאין אנו יודעים אם נתנסך או לא נתנסך
הוא שנתערב בבור של יין פסק ההלכה בו כרבן שמעון בן גמליאל ואע"פ
שהוא אסור בהנאה ג"כ רצוני לומר סתם יינן כמו שאמרו שלשה יינות הן
יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינן אסור בהנאה
ומטמא טומאת משקין ברביעית והמפקיד יינו אצל העובד כוכבים אסור
בשתיה ומותר בהנאה וטומאה חמורה הוא שיטמא אדם וכלים במגע
ובמשא כמו נבלה וטומאת משקין היא טומאה קלה תטמא אוכלין ומשקין
בלבד וכשישתה אדם מהן רביעית נפסלה גויתו ולא יטמא ועוד יתבאר
עקרי אלה הטומאות במקומותיהן : (רמב"ם)

פרק ה - משנה יא

גַּת שֶׁל אֶבֶן שְׁזֵפְתָה גּוֹי, מְנַגְּבָה וְהִיא טְהוֹרָה.
וְשֶׁל עֵץ, רַבִּי אוֹמֵר, יִנְגַּב. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים,
יְקַלֵּף {לט} אֶת הַזֵּפֶת. וְשֶׁל חֶרֶס, אֵף עַל פִּי שְׁקָלֶף
אֶת הַזֵּפֶת, הֵרִי זוֹ אֲסוּרָה {מ} :

ר"ע מברטנורה **שזפתה נכרי**. אוֹרְחָא לְמַרְמֵי בְּהַ חֲמָרָא פּוֹרְתָא, לְעַבּוּרֵי
קוּטְרָא דְזֵפֶתָא : מְנַגְּבָה. בְּמִים וְאֶפְר : וְשֶׁל עֵץ. דְּבַעֲיָא זֵפֶת טוֹבָא וּבִלְעָה
חֲמָרָא טְפִי : רַבִּי אוֹמֵר יִנְגַּב. כְּשֶׁל אֶבֶן. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי : וְשֶׁל חֶרֶס. בֵּין
לְרַבִּי בֵּין לְרַבָּנָן : אֵף עַל פִּי שְׁקָלֶף הַזֵּפֶת אֲסוּר. דְּחֶרֶס בְּלֹא זֵפֶתָא בְּלַע
לֵיהּ חֲמָרָא {מא} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לט}** **יקלף**. ואחר כך ינגבו. הר"ן והרא"ש: **{מ}** **אסורה**. ואינה נתרת בנגוב אלא בערוי. דנגוב אינו מפליט בכלי חרס. וכיון דצריך ערוי, אין צריך קליפה, דערוי מפליט אף בלא קליפה כל זמן שלא דרך בה, דלא גרע מקנקנים שמכניסין לקיום. הרא"ש: **{מא}** כלומר, שאף על פי שהזפת נקלף, לא הוסר בזה טעם היין, לפי שהחרס עצמו מלבד הזפת בלע כשנתן היין בזפת לזפתה כו'. ולשון הר"ן, משום דחרס בלע טובא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **גת של אבן שזפתה עובד כוכבים וכו'**: כשדרך בו העובד כוכבים אי אפשר לה שלא יקלוף אע"פ שהיא של אבן ואין הלכה כרבי: (רמב"ם)

פרק ה - משנה יב

הלוקח כלי תשמיש מן הגוי, את שדרכו להטביל, יטביל. להגעיל, יגעיל. ללבן באור, ילבן באור. השפוד והאסקלה, מלבנן באור. הסכין, שפה והיא טהורה:

ר"ע מברטנורה **כלי תשמיש**. של סעדה. ודוקא כלי מתכת **{מב}** או כלי חרס המצפים באבר **{מג}**. וכלי זכוכית בכלי מתכות דמי **{מד}**: **את שדרכו להטביל**. כלומר כלי הראוי לטהר בטבילה ואינו צריך תקון אחר, כגון שתשמישו על ידי צונן: **יטביל**. במקוה הכשר לטבילת אשה **{מה}**, וטבילתו מתירתו: **להגעיל**. כגון יורות וקדרות של מתכת שתשמישן על ידי רותחין: **יגעיל**. ברותחין **{מו}**. שמכניסין לתוך יורה מלאה מים רותחין ומשהין אותן בתוכה מעט. וזה אחר שמשפספן ומסיר החלדה שלהן. ואחר כך מטבילן במקוה הכשר לטבילת אשה והן מתרין: **ללבן**. כלים שמשתמשים בהן על ידי האור ביבש בלי רטב, כדמפרש ואזיל, כגון השפודים והאסקלות: **מלבנן באור**. עד שיהיו נצוצות נתזין מהן, ואחר כך מטבילן והן מתרין: **שפה**. נועצה בקרקע קשה עשר פעמים, אם אין בה גמות, ואוכל בה צונן **{מז}**. או משחיזה באבן המשחזת שלה, ואוכל בה אפלו רותחין. ואם היו בה גמות, מלבנה. וכלן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח, או עד שלא הלבין, ועד שלא הטביל, מתר **{מח}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {מב} ואֶפְלוּ חֲדָשִׁים, דְּהָא יִשְׁנִים וְלִבְנָן כְּחֲדָשִׁים דָּמוּ, וְאֶפְלוּ הַכִּי בְעוּ טְבִילָה: {מג} דְּבִתְרָ סוּפוֹ אֲזִלִּין, שְׁחִפְהוּ מִתְּכוּת. גְּמָרָא: {מד} הוֹאִיל וְכִי נִשְׁבְּרוּ יֵשׁ לָהֶן תְּקֻנָּה [על יְדֵי הַתְּקָה], כְּכֹלֵי מִתְּכוּת דָּמִי. גְּמָרָא: {מה} יִלְפִינן לִיהַ בְּגְמָרָא מְקָרָא. וְהִתִּימָה עַל הַר"ב שֶׁלֹּא הִצְרִיךְ לְהַסִּיר הַחֲלוּדָה כְּמוֹ שֶׁהִצְרִיךְ בְּהִגְעָלָה. וְכִמוֹ שֶׁפְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים. וּבְלִבּוֹן שֶׁלֹּא הִצְרִיךְ כֵּן, הוּא כְּדַעַת הַטּוֹר שֶׁהָאִשׁ יַעֲבִיר הַכֹּל: {מו} שְׁזָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תִּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ, פְּרוּשׁ כְּדָרְךְ תִּשְׁמִישׁוּ כֵּן הִגְעַלְתּוּ. רַש"י: {מז} וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק מָה רָאָה בְּמִתְנִיתִין שֶׁשְׁנָה בְּשִׁפּוּד וְאִסְפָּלָה הִכְשָׁרוּ לְרוּתָהּ, וּבִסְפִין הִכְשָׁרוּ שֶׁל צוּנָן. וַיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה צְרִיךְ כָּלֵל לְשִׁנּוּתוֹ, לְפִי שֶׁהוּא כָּבֵר בְּכֹלֵל מָה שֶׁשְׁנָה לְהִגְעִיל וְגַעִיל, לְלַבֵּן כּו'. אֲבָל שֶׁהִצְרִיךְ לְשִׁנּוּתוֹ בְּשִׁפּוּד וְאִסְפָּלָה, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁשְׁנִינוּ בָּהֶן לְעִנְיָן קְדָשִׁים דְּבִהִגְעָלָה סָגִי לְהוּ כְּדֹאִיתָא בְּזִבְחִים [פִּי"א מִי"א] מְשׁוּם דְּכִי בָּלַע דְּהִתְרָא בָּלַע, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּהִכָּא מְלַבְּנָן כּו'. וּבִסְפִין הוֹדִיעֵנוּ דְּאֵגֵב דּוּחֻקָא דְּסַכִּינָא לֹא סָגִי לִיהַ בְּהִדְחָה אֶפְלוּ לְצוּנָן וְצְרִיךְ שִׁיפָה כּו'. הַר"ן. וְעֵינן תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: {מח} דְּנוֹתָן טַעַם לַפָּגִם מִתָּר. וְהִתּוֹרָה לֹא אֶסְרָה אֶלָּא קְדָרָה בַּת יוֹמָא. גְּמָרָא: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם **הלוקח כלי תשמיש מן העובד כוכבים וכו':** כלי תשמיש רוצה לומר תשמיש אכילה ובלבד שיהיו אלה הכלים מן המתכות כגון הברזל והזכוכית וכמו כן כלי חרס השועי' באבר כולן צריכין טבילה ואפילו הם חדשים: ואמרו להגעיל ר"ל גיעולי עובדי כוכבים וזה שירתיה אותם במים רתיחה גדולה ואם היא יורה גדולה יקיף לה על שפתה טיט או עיסה כדי שיעלו המים על שפתה וירתיתו עליה המים רתיחה גדולה: וכלים שדרכן להגעיל כגון קדרות נחשת והמחנות ודומיהן: ללבן כגון השפודים והאסכלאות שצולין עליהם וכיוצא בהן יסור מהן איסור גיעולי עובדי כוכבים אחר ההגעלה למה שצריך הגעלה והליבון באש למה שצריך ליבון וכשיטבלו אחר כן בארבעים סאה הם טהורים לענין האסור והמותר גם כן מוסף על ענין טומאה וטהרה: והסכין שפה ובלבד שתהיה הסכין שוה וחלקה שאין בה גומות ואם נועצה בקרקע קשה עשר פעמים ישתמש בה וזהו מה שנתכוון בשפה ואם השחיא אותה באבן כעין אבן של רחים או ליבן אותה באור זהו תכלית ההכשר אבל לענין טומאה וטהרה אי אפשר בלא טבילה במי מקוה ובזה תסור מהם טומאת עבודת כוכבים ודע זה: (רמב"ם)

